

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr.,
egy hónapra 1 frt 20 kr.
Egyes szám Budapesten 4 kr., vidéken 5 kr.

Az ítélet után.

Írta: *Hock János.*

Budapest, szeptember 14.

Amitől félttem, bekövetkezett!

Hiában mozdult meg a népek élő lelkiismerete, az igazságra való törekvéseknek világáramlata nem tudta bemelegíteni a rennesi hadbírótság szívét. Győzött a testületi közszellem, s ez a silány formula diadalmaszkodott az igazság felett. Arra a szerencsétlen, élve eltemetett vértanura a hazugságoknak még egy szikliját hengerítették reá, hogy az a sírból visszajáró árnyék legyen már egyszer örökre eltemetve.

Ez az ítélet az ő sorsán már nem sokat változtat. Megölték őt már régen, s midőn összeroncsolt testével legelőször láttam sápadt alakját megjelenni a bíróság előtt, éreztem, hogy reá nézve csak rövid idő kérdése az élet. Fásult közömbösséggel hallgatta pörét s nyugodt arca az első pillanatra elárulta, hogy a halál tudatával szedte össze utolsó erejét, hogy megmenthesse magzatainak örökségét: a becsületet!

Még ha győzedelmesen került volna is ki e gyűlöletben fogant küzdelemből, az ő világra szóló drámájának nem lehetne szebb megoldása, mint a halál. Hősökre és vértanukra van szüksége az emberiségnek, kik önmegadással tudják életüket feláldozni egy eszményért, s az utódok millióinak lesznek mintaképeivé. Az ő végzete a legszebb, amit képzelhetünk! Felrázta élete árán a világszellemet, hogy a gyűlöletnek és a hazugságoknak posványából kiemelje az emberiséget, s mutassa nekik az utat a szeretet és az igazság felé.

Van-e szebb gondolat, mint életünket

részben vagy egészen feláldozni embertársaink felvilágosításáért, vagy boldogságáért? Az ily halál megdicsőülés, mert az az emlékoszlop, amit kihült szívünk fölé az utókor hálája emel, évszázadokon keresztül fog erkölcsöt hirdetni a világnak.

A bírák elfogultsága letiporhatta Dreyfus ügyében az embert, a fájdalommal meggyötört gyarló testet, — de tehetetlen volt az ő igazságával szemben. Ez fényesebb, mint valaha, s az az igazságtalan ítélet, amely reá vall a vergődő lelkiismeret gyávaságára, mint az ég felé dobott kő, visszahull gyalázatával a bírák fejére. Dreyfus most boldogabb mint ők, mert egy egész világ rokonszenve csüng részvétellel szomorú sorsán. A nemes szívek megindulása kísér minden lépéteit, s ő nyugodt szívvel, felemelt homlokkal viselheti ártatlanságának szenvedéseit. Büszke lehet reá, mint a küzdő a sebére, amelyet a csatamezőn hazájáért kapott. Az ő lelke e tudatban nyugodt és boldog lehet, mert nem a büntetés az, ami meggyaláz, hanem a bűn!

Bizonyára százszor boldogabb az a szegény elítélt ember, mint szivtelen bírái, akik szemlesütve fogják kerülni valaha a becsületes emberek tekintetét, s rettegve gondolkodnak arra a pillanatra, midőn az az igazságos Isten megfizet közülök kinek-kinek az ő érdeme szerint!

*

Én azt a szegény Franciaországot sajnálom, mely bűnhődni fog irtózatosan, mivel álszegenből sárba engedte taposni az igazságot. Eltűrtte, hogy képmutató cimborasággal emeljék diadalra a hazugságot s meggyalázzák az erkölcsi rendet. Így sülyedt alá egy nemzet dicsőségének magaslatáról s az a vezércsillag, mely a felvilágosodásnak és

az emberi haladásnak az élén ragyogott, belesárgult a posványba, ahol most még csak sár, de rövid idő múlva már vér is kavarg.

Iszonyu szenvedéseken keresztül kell megtisztulnia ennek a szerencsétlen országnak, amely a reá mért isteni próbát nem állotta ki. Vértől fog gőzölni a föld s rövid tíz év alatt régi nagyságának csak romjait siratja, mert lehetetlen, hogy aki az Isten igazságát botorul megátadja, meg ne aláztassék könnyben, vérben, szenvedésben. Nincs vétek, amelynek ne volna büntetése s én rettegve sejtem a szomorú jövőt, mely egy nagy nemzetet borít gyászba. Egy nemzetet, amely megméretett és könnyűnek találtatott!

Minő szálnalmas jövő! A nemzetek vezére a nemzetek megvetésének és szánalmának tárgya! Véres küzdelmek árán szerzett tekintélye megalázza, a világ rokonszenvének nagy erkölcsi tőkéje könnyelműen eltékozolva, s nincs hova fordulnia segítségért, nincs hova menekülnie vigasztalásért!

Hiszen mindnyájan érezzük azt a kegyetlen ökölcspást, amelyet a csaló tábornokok cinkosai az emberiség szívére mértek! A mi erkölcsi érzésünket is meggyalázták s feljajdul a durván összegázolt humanizmus.

Az emberiség szeme csüngött Rennes-en, s a derengő világosságtól a jövő századnak új hajnalhasadását várták. Mennyi remény van összetépve, mennyi hit van kigunyolva!? A csüggedező szívekben pedig feltámad az emberi lélek legnagyobb ellensége: a *kishitűség* és kísérteti kezd:

— Halandó féreg, minek vetted szemedet bizalommal az égre! Az a fejed felett fénylő kék égboltozat süket a te jajaidra és ridegen veri vissza az igazságért esekelő ártatlanságnak sóhajait is!

T Á R C A.

A tizenkettedik órában.

— A *Budapesti Napló* eredeti tárcája. —

Írta: *Nógrádi László.*

Lassan homályba vesz minden a ráhói kocsmá körül. Az erdő mély zsongással szól bele az őszi alkonyat, esteledés néma csendjébe. Lent a völgyben a pusztá, sárgult réten mint egy végig fektetett hosszú vászon, látszik a békén folydogáló Ipoly, sűrű fűzfabokrai megtépetten állnak kékfelül, az őszi hideg dere megcsapta bolyhos leveleit, hullanak, lehulltak már. A völgykanyarulatnál a nagy kőhid közepén sötétlik a kőszent szobra, csonka keze meredten nyulik előre, be a mezősgébe, mintha szigorúan mutatna az elmulásra, a haldokló mezőre.

Zizegve szalad végig a völgyön a hideg szél, valami fájdalmas hang kél mindenfelül nyomában. Szaggatott beszéde ez a természetnek, a haldokló nyögése, nem a nyár lágy, egybefolyó dala. A letarolt, pusztá ágak halk zugása, a száraz, sárga haraszt csörgése úgy hallatszik, mint egy-egy nehéz sóhaj. Halál ül a szellő szárnyán, hideg kőd, mely rá száll az életre és dermedt té tesz mindent. Szomorú esteledés ez, melyre a halál éjszakája következik, a halál néhez éjszakája.

Félelem, nagy bánat szállja meg a lelket, a legszebb, a legerősebb, a nagy természet sirba száll, annyi élet, annyi szépség, annyi erő! Sejtelmek ragadják meg a lelket s a halál, a biztos elmulás hideg lehellete csapja meg; egy a vége mindennek, az elenyészés, a sir. . . .

A kopasz fák hidegen állanak az országút szélén, ágaik egyenest előre nyulnak, mintha kérően terjesztenék az erdő felé, többi társaikkhoz,

hogyan fogadják oda. Minek? Ime ott is csak pusztulás van, földre hullott a lomb, csupaszán állnak a fakoronák, hideg szél rázza, rázza őket könyörtelenül, hogy az utolsó sárga levél is lehulljon róluk. A halálnak jó szeme van, meglát mindent, elrabol mindent.

Klájnr ur bent ül a kocsmában, a rossz, fonnott székén. Mióta lelkét hatalmukba kerítették az árnyak, óh azóta beteg, nagyon beteg. Nem a sebet látja már, melyet lelkén lánya ütött, nem az fáj, hanem az élet.

— Minek az élet, mondja komoran, öreg vagyok már, pihenés kell, — esendes pihenés.

Perzse néni a szögletben rakogat valamit, nem érti a Klájnr ur mondatát, egyszerű lelke nem ismeri a kínos vergődést, kis bajaival s örömeivel csak álmodja az életet, álomból aztán álomba száll, a nagy éjszakát előre nem sejt, kívánni sincs oka, nem is tudja.

— Igaz, igaz, — mondja szeliden, — sok a baj, a dolog, de hát mégis csak megleszünk, ahogy vótunk.

— Ahogy vótunk, — mormogja maga elé Klájnr ur, — úgy soha. Perzse néni, soha. Nehéz sóhajás szakad fel a lelkéből, — a haldokló mezőn is sóhajtoz a szél.

Be is hallatszik a kocsmába, hogy szalad el sivalkodva, nyögve, sóhajva az ablak alatt, neki szalad az ajtóknak, ablaknak, megrázza haragosan, nagyot nyög, aztán, hogy be nem mehet, összeszaladja az udvart s mérgesen csapdossa ide-oda a kutostoron esüngő vedret.

— Ni, de gonosz idő, — szól Perzse néni, — szegény öregem még most is az erdőn vagon, oh, oh, bizony súlyos az ember élete, de hát. . .

— Ej, szakítja félbe Klájnr ur, s haragosan int a kezével, ne mentgesse, kelmednek nem lehet panasz.

— Igaz, igaz, adott az isten fiat, unokám is vagon már, nagy öröm, nagy boldogság,

mondja Perzse néni s a szakajtóról is elfeledkezik, amibe valamit rakogatott, a ráncok is elsimulnak homlokán, megcsillan a szeme és meleg boldogságtól, örömtől sugárik az arca, — az, boldogság, de hát Klájnr urnak is vagon lánya.

Csend következik erre, Klájnr ur meredten néz maga elé, egy kis szava sincs a Perzse néni mondatára, lelkét elsodorta az a szó, büvénnyben van, fojtja a levegő s a leszálló este sötétségével megérkeztek az árnyak is. Nem látja már Perzse néni, csak a sötétben gomolygó, rajzó alakokat, kik itt tusakodnak előtte, egymás ellen tolongva feléje.

Kint mind jobban, jobban elnyeli a sötétség a hegyet, völgyet, az Ipoly partján álló fűzest, egy-egy fa látszik még az országút szélén, amint bólogatva hajlongnak a nagy szélben. Ezeket is elnyeli lassan az éjszaka. Az ég sötét felhőkkel van befödve, egy csillag se látszik. Fekete éjszaka mindenfelé; az országúton egy kocsis se zörög végig, csak a szél zug nyargalásza, jajgatva fel s alá a völgyön.

Perzse néni bent megguyítja a gyertyát, letérülő a hosszú asztalt s észre sem veszi, hogy Klájnr ur milyen zavarodott szemmel bámulja a gyertya lobogását, hogy néz ide-oda, mintha valakit keresne a szobában.

— Hát osztán jó aludjon Klájnr ur, mondja, végig simítva a Klájnr ur fekvő helyét öregek kezével, nyugalmas léssen az éjszakája, nem jár utas az ilyen gonosz időben.

Az ajtóból is visszaszól: — Reggel jókor gyövk Klájnr ur, jókor.

Még egy ideig hallatszik a Perzse néni csoszogó lépése az udvaron, aztán csak a szélzugás, a kutnyikorgás. Klájnr ur maga maradt tusakodó lelke árnyaival, kik száz karral fogják át és mind erőbben behálózva huzzák az örök éjszaka sötét örvénye felé.

— Jaj, jaj, sóhajta Klájnr ur s érzi, hogy

Testvéreim! akik könnyező szemeiteket vigasztalásért emeltek fel az igazságot osztó Istenhez az égbe, ne hallgassatok e kísértő szóra. Fel a szívekkel! Ha elfátyolozott szemek nem láthatnak is bele az ő bölcsességének mélységes titkaiba s az igazság örök törvénye halasztást szenved is néha a földön, de azért épp oly biztosan megérkezik, mint a halál. Eljön az óra, midőn a nyomorultak, az üldözöttek és az ártatlanul szenvedők könnyeivel megtelik az igazság kelyhe és akkor jön a fizetés órája, midőn a reszketések poharából a büns nemzetek inni fognak. Akik nem akarták meglátni az Istent az ő igazságában, meg fogják látni az ő rettenetes büntetésében!

Összegezem régi álláspontomat s nyíltan kimondom, hogy én a Dreyfus-ügyben nem egy elszigetelt jogi kérdést látok csupán, hanem egy *határkönek tekintem azt az emberi művelődés történetében*. Ez is egy olyan *történelmi zökkenő*, mely a hazugságoknak és a testvér-nyületnek századát az igazságnak és az emberszeretnek ösvényére volt hivatva visszaterelni.

Nem látjuk-e világszerte, hogy csaknem észrevétlenül szivárgott minden téren a szeretet helyébe a gyűlölködés, az igazság helyébe a hazugság, a lényeg helyébe pedig a külső látszat; szóval a pozitív erkölcsi tényeket felváltotta a rideg, sötét tagadás.

Az emberiség vérének megmérgezte ez a hazugság és gyűlölködés, amely állami és társadalmi intézményeinknek minden sejt-szövetébe beleszivárgott már, s amelynek fekélyei immár nyíltan ütnek ki a szenvedő, beteg organizmuson.

Ezt a rothasztó betegségét nemcsak érzi a világ, hanem az erkölcsi posványosodásból keresve keresi is a kibontakozást. Remegve várja a világhosszot! Azt a fényes csillagot, amely feltűnt egykor a távol Napkeleten, hogy a gyűlölködésben és hazugságokban kimerült nemzeteket újra odavezesse az igazságnak hajnalához és az örök szeretetnek elhagyatott jászolához.

Ezt az általános erkölcsi sülyedést akarta rohanásában egy porszemmel feltartóztatni a gondviselés, hogy újra felkelte a szívek mélyében az igazságérzetet és az emberszeretetet. Ez a porszem hitem szerint a Dreyfus-ügy vala, amely már is két táborba osztotta a

nines hatalma többé maga fölött, a sötét árnyaké már egészen. A kétségbeesés hideg gyöngyei kiülnek sápadt homlokára s végig eszorognak arcán. Meghalok, meg kell halnom, mondja nehezen, szaggatottan s támolyogva meg a falon függő felesége képezébe. Leveszi, asztalhoz ül a gyertya elé s mohón nézi a fakult képet.

— Elviszlek, hozzád megyek, sugja neki, megyek hozzád . . .

Lent a völgyben valaki jár támolyogva. Neki fordul az Ipoly füzeseinek, meg vissza kanyarodik a hegynek a ráhói koresma felé. Így jár már itt a leszakadó alkonyat óta.

Egy lány, egy rongyos, szakadozott ruhájú lány, a Klájn ur lánya. Fiatal, erős, megtermett testéről rongyban függ a ruha, ki tudja, mióta tépik azt az erdő bokrai, ágai. Mintha nem tudná, mit tegyen, csak támolyog fel s alá a völgyön. Ott az erdő szélén a holt háza, amott a hegyoldalon az élő; egyhez sem mer menni, tudja, hogy el van üzve mind a két helyről.

Mint égő szem néz le a magasból az élő házának ablaka, félve fordítja el arcát, tenyerével elfedi, hogy ne lássa azt a sötétségen átható tüzes szemet, érz, hogy behat a lelkébe, melyen fekete folt van, piszkos, fekete seb.

A holt az bekésséges. Az erdő bokrai elfedik a kis dombot, nem ijeszti, nem rémit, nem félelmetes. Az anya holtan is gyöngébb, szelidebb, az eltévedt gyermek jobban mer hozzá közeledni.

A Klájn ur lánya neki vág az Ipolyknak, a kis gólyahidnak s lassan, vontatva, átmege rajta, egyenesen az erdőszélnek tart, hol a kis domb van, az anyja nyugó-helye.

Megáll, amint a bokrok közt sötétlő földhányást meglátja. Hideg szél csap ki az erdőből, belekapaszkodik ruhája rongyaiba erősen, hogy szinte tolja visszafelé. Fel-telshajtanak a fák s recsege verődnek össze a csupasz ágak. A szél felkap egy esomó száraz harasztot s csörögve kergeti maga előtt a pusztá réten. Valami meg-

világot: az igazság és a hazugság, — a szeretet és a gyűlölet, a világhossz és a sötétség táborába!

Igy próbálta meg Isten a szíveket, hogy meglátsítsa az erkölcsi rendet s az igazság lobogója alatt lépjen be az emberiség a jövő század küszöbén.

A vezérszerepet — történelmi hivatásához méltóan — Franciaországnak kellett volna vinnie. Ő visszautasította és megtagadta ezt a dicsőséget. *Elvételük azért tőle a fejedelmi palca s ő, aki az emberi haladás élén repült, vissza fog esni a semmiségbe.*

De azért az erkölcsi tisztulásnak világmozgalmát földi erő többé meg nem akadályozhatja. A világ haladni fog az igazság és a világhossz felé. Reá tér a humanizmusnak és a testvérszeretnek új korszakára, mely a fényes jövőt a sötét jelentől elválasztja, s ezen az uton Dreyfus emléke s a személye körül megindult világhüdelem lesz a történelemnek az a gránit-oszlópa, amelyre bátran vésztetik utódaink e szavakat:

— Állj meg vándor! Itt nyugszik fájaldalmokban megszakadt szíve egy vértanunak, akit a XIX. század gyűlölete vitt hazugságokkal és csalásokkal kora sírjába, hogy új erővel törjön ki abból az igazság és a szeretet, amelyet azért hirdetett egykor az Istenfia, hogy örök időkre beragyogja a világot!

BELFÖLD.

A közös költségvetés. Dr. Lukács László pénzügyminiszter, aki ma gróf Széchenyi Manóval, a király személye körüli miniszterrel Bécsbe érkezett, tárgyalásokat folytat dr. Káizl pénzügyminiszterrel, hogy azonos megállapodásra jussanak a közös pénzügyminiszter követeléseit tárgyában. Ő felsége holnap a karinhatal hadgyakorlatokra utazik s így csak visszatérése után lesz a koronatanács, amely véglegesen meg fogja állapítani a közös budgetet.

Horánszky beszámolója. Az ifjucsek közlönye, a prágai *Národní Listy* ismerteti Horánszky legutóbbi nagy beszédét s nagyfontosságúnak tartja annak a monarchia közgazdasági viszonyaira vonatkozó részét. Az ifjucsek lap azt olvassa ki Horánszky beszédéből, hogy Horánszky a dualisztikus rendszer híve s arról van meggyőződve, hogy a monarchia két állama a közgazdaság terén ez idő szerint egy-

esillen a bokrok között, talán egy didergő jánoska-bogárka az. Aztán elhallgat a szélzugás, az erdőn esend van, de csak lélegzetet vett a fáradt, tusakodó szél, mert neki zudui megint s megszólal ezer sija újra fának, bokornak.

Ingadozva, reszketve ér a sírhoz, sok fájdalom, emlék nyíllallik át a lelkén. Átkarolja a hideg földet, megrázkódit, mikor a tiszta földhöz ér, mert tiszta az, fehér kelyhü virágok nyíltak rajta, lilium kelyhűek!

— Boesáss meg, nyógi a Klájn ur szép lánya a hideg földnek, boesáss meg, aztán elcsuklik szava a zokogástól, arcát odaszorítja, hol a tiszta kelyhü elhervadt virágok porlanak . . .

A szél elnyugszik lassan, az éjszaka nehéz köde leereszkedik a völgyre, a felhők mozdulatlanul, sötétlen függnek az égen, sehol egy szemernyi csillag, csak a Klájn ur házának ablaka fénylik a hegyoldalban. Az erdő egyet-egyet sőhajt, meg elful, valami nesz is hallatszik, hol itt, hol ott, haraszt esőrennés, száraz ág koppánás. Az Ipoly füzesei közül halk suttogás kél ki; nincs zenéje az éjszakának, madár nem kiált, szöcske, tücsök nem dalol. Tompa suttogás, egyegy zizzenés, mély sőhajtás, aztán esend, féltelmes esend mindenfelé.

A Klájn ur nagy erős lánya sokáig fekszik reszketve az anyja sírdombján, érthetetlen szökat suttog, meg kiált, elful, aztán fel-felajdul idegenül, szinte nem is emberi hangon. Felugrik, meg leroskad megint. Bugó zokogására nagyokat sőhajtva felel az erdő. Azután feláll, már nem zokog, sápadt arca, melyen a bűn s a szenvedés keze nyoma látszik, nyugodt, elszánt. Neki indul a völgynek, rátér a keskeny, fehérle gyalogutra, mely a hegynek felélel vizs a Klájn ur házához, oda, hol az a világhossz ablak látszik. A szél esendesen kuszik utána fel a meredek hegyoldalon, lopvást, hogy nem is hallatszik, a mint belekapaszkodik a bokrokba, ámos ködökbe . . .

másra van utalva, mert egymást mintegy kiegészíti. A *Národní Listy* aztán így nyilatkozik:

Tegnap hatlan, hogy az önálló magyar vámtarület Magyarország iparát gyorsabban fejlesztené, de másrészt nem való az, mintha az önálló vámtarület ipart teremthetne. A ki elakarja adni nyersterményeit, annak engedményeket kell tennie ama piac javára, amely a nyersterményeket átveszi. Azonkívül az ipar sok ága részére egyáltalában hiányzanak a feltételek. Vannak államok, például: Románia, amelyek a kormány minden igyekezete dacára nem képesek önálló jelentős ipart teremteni. Romániában például 1885. évben 268 milliónyi iparért hoztak be, de már 1897-ben 355 milliónyit, holott a behozatal folyton apadóban van. Ez nyilvánvalóvá teszi, hogy az önálló vámtarület és a külön vámpolitika nem biztosítja a hazai ipar kifejlődését.

Mocsosny levele. A nagyszobeni *Tribuna* közléteszi Mocsosny Sándornak egy levelét, amelyet *Ratiu János*hoz intézett. E levélben a mérsekelt oláhok vezére a politikai helyzetről és különösen a románok passzivitásáról a többek között ekképpen nyilatkozik:

Legyünk egyszer teljesen tisztában azzal, hogy mi az államhatalom ellen aktív ellentállást nem gyakorolhatunk, de viszont az államhatalom sem képes a mi passzív ellentállásunkat megtörni — hogy ha férfiak vagyunk. Az államhatalom a nemzeti párt egész szervezetét szabad mozgásában megakaszthatja, de nincs az a földi hatalom, amely nélkülünk, pártunk szervezetét megsemmisíteni képes volna. Nemzeti küzdelmünk jelszava most más nem lehet, mint: a restitutio in integrum. Egyetlen fegyverünk: a passzív ellentállás. Az egyetlen helyes álláspont ez: egy hajszálnyira sem térni le a törvényesség teréről, de teljes lelki erővel fenntartani nemzeti pártunk politikai szervezetének jogalapjait.

Mert politikai szervezet nélkül politikai küzdelmet nem lehet kifejteni és nemzeti párt nélkül nem lehet nemzeti politikát csinálni. A nemzeti párt pedig addig fog fennállni, míg az szíveinkben élni fog. Hogyha ily válságos pillanatokban sutba dobnók politikai szervezetünknek jogalapjait, ez azt jelentené, hogy akár tudatlanságból, akár gyávaságból, mi hajtánók végre a nemzeti párt megsemmisítésének műveletét, amely megsemmisítési művelet politikai ellenfeleink, a kezükben levő egész államhatalommal véghez vinni képesek nem volnának.

Én így fogom fel az ex-lex állapotot, amely alkotmányellenes miniszteri rendeletekkel reánk erőszakoltott.

A horvát nyelv és a magyar hatóságok. A horvát-szlavon-dalmátországi kormány újabban többször panaszt tett a belügyminiszternél, hogy a ma-

. . . Megyek hozzád, mondja suttogva Klájn ur s görönszen szorítja a képet magához, aztán megint a világhossz elé tartja s mereven nézi. A gyertya vörös lángja lobogva ég, a fakult kép mintha élédne, mozogni kezd, megnő, kikel a rá-mából, Klájn ur reszketve néz maga elé.

A nagy esendben a gyertya seregecs hallatszik csak, mintha suhogó ruhában menne végig valaki a szobában.

— Ne beszélj, hallgass! — kiáltja Klájn ur eszelősen — hallgass, rossz volt a lány, nem az enyém az ő büne. Elful aztán, csak az ajka mozog, de szó nem hallatszik. Halálra válik a Klájn ur arca s fehér gyöngyök hullanak le homlokáról oda a fakó képre s révedezve tekint szét a szobában.

— Te vagy a jó, a tiszta, csak te — nyógi maga elé s ráborul a képre.

Mikor feltekint, szelid az arca, édes szeretettel tekint szét.

— Elmegyek hozzád pihenni, elmegyek te édes, te jó — mondja s nagy nyugalom van az arcán, mint a holtakén. A megnyugvás nagy békéje szállt lelkébe, az ül az arcán, még csak egy kis ut, annyi csak, ami a hegyoldalból levezet a gólya-hidhoz.

Könnyű lesz a válás, a sötétség elnyelt mindent, a hideg őszi köd rálepett mindenre, szelid zenéje nem szól az éjszakának, nagy koporsó az egész völgy, melyben enyészve porlad minden.

— Veleit megyek, mondja Klájn ur, szeretettel szorítja magához a fakult képet. A gyertya pislogva ég, már majdnem ellobban. Klájn ur sietve áll fel s megindul kifelé.

Akkor zörrenés hallatszik kint, mély sőhajtás, mintha a szél surrant volna el az ablak alatt. Megnyílik az ajtó s ott áll Klájn ur előtt el-takart arccal a lánya, az eltévedt, nagy, szép leánya . . .

gyar hatóságok a horvát-szlavonországi hatóságokhoz hozzájuk intézett horvát nyelvű átiratait és megkereséseit azzal a megokolással, hogy azok nem az illető hatóság hivatalos nyelvén, vagyis magyar nyelven voltak írva, elintézetlenül visszaküldték. A miniszter ezért megküldött a törvényhatóságoknak egy 1877-iki belügyminiszteri körrendeletet, amely szerint a magyar hatóságok a horvát hatóságok horvát nyelvű megkereséseit elfogadni és elintézni tartoznak s utasítja a törvényhatóságokat, hogy szigorúan ehhez a rendelkezéshez tartassák magukat. Ha valamely magyar hatóságnál a horvát levelet nem tudják megérteni, a belügyminisztérium lefordítja.

A kuriai bírásokodás végrehajtása. A belügyminiszter a kuriai bírásokodásról szóló törvény rendelkezéseire hiven utasította a törvényhatóságokat, hogy mindenféle visszaélésnek elkerülése végett, dolgozzák már most ki a választási fuvardíjszabályzatot és azt egy év november végéig terjesztésük följáráshoz végezt.

A néppárt tiltakozása. Az országgyűlési néppárt ma az alábbi Nyilatkozatban tiltakozni Lepsényi Miklós akciójára, illetve támadásai ellen:

Nyilatkozat.

Mi, a néppárt alulírott országgyűlési képviselői, minden félreértés, gyanúsítás és föl is merült ráfogásokkal szemben ezennel kijelentjük, hogy mi a néppárt eredeti, országos értekezletén megállapított s 14 pontba foglalt programjától eltérni soha és semmiben sem kívántunk, annak bármily nemű megváltoztatására, megcsönkítésére, vagy megtörlésére nem is gondoltunk és így a Lepsényi Miklós országgyűlési képviselő ur által önkényileg összeállított és hirdettet 29 pontos új programot sohasem helyeseltük, alá meg annál kevésbé írunk, hanem ellenkezőleg annak több pontját mindig helytelenítettük, ma is ugyanazt cselekedezünk és megbotránkoztatunk a fejezzük ki azon méltatlan támadás fölött, melylyel ő, lapjának legutóbbi számában Zichy Nándor és Esterházy Miklós Mór gróf urakat illette.

Budapest, 1899. szeptember 13-án tartott pártértekezletünkön: Molnár János, pártelnök, Buzáth Ferenc, pártjegyző, Farkas József, Juriss Mihály, Kálmán Károly, dr. Kubina József, dr. Major Ferenc, Meszlényi Pál, Mócsy Antal, Páder Rezső, Rakovszky István, Szabó István, gróf Zichy Aladár, Ifj. dr. Zichy János gróf, Zmeskál Zoltán.

Püspöki konferencia.

Budapest, szeptember 14.

A katolikus püspöki kar ma összegyűlt a hercegprímás elnöklete alatt, hogy tárgyalja az országos katolikus autonómia kérdését, amelyre nézve már javaslatot tettette a püspöki kongresszus huszonhetes bizottsága. Nagyon fontos kérdés ez, főleg a püspökökre nézve és ezért érthető, ha a főpapok a beteg Samassa érsek, Zalka és Hidassy megyéspüspökök kivételével teljes számban részt vettek a tanácskozásban, amely bizonyára hatalmas lépéssel viszi majd előre a magyar katolikusok évszázados óhaját.

A konferencián megjelentek: Császka György kalocsai érsek, Mihályi Viktor balázsfalvi érsek, Schlauch Lőrinc nagyváradi bíboros püspök, Bende Imre nyitrai püspök, Dubics Zsigmond kassai püspök, Dessenoffy Sándor eszaki püspök, báró Hornig Károly szeprenyi püspök, Ivánkovich János roznói püspök, gróf Majláth Gusztáv erdélyi püspök, Meszlényi Gyula szatmári püspök, Rimély Károly besztecebányai püspök, Steiner Fülöp székesfehérvári püspök, Szmevesányi Pál szepesi püspök, Hettyey Sámuel pécsi püspök, Fehér Ipoly pannonhalmi főapát, dr. Radu Demeter lugosi gör. kat. püspök, Firczik Gyula munkácsi gör. kat. püspök, Szabó János gyulafehérvári gör. kat. püspök, Vályi János eperjesi gör. kat. püspök. Az elárvult váci püspökséget Wirtler Lajos h. püspök képviselte. Távollmaradásukat kimentették: Samassa József egri érsek, Hidassy Kornél szombathelyi püspök, Zalka János győri püspök és Drohobeczký Gyula nagykeresztúr g. kat. püspök.

Vaszary Kolos hercegprímás 10 órakor rövid imával nyitotta meg a konferenciát. Majd üdvözölte a megjelenteket és örömet fejezte ki, hogy oly nagy számban jelentek meg a meghívására és így alkalmat adtak arra, hogy a napirenden lévő s a házára és egyházra is egyaránt fontos kérdésben a püspöki kar véleménye alaposan megismertessék és szükség esetére tisztázassák is.

Az elnök ezután fölkérte Hettyey püspököt, hogy a konferencia jegyzőkönyvét vezesse.

Napirend előtt Vaszary hercegprímás meleg szavakban emlékezett meg Schusster Konstantinról, a

nemrég elhunyt váci püspökről s méltatta annak hervadhatlan érdemeit.

A napirend első pontja az a kérdés volt, *hogyan alakítsák át a középszkolákban a vallásoktatást, hogy az a minisztérium által kibocsátott tantervnek megfeleljen.*

Gróf Majláth Gusztáv püspök, aki a kérdés előadója volt, hosszabb s a kérdés minden részletét felőlelő beszédben fejtette ki tervezetét, amelyet hosszabb vita után, amelyben Fejér főpap és Steiner püspök is résztvettek, változatlanul elfogadtak.

A hercegprímás megköszönte Majláth püspök buzgalmát és beható tanulmányát, amelyet a kérdés megvilágítására fordított. Ezután megkezdődött a napirend legfontosabb tárgya, az autonómia felett való vita.

Vaszary bíboros a tárgy kimerítő ismertetésével kezdte meg a vitát. Majd változta a huszonhetes bizottság tervezetének legfontosabb rendelkezéseit és jelezte azokat az elveket, amelyeket a püspöki kar szem előtt kell tartania.

A következő szónok Schlauch bíboros volt, aki a vita folyamán többször is felszólt és annak a hercegprímással együtt irányt adott. Szellemesen és meggyőző erővel tárgyalta a kérdés minden oldalát. Felszólalásai a mai ülésnek majdnem felét igénybe vették.

Utána Mihályi érsek szólt, aki a román görög-katolikusok kívánságait adta elő.

Fejér főpap leginkább a tervezetnek a tanügyet érintő kérdéseivel foglalkozott.

Szóltak még Steiner, Meszlényi és Hettyey püspökök, mire a hercegprímás délután félkettőkor a konferenciát berekesztette és annak folytatását holnap délelőtt 10 órára tűzte ki.

A mai nap szónokainak nyilatkozatai nem igen hoztak felszínre elvi különbségeket. A konferencia minden valószínűség szerint ezután csak az általános vitát fogja befejezni s azt határozza, hogy a tervezet a kongresszuson a részletek vita alapjául elfogadható. A részleteket csak a kongresszus újra megnyitotta előtt fogják megvitatni s a püspöki kar határozatait csak a plénum előtt fogja megismertetni. A mai tanácskozásról sem adtak ki kommuniké, amint hogy a hasonló tanácskozások eredményét homályban szeretik őrizni.

Mivel a püspöki konferencia még csak a jövő évi ezredévi ünnepséggel foglalkozik, valószínű, hogy holnap már véget is ér.

Büntető jogászok kongresszusa.

— Utolsó nap. —

Budapest, szeptember 14.

Ma fejezte be a nemzetközi büntető-egyesület ezidei közgyűlését, amelyen Európa legjelesebb jogtudósai vettek részt. A három napon át tartó tanácskozás, amint ettől a kongresszustól másképp várni nem is lehetett, elejétől végig magas színvonalon állott, nagyérdeklődéssel vetett föl színpadra, amelyek, ha nem is nyertek teljes megoldást, egyik-másik előadás előbbrevitve, érdekesen világította meg őket. A legérdekesebb probléma, amelylyel a kongresszus foglalkozott, a leánykereskedés kérdése volt, ez a nagy erkölcsi betegség, amelyből Európa valamennyi nemzetének kijuttat. A jogászok közgyűlése nem olyan irányban hozott határozatot, hogy miképpen büntessék a leánykereskedést. Abban konkludáltak valamennyien, hogy ennek a bűnnek is a megelőzés a legjobb orvosszere. Foglalkozást kell adni a munka híján élő asszonyoknak, utba kell igazítani a gyámoltalant, nehogy maga düljön avagy védtelenül kerüljön kufárok kezébe, a bűn lejtőjére. Amikor nem foglalták le a tanácskozások a kongresszistákat, törvénykezési épületeinket tekintették meg. Minden tetszett nekik. Ugy látták, hogy mi is a nyugathoz tartozunk már, és amint a nyugat népei teszik, a speciális kérdésekkel magasabb szempontokból foglalkozunk mi is. De nemcsak épületeinkkel, törvénykezési épületeinkkel tettünk ki magunkért, hanem jogászaikkal is. A magyar jogászok előadásai magasak, mindenképpen figyelemreméltóak valának és külföldi vendégeink, a sok jeles tudós, akik eljöttek hozzánk, azzal az impresszióval távoznak innen, hogy a nemzetközi büntetőegyesület ez idei közgyűlésének igenis alkalmas, valóban méltó székhelye volt Budapest.

*

Az ülés előtt a központi gyűjtőfogházat tekintették meg vendégeink. A Rákoson fekvő modern berendezésű, nagyarányu fogház a kirándulókat — meglepte. A bejáratnál Szabó László, a fogház igazgatója a fogházai lelkészekkel együtt fogadta az érkezőket s rövid üdvözlő beszédben örömeinek adott kifejezést, hogy ilyen nagytekintélyű tudós társaság komoly tanácskozásait megszakítva, a fogház meg szemlélésére is szentelt időt. Azután a társaság ki-

sebb csoportokba oszolva, bejárta a fogházat s nem győzték eléggé dicsérni annak mintaszegző berendezését. Tizenegy óra tájban a fogházigazgató irodájában gyűltek egybe a vendégek, ahol Dreyfus Ferdinánd párisi ügyvéd mondott beszédet, örömeinek adva kifejezést a látottak fölött, hogy ma is újabb bizonyítékot szolgáltatott Magyarországra a külföldnek, hogy itt a modern haladásnak lelkes zászlóvivői állanak az igazságszolgáltatás élén.

Ezután Szabó igazgató felhívására a rabok által készített tárgyakból mindenki elvitt magával egy-egy emléket. Innen kocsiikon a park-klubba vonult a társaság, ahol a kormány a közgyűlés tagjai tiszteletére reggeli adott.

A kormányt Lányi Bertalan igazságügyminiszteri osztálytanácsos képviselte s üdvözölte a vendégeket. Rivier, a közgyűlés nevében mondott köszönetet a vendéglátásért. Mayr és Aschrott a magyarokat köszöntötték tüzes szónoklattal.

Délután 3 órakor az Akadémia kistermében folytatták a tanácskozást. A közgyűlést Van Hammel nyitotta meg. A napirenden a leánykereskedésről szóló vita folytatása volt. Van Hammel bejelentette, hogy dr. Gruber budapesti kir. alügyész, Dreyfus és Albalen határozati javaslatot nyújtottak be, melynek az alényege, hogy ne a prostitúció megállítását célzó intézkedések részleteit tárgyalja a közgyűlés, hanem mondja ki elvileg, hogy szükségesnek tartja olyan felnőtt vagy kiskorú nő védelmét, akik csalárd módon, fortélylyal vagy erőszakkal a bűn útjára sodortattak. A részletekről ne szójunk, — ugymond az indítvány, — hanem mondjuk ki elvben, hogy ez az intézkedés szükséges; a kivittelt az egyes kormányokra bizzuk.

Zucker prágai egyetemi tanár az indítványt azal kívánja kiegészíteni, hogy mielőtt az egyes kormányoknak a prostitúció megakadályoztatását célzó intézkedéseit szorgalmazzuk, nemzetközi megegyezés jöjjön létre e kérdésben s csak ezután tegye meg minden kormány a maga külön intézkedéseit.

Binger berlini kormánytanácsos szükségesnek tartja a helyközvetítő intézkedések ellenőrzését, a magánaton való csábítást, például a kihirdetések útján, amikor bizonyos állásokra nőket keresnek, úgy véli elejét venni, hogy a hirdetések csak a hirdető személy nevének megemlítésével legyen szabad közzétenni.

Mibanel azt kívánja, hogy a vasuti állomásokon hirdetések figyelmeztessék a foglalkozást kereső nőket, hova, kihez forduljanak utbaigazításért. Dreyfus szerint hiába való dolog preventív intézkedéseket ajánlani, a részletekről beszélni, mert nincs módunkban a javaslatokat végrehajtani. Ha a jelen tárgyalások csak megindítják a prostitúció elleni internacionális mozgalmat, közelebb jutunk a célhoz, mintha a részleteket tárgyaljuk.

Az elnök erre befejezte a vitát, szavazást rendelt s a közgyűlés egyhangulag elfogadta a határozati javaslatot. Azután a közgyűlés tárgysorozatának utolsó pontjára került a sor. Az aggkornak a kriminálisitárá való befolyását tárgyalta a közgyűlés.

A tárgy előadója dr. Alexander Nicoladoni linzi ügyvéd. Mindenekelőtt felveti a kérdést, vajjon azok a pszichikai mozzanatok, amelyek beszámíthatatlanná teszik a fiatalok, megállanak-e az aggkornal szemben is? Minden természetellenes állapot kizárásában természetesen csak az aggkornal járó gyöngeségről lehet itt szólni. A kérdésre igenlőleg válaszol, mert kétségtelen, hogy a jellem és szellem az aggkornban nem csekély elváltozásoknak van alávetve. Indítványa az, hogy oly agg bűnösök számára, akiket öregségük beszámíthatatlanná tett, vagy ha nem is beszámíthatatlanok, de az aggkor gyöngeségei nagy mértékben uralkodnak fölöttük, külön ázium állítandó föl.

Freisenberger frankfurti bíró statisztikai adatokkal bizonyítja, hogy az aggkornban tetemesen apadnak a büntettek.

Dr. Baumgarten Nándor ügyvéd tetszéssel fogadott felszólalása után dr. Salgó Jakab orvostanár érdekesen szólott az aggkor pszichikai betegségeiről. Hosszasabban kifejti az aggkornal járó önzést, a külső befolyás fokozódó erejét és arra az eredményre jut, hogy a törvénynek mindenesetre nagyobb figyelmet kell fordítania az öregségre.

Dr. Leppmann, a berlini megfigyelő intézet igazgatója a saját tapasztalásai alapján sorol fel néhány igen érdekes esetet, amelyek azt bizonyítják, hogy az öregség tényleg nagyon csökkenti a szellemi képességeket. Véleménye az, hogy az aggkor büntetését nemcsak enyhíteni kell, hanem egyenesen elengedni, vagy tetemesen megrövidíteni. Indítványa, mondja ki a kongresszus, hogy az öregség szellemi átváltozásait, fogyatkozásait a büntetések kiszabásánál különös enyhítő körülménynek kell venni.

Von Mayer felszólalása után dr. Barna Ignác azt indítványozta, mondja ki a kongresszus, hogy

egy 60 éven fölüli öreg embert kivégezni nem szabad.

Néhány rövid felszólalás és az előadó zárószava után szavazásra került a sor. A kongresszus, miután dr. Nicoladoni indítványát visszavonta, elfogadta dr. Leppmann javaslatát, kiegészítve von Mayer amaz indítványával, hogy a kérdés statisztikai oldalát is tegyék tanulmány tárgyává.

A kongresszus napirendje ezzel ki volt merítve, s miután dr. Plósz Sándor igazságügyminisztert lelkesedéssel beválasztották az állandó bizottságba, von Hamel lelkes szavakkal köszönte meg a kiváló vendégszeretetét a kormánynak s a magyar csoport vezető férfijainak. (Éljenzés és taps.)

A kongresszus 6 órakor ért véget. Programmszerű összejövetel nem volt.

KÜLFÖLD.

Az ausztriai helyzet. A képviselőház elnöke által egybehívott pártközi értekezlet dominálja Ausztriában a politikai helyzetet. A kérdés még egyre az, hogy vajjon a német ellenzéki pártok elmennek-e arra az értekezletre, hogy nem-kötelező eszmecserét folytassanak — hiába — az ellenfelekkel. A 23-ikára egybehívott német pártelnöki konferencia fog ebben a kérdésben dönteni. A *Neue Freie Presse* a német haladó-párt álláspontját a következőkben jelzi: Arra fognak utalni, hogy Fuchs elnök meghívója semmi alapot sem nyújt a tárgyalásra s hogy a míg a nyelvredeletek el nincsenek törölve, ők a nyelvkérdésben való egyezkedésbe nem mehetnek bele; a baloldali pártok a maguk javaslatait különben is letették már ismeretes pünkösdi programjukban. A haladó-párt a baloldali pártelnökök szeptember 23-iki értekezlete előtt való napon, valamint a többi baloldali párt is, külön gyűlésen fogja végképp megállapítani ebben a kérdésben való magatartását.

Nincs tehát kizárva, hogy a német ellenzéki pártok — a radikálisok kivételével — meg fognak jelenni a Fuchs elnök értekezletén; de ott olyan intranszigenz modorban fogják álláspontjukat kifejezni, hogy az értekezlettel már eleve semmi eredmény sem várható.

Mint egy prágai táviratunk jelenti, a *csék képviselői klubjának* és a *konzervatív nagybirtokosoknak* képviselői ma tartott értekezletükön az értekezletről kiadott kommuniké szerint általában és különösen a képviselőház elnöke által összeírt értekezlet szempontjából behatóan megvitatják a politikai helyzetet és a nézetek teljes megegyezésének konstatálása mellett elhatározták, hogy a két klub ebben a kérdésben *egyetértőleg* fog eljárni.

A *Politik* a megpendített tárgyalások révén már új *párt-konstellációt* lát ködös körvonalakban. A német nyelvű *csék* lap úgy véli, hogy a *konzervatívok*, *keresztényszociálisok* és *alkotmányhívek* együttesen fognak *centrumpárttá* formálódni. A *csékek* fenntartják szabad elhatározásukat, de szívesen alkudoznak, feltéve, hogy a teljes paritás alapján állanak; készek a becsületes megegyezésre, de nem a kapitulációra.

Anglia és Transvaal. Az első transvaali aranymező fölfedezése, a német származású Mauch, ugyancsak rossz szolgálatot tett a szegény boeroknak, akik egy emberöltőn át vívott véres harcok árán szereztek maguknak hazát és teremtetek államiságot. Transvaal aranya lett a boerok végzete, mert az első aranymező fölfedezésének napjától datálható Angolország délafrikai politikájának az a megváltozása, amely a mai válságos helyzetre vezetett. Ez a helyzet ma az, hogy *Chamberlain ultimátuma* nem kíván kevesebbet, mint azt, hogy Transvaal angol vazallus állammá legyen. A tiznapai haladé, amit az ultimátum a válaszára „előzékenyen” nyújt, semmi más, mint ügyes sakkhúzás avégre, hogy az angol föltételek el nem fogadása esetén rá lehessen mutatni a boerok csökkönységére és a háború megindításának föltétlen szükségességére. Transvaal még nem nyilatkozott s csak kőszá hirnek kell tekinteni azt a jelentést, amely szerint az angol föltételek már el is volnának fogadva. Pretóriában nagyon is jól látják, hogy Anglia mit akar és ha kénytelenek lesznek is talán engedni, semmiesetre sem sietnek azzal, hogy nyakukat igába hajtsák és köztársaságuk függetlenségét könnyedén odadobják. Mert szinte kétségtelen, hogy az esetre, ha a volksraad az angol föltételeket elfogadja, egy-két év múlva az angoloké lesz a többség a volksraadban épp úgy, mint az elnökválasztáson, az angol nyelv el fogja nyomni a hollandust épp úgy, mint az angol-szász faj a boer-népséget. És ezt mind az aranyláz okozta.

Dreyfus.

Páris, szeptember 14.

Tegnapi ülésén foglalkozott a francia minisztertanács azzal a kérdéssel, vajjon a rennesi ítélet után megkegyelmezzene Dreyfusnak. Ugy mondják, hogy a miniszterek túlyomó többsége azon a nézeten volt, hogy Dreyfusnak már most kegyelmet kell adni. Mindannyian kiemelték a rennesi tárgyalás alatt elkövetett szabálytalanságokat és az ítélet képtelenségét, amely a legekleltásabb bizonyítéka annak, hogy a hadbíró csak a tábornokok fedezése érdekében ítélte el Dreyfust. Még Galliffet hadügyminiszter is a megkegyelmezés mellett volt és hogy tegnap a kegyelmet még nem határozták el, *tisztán Loubet elnök ellentállásán* mult, aki kijelentette, hogy a kegyelmet azonnal a hadbírói ítélet után nem rendelheti el, egy darabig várni kell a megkegyelmezéssel. Egyes lapok azt mondják, hogy a minisztertanács tegnap még nem döntött véglegesen, ez a legközelebbi minisztertanács feladata lesz. Érdekes, hogy a Dreyfus-párti lapok is belenyugodnának már a megkegyelmezésbe és alig egy-kettő követeli a Dreyfus-pár új revízióját. A vezérkari sajtó sem bánná már, ha a Dreyfus megkegyelmezésével vége szakadna az afférnek, csak *Drumont* és *Rochefort* tiltakozik kézzel-lábbal a kegyelem ellen.

A tegnapi minisztertanács eredménye szerint a kormány addig semmiféle kezdeményezésre nem vállalkozik, amíg a revíziós bíróság nem döntött. Ellenben nem görditene akadályokat Dreyfusné lépése ellen, aki *Mercier* és *Mauvel* ezredcs ellen büntető eljárás akar indítani.

Trarieux levelet írt Galliffet hadügyminiszternek és abban utal a *Cuignet* által előterjesztett titkos okiratokra, amelyekből kiderül, hogy őt a hírszolgálati iroda folyvást szemmel tartotta. *Trarieux* megbotránkozását fejezi ki azon, hogy a hírszolgálati iroda a rendelkezésére bocsátott pénzen spieliket tart francia polgárok ellenőrzésére. Tiltakozik továbbá az ellen is, hogy titkos dossier segítségével akarták meggyengíteni a védelem tanuinak vallomását.

Trarieux levelére Galliffet hadügyminiszter így válaszolt:

Szenátor ur! Van szerencsém önnel tudatni, hogy levelét megkaptam. Sajnálkozom a tényeken, amelyeket ön említett és meg vagyok győződve, hogy azokról elődeimnek nem volt tudomásuk és nem adták az ilyes-mikhez beleegyezésüket. Egyebékként megtettem a szükséges intézkedéseket, hogy ily szabálytalanságok ismétlődésének jövőre elejét vegyem.

Fogadja stb.

Galliffet.

Reinach pedig a következő levelet intézte *Freycinet* volt hadügyminiszterhez:

Szenátor ur! Kollegájának *Trarieux* urnak Galliffet tábornokhoz intézett leveléből kiteszik, hogy a statisztikai iroda, amely 1897-ben az állam pénzeit hamisítások gyártására fordította, ugyanily pénzen spieliket tartott két szenátor és egy volt képviselő lépéseinek szemmel tartására. Ön hadügyminiszter volt, amidőn 1898-ban *Tornielli* grófnál megtettem azokat a látogatásokat, amelyekre a Rennesben előterjesztett titkos dossier rendőri jelentése vonatkozik. Azért önhöz fordulok. Nem tudom, vajjon a felügyelettel megbízott ágens csak az utéan követette-e, vagy talán hallgatózott a nagykövetség ajtán is. Ez esetben hallannia kellett, amikor gróf *Tornielli* egy alkalommal a következőket beszélte el nekem: — Amikor Esterházy kínálta magát Schwarzkoppennek, ez mindjárt gyanakodott, mert nem *alarta hinni*, hogy az ember, aki így toladokik élébe, francia katonatiszt?

Schwarzkoppen e zavarának nyomait találjuk a „*doutes preuves*”-nek nevezett titkos okiratban. *Schwarzkoppennek* egyáltalán nem kellett válogatnia szavait Esterházy előtt és kerekben megmondta neki, hogy addig nem kér szolgálatból, amíg be nem bizonyítja, hogy csakugyan francia katonatiszt és nem kalandor. Erre Esterházy nem teketóriázott tovább és találkat adott az attásnak. Ott aztán megjelent *Walsin-Esterházy* lóháton, *mellén a becsületrend keresztjével* és vele volt egy tábornok is, *katonai díszben*, élénken beszélgetve Esterházyval. *Schwarzkoppen* ily bizonyítékok meggyőzték, hogy Esterházy csakugyan katonatiszt és elfogadta szolgálatát.

Ezt is elbeszélte nekem *Tornielli* nagy-

követ az időtájt, a mikor a hírszolgálati iroda spielikkel megfigyeltetett. Bizonyára sajnálni fogja velem egrütt, teszi hozzá *Reinach* gúnyosan, miért nem beszélte el ezt *Tornielli* *Trarieux*nak is. Az ön kitűnő kollegája bizonyára ezt sem hallgatta volna el a rennesi hadbíró előtt. Meg vagyok győződve róla, szenátor ur, hogy ez a kénkedés az ön előzetes tudta nélkül történt. De engedje meg kérdeznem, vajjon utólag tudatták-e ezt önnel. Jobb szeretném az ellenkezőjét hinni, ami szinte bizonyítéka volna annak, hogy bizonyos szolgálati ágakban mily anarkia uralkodik Franciaországban. Fogadja stb.

Joseph Reinach.

Páris, szeptember 14.

Néhány újság azt ajánlja a kormánynak, hogy mentül előbb kegyelmezzon meg Dreyfusnak, mert csak így veheti elejét annak, hogy *Mercier* és másokat vád alá helyezzen.

Páris, szeptember 14.

Az újságok egyre határozottabban követelnek kegyelmet Dreyfusnak. Az „*Evenement*” azt ajánlja, hogy ne késsék sokáig a kormány, mert a Dreyfus ügy végleges elintézésével megszabadulna a *Zola*-pörtől, *Mercier* tábornok ügyétől, és véget érne a *Guérin* vár komédiája is. Ezzel szemben más lapok azt állítják, hogy a Dreyfus pör elintézése semmikép sem vonná maga után a hazaárulási pör befejezését, minthogy a kettő közt összefüggés egyáltalában nincsen.

Köln, szeptember 14.

A *Kölnische Zeitung* a tegnapi francia minisztertanácsról azt írja, hogy igenis foglalkoztak a Dreyfus újabb elítélése következtében előállott helyzettel. A minisztertanács is kénytelen volt csatlakozni ahhoz a felfogáshoz, hogy a *rennesi ítélet hadüzenet* a katonai hatalom részéről a polgári hatalomnak. A rajnai lap aztán azt írja:

Ha Dreyfusnak kegyelmet adnak, a nélkül, hogy visszaadnák a becsületét, akkor a francia nép az államfő vezérlete alatt megerősíti, hogy az ítélet gyávaság volt. Tegye meg a francia nép az utolsó lépést és szerezze vissza teljesen Dreyfusnak a becsületét. Ha ezt nem teszik, akkor a világ azt a megsemmisítő ítéletét, amelyet az őt hadbíró kimondott, ki fogja terjeszteni a francia népre is.

Páris, szeptember 14.

Jules Andrade montpellier-i egyetemi tanár az igazságügyminiszternek olyan iratot küldött be, amely kelténél és a benne foglalt tényről fogva bizonyítékul szolgál Dreyfus ártatlanságának. *Andrade* azt írja, hogy három héttel ezelőtt felajánlotta ezt az iratot *Jouaust* ezredes hadbírói elnöknek, aki azonban nem is válaszolt neki. Azért közli tehát most az igazságügyminiszterrel, mert új ténykörményt tartalmaz és jogi okot szolgáltat a revízióra. Az *Aurore* hozzáteszi, hogy egy *svájci ezredesnek* a leveléről van szó, amely megnevezi azt a napot, amelyen *Schwarzkoppen* a maga lelki aggályának először adott kifejezést, még pedig nem *Panizzardi* előtt. Történt pedig 1896. szeptember 6-ikán, tehát akkor, mikor az antirevizionisták még nem fundálták ki a szindikátus vadját.

London, szeptember 14.

A párisi világkiállítás ellen megindult mozgalom egyre jobban terjed, de valószínű, hogy alább fog hagyni mihamarabb. A *Daily Chronicle* szerint sokkal több új kiállító jelentkezik, mint amennyi visszavonja bejelentett részvételét.

Pétervár, szeptember 14.

A féléhivatalos *Journal de St. Petersbourg* a Dreyfus pörről és az ítéletről írva, a következő szavakkal fejezi be a cikkét:

Komoly érdekeket kellett megvédeni és meg is mentették őket. Amde senkinek sem jut eszébe szigorú rendszabályokat követelni miután a nemzeti érzés diadalmaskodott. Most, mikor az igazságszolgáltatás véglegesen döntött, az emberiség szabadabb szempontjait is figyelembe lehet venni, amelyeknek szintén helyük van ebben az immár történelmi ügyben.

(Az összeesküvés.)

Páris, szeptember 14.

A „*Journal des Débats*” jelentése szerint az állami törvényszék elé utalt összeesküvésre vonatkozó vizsgálat adataiból kiderült, hogy a legutóbbi időben rendezett tüntetéseket, nevezetesen a *Loubet megválasztása*, *Faure temetése* és az

autentikus szemle alkalmával lefolyt eseményeket a royalista ligák ügynökei folytonos egyetértésben az orléansi herceggel szervezték, hirdették és szubvencionálták.

A *Temps* hasonló közleményt tartalmaz és hozzáteszi, hogy a vizsgálat adatai szerint egyes városokban a klérus tagjai bátorították a royalista igazságokat.

A szerb összeesküvők pöre.

Belgrád, szeptember 14.

A hazaárulási pör, mely most már egy hete tart, végét járja. Nem nagyon épületes dolgok derültek ki a folyamán. A tegnapi ülés alatt némi világságot hozott a dologba *Alavantic* vallomása, aki vámbívatónak volt és egyidejűleg meghittja is *Angyelic* Zsivko prefektusnak, aki közvetlenül a végtárgyalás megkezdése előtt felakasztotta magát a börtönben. A helyett, hogy az öngyilkos prefektus rovására a maga bőrét igyekezett volna megmenteni, a vádlott meleg szavakban emlékezett meg a halotról és kijelentette, hogy az illető mint hivatalnok mindig híven teljesítette kötelességét. Elmondta, hogy milyen buzgósággal és milyen erélyvel üldözte, foglalta le, sőt vette meg *Angyelic* a Milán király és az Obrenovics-család ellen irtóripátokat és végül azzal fejezte be beszédét:

— Szívemből sajnálom, hogy *Angyelic* Zivko már nem él; ritka becsületes ember volt, kötelességtudó hivatalnok, és hűséges szolgája királynak és hazájának!

Szavait hosszantartó mozgás kísérte a hallgatóság körében. Érdekes, hogy vallomásának ez a része a hivatalos tudósításokból kimaradt.

Tegnap hallgatták ki *Pantelic* vádlottat is, aki a belgrádi tüzörsegnél volt alkalmazva. Vallomása közben szájról szájra szállt a kérdés, hogy mi köze ennek az embernek az egész perhez. Még a közváltó sem mondott egyetlen egy terhelő szót sem a rovására.

Nagy feltűnést keltett *Jovanovics Angelina* mérnök-kapitányé kihallgatása. A vádlottnó visszavonja első vallomását és azt állítja, hogy azt a rendőrségen koplalással és egyéb brutalitásokkal csikarták ki belőle.

Zivkovics ügyvéd azt vallja, hogy neki felség-sértésnek tudja be az a szimpátiát, melylyel *Natalia* királyné iránt visoltelt és azért üldözik, mert állítólag összekötésben állott a királynéval. Egy másik vád alatt álló ügyvédnek *Pavicevics* Joánnak árulását azzal bizonyítja a közváltó, hogy *Shadovskij* volt belgrádi orosz nagykövetnek újévkor üdvözlő táviratot küldött, holott köztudomású, hogy ugyanezt sok ezren megtették.

Nagy érdeklődést keltettek *Zivkovics* fejtegetései, melyekkel kimutatta, hogy az a tenger sok felség-sértési pör, melyet Milán az utolsó években fűnek-fának nyakába akasztott, a szerb törvények értelmében jogtalan, mert Milánra a felség-sértésről szóló törvény-cikk nem bír érvényességgel. Milán csak mint magán-személy, vagy legfeljebb mint a hadsereg főparancsnoka indíthat becsületsértési pert.

Az ítélethozatalt vasárnapra várják.

Belgrád, szeptember 14.

A mai tárgyalás *Sztokovics* Gyoka negotini volt gimnáziumi igazgató kihallgatásával kezdődött. *Sztokovics* azzal vádolják, hogy *Pavicevics* vádlottnak kompromittáló leveleket írt, hogy *Pasic* csal szabadon bocsátása után találkozzja volt a jegodinai pályaudvaron és hogy 16 hónappal ezelőtt egy banketten *Pasic*ot dicsőítő pohárköszöntőt mondott. *Sztokovics* terhére vallott *Mladenovics* rendőrtisztviselő, aki tulajdonosa volt annak a vendéglőnek, amelyben azt a bankettet rendezték. Három más tanu kedvezően vall a vádlottra nézve.

Novakovics Gyoka nyugalmazott katonatisztet szal vádolják, hogy folyó év április havában Milán királyról sértőleg nyilatkozott. Terhére vall egy őrmester. A vádlott elismeri annak a lehetőségét, hogy mámoros állapotban valami illetlen dolgot mondhatott, de nem hiszi, hogy ilyet mondott volna. Mindig korrekt katonatiszt volt és tudja, hogy mi a feyelem. Az őrmester terhelő vallomásával valószínűleg érdemeket akar szerezni az előléptetésre.

Maninkovics Dasztasz belipotoki földmivest azzal vádolják, hogy néhány nappal a merénylet előtt azt mondta, hogy Szerbia nemsokára valami nagy dolgot fog látni. *Radovanovics* tanu megerősíti a vádat, de beismeri, hogy a vádlottal ellenséges viszonyban van. Három tanu a vádlott javára vall. *Podorovics* Jován vádlott is hasonló nyilatkozatot tett a merénylet előtt, de ebben az esetben is ellenmondók a tanuk vallomásai. Ma valószínűleg befelézik az

összes vádlottak kihallgatását. Holnap már a közváltó beszélhet, utána pedig a védők mondják el beszédeiket. Az ítélet hétfőre vagy keddre várható.

Pétervár, szeptember 14.

A *Szvet* a szerbiai eseményekről írva azt a reményét fejezi ki, hogy *Sándor* király maga veszi kezébe a hatalmat, mert éppen ő benne van a szerb királyság és a szerb nép jövője. Amde számot kell vetni azzal a lehetőséggel is, hogy a királyt megakadályozzák abban, hogy önálló legyen, amíg megbecsületlenítik és eltávolítják azokat az államférfiakat, akik a mostani áramlatot megváltoztathatják. Szerbiában *Sándor* király uralkodik. Ő az Obrenovics-dinasztia képviselője és minden szerb hazafinak támogatnia kell a dinasztit. Szerbiának csak egy királya lehet, a többiek mind alattvalók kell hogy legyenek. Minden más felfogás csak felforgatásra vezethet.

HIREK.

Obrenovich Milán.

A nagy belgrádi per egyik vádlottja elég vakmerő volt ma a bíróság szemébe vágni, hogy Obrenovich Milánnal szemben nem lehet szó felség-sértésről, mert Obrenovich Milán csak Obrenovich Milán, a szerb hadsereg főparancsnoka.

Bitorolt hatalmával hiába veti börtönbe politikai ellenfeleit, hiába vádolja hazaárulással azokat, akik már megunták a garázdálkodásait, hiába kapja kezébe az igazság pallosát, ő mégis csak Obrenovich Milán és egyéb semmi! Obrenovich Milán mint ember pedig sohasem állott köztiszteletben. Obrenovich Milán végig mulatta fél Európát; kimerítette Szerbia pénztárát, a maga hitelt, és mikor már sehogy sem tellett dárdiorára, hazament a fia mellé főparancsnoknak.

És ime, akit Párisban már a markórok se nagyon respektáltak, az odahaza egy ország nyakára hág!

A fia, aki elmondhatná *Rank* orvossal, hogy az ő agyaveje adja meg az árát az apja multságainak, mit is csinálna, csodálja az édesapja energiáját. És így esik meg, hogy odalenn Szerbiában, nem tudom én hány métföldnyire *Rennestől* Milán, a párisi világi, talán pusztá szimpátiából, csak úgy nyakára hág az igazságnak, mint mulatós cimborái a franciák.

És meg kell hagyni, hogy híven utánozza őket!

Angyelic Zivkót felakasztva találták a börtönében, állítólag maga kötötte fel magát, akár csak *Henry* ezredes; az egyik vádlottnó tegnap azt vallotta a kivételes törvényszék előtt, hogy a rendőrségen brutalizáltak, koplaltatták, csak hogy terhelő vallomást csikarjanak ki belőle. Ime, Obrenovich Milán azt hiszi, hogy úgy mint annak idején szalonkoesijában bevitt egy pár könnyűvérű párisi leányt az országába, úgy beviheti most az *affaires* is, még pedig a maga telhetetlen modorában: sok áldozattal egy helyett.

A rennesi per nyugatra terelte mindenki tekintetét és mindenki Rennesben akarta megvédeni az igazságot. De azért Obrenovich Milán még sem jól számított! Mert jó dolog ugyan a zavarosban halászni, és odalenn értik is a módját, de azért még sem lehet harmadfél tucat ártatlan embert meggyötörni, elítélni, úgy hogy visszhangra ne találjon a jankijáltások, azért, mert a messzeségben valahol ártatlanul ítélték el egy embert.

Annyi már most is kiviláglik a belgrádi perből, hogy a vádlottak egyedüli vétke politikai elvűségük. Ez pedig épp oly kevésbé büntetendő, mint *Dreyfus* kapitány kiváncsisága.

És ha a kivételes törvényszék még is élni fog jogával és elítél majd ártatlan vádlottakat, akkor Európa épp úgy megmozdul majd, mint megmozdult azért az egy áldozatért, és a saját maga színe elé szólítja majd: Obrenovich Milánt.

Obrenovich Milánnak pedig nem jó lesz a törvényszék elé kerülni, mert Európában csak a keresztnevet ősmérik, az Obrenovich nevet már lefosztotta róla a multja.

L. A.

Budapest, szeptember 14.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Szeptember 15-én új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A királyi köszönete. A *Teutsch*-emlékűnnep alkalmából a szász evangélikus egyházugyűlés nevében a királyhoz hódoló táviratot intéztek. Ő felsége most a közoktatási miniszter után köszönetét fejezte ki *Müller* püspöknek a hódoló táviratért.

— Lajos Viktor főherceg a párisi kiállításon. *Lajos Viktor* főherceg ez idő szerint Párisban tartózkodik. Mint Párisból táviratozzák, a főherceg ma kikocsizott a párisi kiállítás területére s ott behatóan megsemmelte a magyar és osztrák kiállítási építkezéseket.

— Fejedelmi vendégek Tátrafüreden. *József* főherceg családja még mindig Ó-Tátrafüreden saját villájában nyaral. *József* főherceg a napokban utazott Pápára, hogy jelen legyen a hadgyakorlatokon. Onnét ismét visszatért családjához. *Klotild* főhercegnő és leányai nagyon jól érzik magukat, naponként nagyobb gyalogságát tesznek s mindenütt a legnagyobb tisztelet tárgyai. A rossz idő beálltával villájukban töltik az időt. Tíz nap óta Ó-Tátrafüreden tartózkodik *Klementina* koberg-szász hercegné is, akihez ma érkeztek néhány családtagok. *Ferdinánd* bolgár fejedelem gyermekei: *Boris*, *Cirill*, *Eustachia* és *Zora* unokái. *Ferdinánd* fejedelem pénteken érkezik külön vonaton Nauhaimeiből. Tekintettel a fejedelmi vendégeknek a Tátraiban való tartózkodására s ezzel kapcsolatban az élénk idegenforgalomra, a kassa-oderbergi vasutársaság a csorbai tóhoz közlekedő fogaskerekű vasut menetét október 1-ig meghosszabbította. A posta és táviratforgalom kielégítésére pedig a kassai postaigazgatóság két postatitust rendelt Tátrafüredre arra az időre, míg a fejedelmi vendégek ott tartózkodnak.

— *Andrássy Gyula* emléke. Gróf *Andrássy* Gyula tudvalevőleg Kassán született. Szülőháza már nagyon megrongálódott s mostani tulajdonosa, gróf *Andrássy* Dénes lebontatta és modern palotát építtetett a helyébe. A város közönsége emléktáblával jelölte meg a palotát s az emléktáblát szeptember 30-ikán, az új színház megnyitási ünnepélyével kapcsolatosan leplezik le. A bizottság élén *Péchy* Zsigmond főispán áll. Kassa város közönsége még egyéb módon is megőrökíti nagy fia emlékét. A szeptember 18-ikán tartandó törvényhatóság közgyűlésen ugyanis *Munster* Tivadar királyi tanácsos, polgármester indítványozni fogja, hogy az új palota mellett elhúzódó Fehér-utát *Andrássy-utának* nevezzék el.

— Élesztetik az örök békét. Az örök békét agyonkonferenciázták Hágában, szegénynek néhány száz évre lesz ismét szüksége, mire lélegzethez jut. Egész Európában levették a napirendről s a béke híreit gyorsan fölvaltotta a transvaali háború híre. Csak ahol az örök béke gondolata e században újászületett, ápolják még gyöngyöden a tetszhalott leányzót, *Miklós* cár gyermekét. Oroszországban a kormány támogatásával *béke-együletek* alakult, amely hogy célját minél gyorsabban elérhesse és a nagy tömeggel megismertesse, plakátot osztogat szét, melyen az általános leigyevezés főbb elvei vannak. A plakátok a száz leghíresebb békeapostol arképe látható, élükön *II. Miklós* cárral, aki jobb kezében esengőtűt tart, melylyel kihirdeti a világnak az örök béke megkezdődésének óráját. Kövülte ott van többek között *Tolsztoj*, *Suttner* báróné, *Zola*, *Trarieux*, *Björnstjerne Björnson* és még sokan. A plakátot még *Verecsagin*nak A háború apoteozisa című híres képe ékesíti.

— *Kétil Károly* ünneplése. Szép ünnepség ment végbe ma délelőtt a második számú belgyógyászati klinikán. *Kétil* Károly egyetlen tanár ugyanis ma töltötte be 60-ik évét és éppen ma tíz éve annak, hogy a második számú belgyógyászati klinika vezetését átvette. A professzort a kettős évforduló alkalmából tanítványai ma délben szeretettel üdvözlözték. A magántanárok nevében dr. *Jendrassik* Ernő, a volt tanárségédek nevében *Dieballa* Géza, a mostani személyzet nevében *Neuhardt* János tanárségéd, a volt gyakornokok nevében pedig *Györgyi* Vilmos üdvözlöttek a tanárt, aki meghatva köszönte meg a megemlékezést. Délben az *István*-főhercegszállóban banket volt, amelyen a volt tanítványok közül mintegy százötvenen jelentek meg.

— **Tisztelgés a miniszternél.** A müegyetem ezidei tanácsa ma délben volt a szokásos bemutatkozás végett *Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszternél, hogy őt egyúttal az intézet megnyitó ünnepélyére is meghívja. *K. Liphay Sándor* rektor vezetésével a küldöttség tagjai voltak: *Petz Samu*, *Réthy Mór*, *K. Jónás Ödön* dékánok és *Tötössy Béla*, a tanács gazdasági előadója. A miniszter igen szívesen fogadta a küldöttséget s hosszasan beszélgetett a megjelent urakkal a müegyetem viszonyairól.

— **Osillapító szavak.** A mi koszorus nagy emberünk, *Jókai Mór*, hallatja szavát. Tekintélye, bölcsesége szól hozzánk magyarokhoz és mérséklésre, józanságra int bennünket a Franciaország ellen külföldön megindult bojkottáló akció dolgában, amely nálunk is visszhangra, félreértésből támadt rokonszenvre talált. *Osillapító szavakat* intéz hozzánk, s hazánk aggodalmait a következő szózatban tárja fel:

Kedves magyar honfitársaim!

Nagyon kérek benneteket, gondoljátok meg, hogy mit akartok kezdeni?

A miatt a szerencsétlen francia katonai törvényszéki ítélet miatt el akartok maradni a jövő évi párisi világkiállításról.

Hiszen a felháborodás ezen égrekiáltó igazságtalan ítélet miatt bizonyára föltöbb jogosult; de hát azért, amit ellenségeink vétek, jóbarátainkon álljunk-e bosszút?

Azok a sötét tényezők, melyek az egész botrányos ügyet létrehozták, bizonyára ellenségei minden szabadelvűnek; de legelső sorban ellenségei a francia szabadelvűeknek, akik elvarátaink, ellenségei a francia köztársaságnak, mely tiszteletünk tárgya. És most mi a megvetésünket, a haragunkat a francia szabadelvű társadalommal, a francia köztársasággal akarjuk-e éreztetni?

A helyett, hogy buzdító elismeréssel csatlakoznánk azokhoz a nemes bajnokaihoz az igazságnak, a szabadelvűségnek, kik szembeálltak az erőszakkal, a félrevezetett, a felbőszített népsalag fanatizmusával, egy ellenkező fanatizmust, ellenkező igazságtalanságot akarunk-e ezzel szemben fölgerjeszteni?

És maga a megtorlásnak az eszköze, módszere éppen nekünk, magyaroknak van-e tanácsolva? Megtagadása annak, hogy a világ előtt megjelenjünk, hogy hazánk kincseit, iparunk, művészetünk, szellemünk alkotásait a maguk teljességében bemutassuk?

A francia katonatisztek vétké miatt a magyar iparosokat akarjuk-e megbüntetni?

Ha az angol és amerikai iparosok ehhez a módszerhez folyamodnak, ők ezt a fényűzést megengedhetik maguknak, mert ők úgy is dominálják a kereset világ piacait! De mi, akik a piacot még csak most keressük, akiknek alig van helyünk a viláfgalamban, ezt a kis helyet is fel akarjuk-e adni — azért, hogy egy nagy, minden téren előhaladt nemzetet elmaradásunkkal megsértünk.

Nagyon kérek benneteket, édes magyar honfitársaim, ne hagyjátok magatokat belesodortatni abba az áradatba, mely a külföldi nagy nemzetek kebeléből kiindult: azok majd szépen partra jutnak ebből az áradatból; de mi, magyarok, elsüllyedünk benne.

Aztán azt is gondoljátok meg, hogy a párisi világkiállításra való megjelenésünket már elhatározta a magyar nemzet, a király, a kormány s most mi egy fiaszkót akarunk csinálni a nemzetnek, a királynak, a kormányának.

És mindezt egy igazságtalan ítéletért, mely miatt haragudhatunk azokra, akik azt hozták; de nem magára Franciaországra.

— **Ellenőrzési szemlék.** A honvédség és a közös hadsereghez tartozó tartalékosok ellenőrzési szemléinek sorrendjé a katonai ügyosztály már megállapította s azt falragaszokon most tette közhírré. A szemlék a honvédségnél (a Ferenc József-kaszárnyában, az új Népligetnél szemben, naponként reggel 9 órakor) október 8-ikától kezdve november 3-ig tartanak. Az utószemlék november 17—27-dik napjain lesznek. A közös hadsereg főszemléit a Mária Terézia-kaszárnyában, az Üllői-úton, október 9-ikétől november 6-ig tartják. Az utószemlék november 22-ikén kezdődnek s bezárólag december 6-ig tartanak.

— **Beiratások az egyetemen.** A tudományegyetemen ma kezdődtek meg a beiratások és bezárólag 21-ikéig tartanak. A leckeönyveket 22., 23 és 24-ikén írják alá a tanárok. Az előadások minden karon szeptember 25-ikén kezdődnek.

— **Dreyfus a német hadseregben.** A *Derlinben* állomásozó gárda tüzér-ezredben szolgált *Dreyfus Alfrédnek* egy távoli rokona, *Dreyfus Mathieu*. A fiatal tüzértiszt *Elzászból* való.

— **A csurgói ünnep.** Somogy-Csurgó közönsége a mai napot lelkes ünnepi hangulatban töltötte el. Először is a Dunántúli Evangélikus Református Egyházkerület kezdte meg a közgyűlést. *Antal Gábor* püspök imája után *Tisza Kálmán* nyitotta meg a gyűlést, amelyen örvedetesen vették tudomásul, hogy *Szabó János* kétezzer koronás ösztöndíj alapítványt tett a csurgói gimnázium javára. Az indítványok után *Kovács Sebestyén Gyula* kerületi tanácsbíróletette az esküt, mire a választások következtek. A teológiai tanszékre *Antal Gézát* választották meg. A tanácskozást erre a mai napra befejezték s a közgyűlés közönsége részt vett azután a főgimnázium jubileumára tartott istentiszteleten. A jubiláris ünnepség során *Vida* igazgató beszédet tartott, amelyben a gimnázium történetét vázolta. *Baksay Sándor* jeles írónk, költő lendületű beszédet mondott *Soltra Györgyről*, aki harmincezer forintos alapítványt tett a gimnázium javára. *Dr. Horváth* tanár szavalt a ezután alkalmi ódáját. A díszgyűlést banket követte, melyet 250 személyre rendeztek, de legalább ugyanannyi vendég volt még, aki nem kapott helyet a lakomához. A királyra *Antal Gábor* mondta a pohárköszöntőt. A kormányt *Szabó Kálmán* köszöntötte fel, *Moar* alispán külön mondott tiszteletnyilatkozatot, aki remek beszédben válaszolt. Utolsónak *Tisza Kálmán* a hölgyekre üritett poharat. Egyesektől, intézetektől harmincél bértal távirat érkezett. Táviratot küldött *Kun Bertalan*, *Szécs Károly*, *Zsilinszky* államtitkár, *Fenyvessy* főispán, a miniszterelnök szép levélben küldte el üdvözlését. A nagykanizsai piarista, a kaposvári állami gimnázium, a pápai főiskola tanári kara, Debrecen intézetei és Somogy megye küldöttségileg képviseltették magukat a jubileumon. *Este Tóth Lajos* zeneművész közreműködésével hangverseny volt, amelyet táncmulatság követett. A kerületi gyűlést holnap folytatják.

— **A bányakerület közgyűlése.** Az ágostai evangélikus bányakerület ma folytatta közgyűlését. A napirend során elhatározták, hogy felterjesztést intéznek az egyetemes gyűlés elé, hogy a horvát-szlavon egyházakból külön eseperséget alkossanak és csatolják a bányakerülethez, ugyszintén pártolják azt is, hogy a budapesti tudományegyetemen teológiai fakultás szerveztessék. *Veress József* indítványára megkeresik a kormányt az ev. lelkészek állami segélyének felemelése érdekében. Élénk *visszatetszést* kellett a turóczi egyházmegyének az a kérelme, hogy az ügyrendjének tárgyalási nyelve és jegyzőkönyvi nyelve *kiegéröljék* legyen. A kerületi közgyűlés zajos helyesléssel tette magáé a jogügyi bizottság javaslatát, hogy a turóczi egyházmegye bármely tagjának egyformán van joga akár anyanyelvén, akár magyar nyelven részt venni a tárgyalásokon. Ez ellen csak *Vanovits* szólt föl, többek közt fölemlítve azt is, hogy a jogügyi bizottság javaslatának elfogadása esetén az egyházmegye tárgyalásain örökös lesz a zavar, mert a tót ajku tagok nem engedik meg a magyar fölszólalást. A közgyűlés tagjai élénk megbotránkozással utasították vissza ezt a kijelentést és változatlanul elfogadták a jogügyi bizottság javaslatát. Az *arad-békési* egyházmegye ügyrendjét némi változtatással elfogadták. Ugyancsak az arad-békési egyházmegye javaslatára pártoló fölterjesztést intéznek az egyetemes közgyűléshez egy *kölcsönös ág. hitv. ev. biztosító társulat* létesítése tárgyában. A bányakerületből kivált egyházak a kerület alapjából részt kértek. A közgyűlés azonban kérelmeikkel elutasította őket. Jegyzőkönyvi köszönetet szavazott a közgyűlés *Steinlein* grófnak, aki a selmeci liceumot évek hosszú sora óta határozottan gyámolítja és azon kívül is sok segélyben részesíti a kerületet. A fegyelmi eljárás szabályrendeletét a közgyűlés némi változtatásokkal elfogadta.

— **Apáca-iskolák felügyelete.** *Temesvárra* ma megérkezett a *Miasszonyokról* nevezett iskolánővérek müncheni törzsházának és az egész rendnek vezérfőnöknője *Mária Hermana* nővér. Azért jött, hogy a rendnek nevelőintézetét megtekintse. *Temesvárról* meglátogatja a délvideki összes nevelő intézeteket.

— **Halál a ravatal előtt.** *Abauj-Szántón* a napokban meghalt *Friedländer Márk*, egy köztisztviselőben álló polgár. Felesége, akivel negyven évig élt boldog házasságban, nem tudta elviselni az elválás gondolatát. A ravatal előtt egyszerre csak a szívéhez kapott s élettelenül terült el a földön. Nagy részét mellett temették el az öreg házaspárt, akik még a halálban sem tudtak elszakadni egymástól.

— **Sikkasztó gyakornok.** *Pollák Mihály* kávébehozatali vállalkozó tegnap megbizta 18 éves gyakornokát, *Wiesenberg* Henriket, hogy több számlát, összesen 860 forint értékben szedjen be. *Wiesenberg* felvette a pénzt, de azóta eltűnt. A pénzt elsikkasztotta és megzsekkolt. A fiatal sikkasztó közpétermető, arca himlőhelyes, szeme kék, bajusza pelyhedző, haja szőke, rövidre nyírott. Drap színű felöltőt és olivöld színű ruhát visel. A rendőrség körüzi.

— **A kimerült agy.** A kimerült agy tulajdonosa orosz lapírsaink nézete szerint *Milán* szerb exkirály, a szerb hadsereg generalissimusa. Ez a fölfedezés aktuális lett az által, hogy az orosz lapok *Milán* rongált minőségű elméjére hátrítják a radikálisok üldözését és az osztrák-magyar-barát politikát. Hogy a nagyvilág is megtudja ezt a muszka patológiai véleményt, hát megírtatták azt a *Berliner Tageblattban*. Ennek a lapnak pétervári levelezője azt írja, hogy *Milán* exkirály agya kimerült a kiesapongó életmódban. Az az értelmetlen beszéd is arra vall, — ugymond a levelező, — amelyet egy megrendelt szerb diák-küldöttség előtt mondott s amely Oroszországban nagy felháborodást keltett, hogy minden baj oka az exkirály lelki állapota. *Milán* e beszéde orosz verzió szerint ez volt:

— **Miért jöttetek ily későn gratulálni?** A cigányok már itt voltak, de a szerb diákság egyre hiányzott. De hát jól van, ti mégis eljöttetek. Elmondom nézeteimet. *Bismarck* elveiben osztozom: nem kereselem a népszerűséget, hanem népem javáért dolgozom még annak gondolkodása ellenére is. Fiam és én tettük függetlenné Szerbiát és senkinek sem engedjük meg, hogy ügyeibe avatkozzék. Én szerb vagyok és a szerb eszmét képviselem. Mit akarnak azok a *Krtolenovics* (krumplifalók; célzás a montenegrói fejedelmi házra); *képviselhetik-e a szerb eszmét olyan emberek, akik krumplifalóknak élnek?* Nem. Csak mi, akik buzaszikkal táplálkozunk, lehetünk a szerb Piemont. És mit akarnak azok a medvék ott a Néva partján? Miért avatkoznak ügyeinkbe? Már keresik a velem való érintkezést és természetesen el fogom érni, hogy mindennel egyetérteni fognak, amit teszek. Azért azt mondom nektek: *köpjétek arra a Montenegróra*, arra az Oroszországra — és csak rám hallgassatok!

Milán állítólag az Oroszországban nevelkedett szerbek küldöttsége előtt is elmondta ezt a beszédet. Minden valószínűség szerint azonban a különös beszéd a berlini lap jól berendezett levelezőjének találmánya.

— **Aranyphórában méregital.** *Nagy József* nap-számos a Fecske-utca 31. számú ház egyik kis lakásában együtt lakott *Gaus Zsófia* nápszamosasszonnyal. Tegnapelőtt este *Nagy* elküldte az asszonyt borért. *Gaus Zsófia* egy nagy kancsó borral tért vissza, amelyből *Nagy József* jót húzott. Alig itta meg a bort, egyszer csak eszméletlenül rogyott a földre. A házbellek magához térítették s bevitték a Rókus-kórházba, ahonnan mult éjjel értesítették a rendőrséget az esetről. *Zsarnay Győző* rendőrtanácosos rögtön megindította az ügyben a vizsgálatot, amelynek folyamán csak annyit tudtak eddig kideríteni, hogy *Nagy József* és *Gaus Zsófia* nagyon rossz viszonyban éltek egymással. Ebből azt a gyanút merítették, hogy az asszony öntötte a mérget a kancsóba. Az asszony azonban állhatatosan tagadja ezt és nem is merült fel ellene semmi terhelő adat eddig, amiért le sem tartóztathatták. A kancsóban maradt folyadékot a központi vegyvizsgálati intézetbe szállították, hogy a mérég jelenlétét megállapítsák. A vizsgálat folyik.

— **Szerencsétlenség egy templomban.** Borzalmas szerencsétlenség történt ma egy porosz sziléziai kis község zsinagógájában, ahol mai nagy ünnepén együtt volt a helység egész zsidósága, Berlinen át jelenti egy kalischi távirat, *Leutschitzben* a zsidó templomban ma az örök mécses leest, ami azután oly pánikot okozott, hogy az ájtatoskodó emberek fejvesztetten rohantak a kijáratok felé. Az iszonyu tolongásban *harminchélt* asszonyt és gyermeket agyonnyomtak, azonkívül még tizedek ember megsebesült.

— **Harc a csempészekkel.** *Zára* közelében több pénzügyőr élethalálharcot vívott egy bárkán török csempészekkel. A fináncok fölmentek a bárkára, hogy kikutassák a hajót. Mikor a csempészek látták, hogy a dugárut megtalálták, pisztolyt szegeztek a pénzügyőrök mellé. Aztán dulakodás támadt s a végén a török csempészek felgyújtották a bárkát s elmenekültek a fináncok ósonkján. A hajó lángba borult s a pénzügyőrök is odavesztek volna, ha egy olasz vitorláshajó föl nem veszi őket. A török csempészeket kézrekerítették.

— **Házasság.** *Dr. Toldy Zoltán* budapesti kir. törvényszéki jegyző eljegyezte *Marion* Irmát, *Marion Lajos* földbírtokos leányát. — *Dr. Dömötör Miksa* szabadtéri orvos eljegyezte *Klein Jolán* kisasszonyt, *dr. Klein József* orvos leányát Szabadkán.

— **A főispán látogatása.** *Báró Wesselényi Miklós* szilágymezei főispán, *Álgya* Miklós titkár és *Kapus Sámuel* főszámvevő kíséretében *Tiszágy-Somlyóra* érkezett, hol a járási főszolgabírószágot, a város polgármesteri és rendőrkapitányi hivatalát s pénztárát, valamint az árvaszéki behatoln megvizsgálta. A főispán ma visszaérkezett székhelyére. A részletes vizsgálat két napig tartott s a főispán mindenütt rendet talált.

— **A háziezred.** Temesvárról telegrafálják: A temesvári háziezrednek, a 61-ik gyalogezred 1. zászlóalja ma hosszú távollét után külön vonattal Bécsből ideérkezett. A vasutnál a tábornoki kar Schwitzer lovag altábornagy hadtestparancsnokkal az élén fogadta. A város részéről Bandl főkapitány üdvözölte a zászlóaljat, mire Goglia őrnagy zászlóaljparancsnok mondott köszönetet. A katonák zeneszóval vonultak be a városba, a Losonczy-téren imát mondtak s aztán a város által újonnan épített Fejérváry-kaszárnyába vonultak.

— **Jubiláló tanfelügyelő.** Tolnavármegye tanítói kara — mint Szegvárdról jelentik, — szép ünnepélyt rendezett e hó 12-én Tihanyi Domokos tanfelügyelőnek harmadik évvel szolgálati jubileuma alkalmából. Az ünnepélyre megjelent a vármegye tanítóinak legnagyobb része, hogy kifejezést adjanak az általánosan becsült tanfelügyelő iránt érzett szeretetüknek. Tihanyi tanfelügyelőnek nagyon nagy része van a vármegye tanügyének rendezése körül s ezt az érdemét több szónok méltatta a tiszteletére rendezett lakomán.

— **Almák a közigazgatásban.** Ritkaságyűjtőknek igaz örömet fog szerezni a jövő század végén az a hivatalos akta, mely tanúságot tesz majd a késő utókor előtt a felől, mekkora fejtörést okozott a budapesti magisztrátusnak egy pár kosár alma s másféle gyümölcs, amiket egy jámbor kofasszony árulagatott egy régi ház kapuja alatt. Az előjáróság felfedezte ugyanis, hogy az asszony nagyobb helyet foglalt el a kapubejárásból, mint a főváros építő-szabályrendelete megengedi. eltiltotta tehát őt a további árusítástól. A gyümölcsös asszony megfellebbezte a határozatot a tanáshoz, hol az ügyet a VIII. közigazdasági és közlekedési ügyosztályba osztották be, azon az alapon, hogy itt piaci árusításról van szó. Itt azonban nem intézték el az ügyet, hanem áttették az elnöki B) közegészségügyi osztályhoz, mert hiszen a rossz gyümölcs árusításból eredő kihatás igazság szerint közegészségügyi vétség, már pedig a közegészségügyi legfőbb öre az elnöki B) ügyosztály. Itt aztán csakhamar fel is fedezték az akták tömkelegéből, hogy csakugyan kihágásról van szó, de nem egészségügyiről, mert hiszen senki sem állította, hogy a kofa rossz gyümölcsöt árult, hanem hogy kisiparát szabályellenesen gyakorolta, meg nem engedett területen. Ez pedig iparkihágás; illetékes elintézésre tehát vándorolt az ügyesomó tovább a tanács I. jogipar- és rendezési ügyosztályhoz. . . Uramfia ki hiszi el, hogy most már itt aztán végre elintézték? Dehogy, hiszen a dolog nyilvánvalólag nem iparkihágás, az asszony cselekedete nem az ipartörvény szakaszaiba ütközik, hanem az építészabályzatot sérti, — a felebbezést tehát szépen átengedték a tanács III. magánépítési ügyosztályának. Hogy innen még hova került mindenfelé, a mérnöki hivatal mely szakosztályra tett benne jelentéseket, ki tudná azt mind elmondani, szóval a szegény asszony felebbezése illetékességi vita miatt másfél esztendőn át hiába várta az elintéztést.

— **Szerelmes ember bosszúja.** Pollák Márton 24 éves háziszolga nagyon szerelmes volt Fülöp Teréz 28 éves cselédleányba. A leány azonban sokkal szivesebben fogadta Horváth Lajos boltiszolga udvarlását, ami azt az elhatározást érlelte meg Pollákban, hogy bosszút áll a szerelmes páron. Tegnap este megleste imádját, amint szerencsésebb vetélytársával a Hársfa-utcában sétált és a 10. számú ház előtt megármadta őket. Kirántotta zsebéből zsebkését és azzal mindkettőjüket összeszurkálta. A járőrelők a vérengző szerelmet lefogták és a mentőket hívták segítségül, akik Horváthot a Rókus-kórházba szállították, míg a leány lakásán ápolják. A késelő szerelmet a rendőrség vette pártfogásába.

— **Kirabolt postahivatal.** Mint Lugosról táviratozzák, mult éjjel a dalboveci postahivatalt ismeretlen tettesek kirabolták. Péczely Géza főtisztviselő egy csapat csendőrral a helyszínére ment.

— **Öngyilkos postásnő.** Nagybecskerekben mély részvételt keltett egy boldogtalan fiatal asszony öngyilkossága. Melcher Viktorné, született Maurer Erzsébetnek hívják s nemrég költözött át városba, ahol posta-kiadói állást kapott. E hó 12-én reggel fél hat órakor lőtte meg magát revolverrel s mindjárt meghalt. A kezelésre bizott pénzeket és értékeket a legjobb rendben találták, az öngyilkosnőnek tehát csakis életuntags lehetett az oka. Hagyott ugyan hátra egy bucsulevelet egyik barátjánőjéhez címezve, de ebben végzetes tetteről egy szóval sem tett említést. Maurer Erzsébetet sokan ösmerték még leánykorából, mikor mint egy dugzagdag földbirtokos gyermeke, a megyebálokon ünneplés tárgya volt. Házasság révén több százezer forint értékű vagyona rövid idő alatt elpusztult s a tönkrement szegény asszony végre is összeroskad a sors csapásai alatt.

(x) **Katonazene és cigánymuzsika a Hirmondóban.** Holnap (pénteken) este 8 órától 11 óráig felváltva katonazenét és cigánymuzsikát hallgatni szórakoztatására a Telefon Hirmondó.

A kis Erasmo ügye.

(Fegyelmi vizsgálat az igazgató ellen.)

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, szeptember 14.

Á Budapesti Napló közléseinek eredményeképpen Pivár Ignác, a vakok országos intézetének igazgatója ellen már ma délután megvolt a hivatalból elrendelt fegyelmi vizsgálat. Az eredmény eddig még hivatalos titok, de annyi bizonyos, hogy a vallomások nemcsak a Budapesti Napló adatait erősítették meg, hanem számos egyéb dologról is lerántották a leplet. Dícsérettel adózunk Wlassics miniszternek, aki ezzel a gyors és radikális intézkedésével ismét megmutatta, hogy buzgó barátja minden igaz és humánus ügynek.

Íme a mai nap értesülései:

Pivár Ignác, megjegyezve, hogy a minisztérium nem hagyja elaludni az ügyet, már ma délelőtt elő akarta készíteni a talajt a fegyelmi vizsgálatra. Valóságos főpróbát rendezett a kihallgatásból. Egymásután hívatta be a tanárokat, hogy tegyenek vallomást. Ennek a próbavallatásnak során azonban Vucskits tanító a következő kijelentést tette:

— Addig nem vallok, amíg az igazgató ur is itt van!

Erre Pivár kiment a teremből. Vucskits részletes vallomást tett, s követelte, hogy vallomását borítékba zárva, lepecsételje vigyék a minisztériumba. Pivár aztán délelőtt 10 órakor föl is ment a minisztériumba ezzel a vallomással. Tizenkettőkor újra sürgősen hívták, s tudtára adták, hogy a fegyelmi vizsgálatot intéző bizottság még ma délután meg fog jelenni az intézetben.

Pontban fél négykor délután meg is jelent Pivárnál a minisztérium kiküldöttje: dr. Hoffmann József osztálytanácsos, Frankl irodatiszt kíséretében. A vizsgálatot a díszteremben azonnal meg is kezdte, egyenkint hallgatva ki az intézet összes alkalmazottait, köztük az apácáfőnöknőt és két apácát.

Érdekes, hogy a zöld asztalra Pivár egy elegáns szivarskatulyában egy véres zsebkendőt készített ki, azt akarva e szellemes ötlettel bizonyítani, hogy mily könnyű véres zsebkendőhöz jutni. . .

Dr. Hoffmann tanácsos, kezében a Budapesti Napló cikkével adta föl a kérdéseket. Annyi kiszivárgott a vallomásokról, hogy egy segédtanító kivételével az összes kihallgatott tanárok megerősítették lapunk közléseit. A vizsgálat ezenfelül a vallatások folyamán fölmerült régebbi dolgokra is kiterjedt. Fél négytől esti fél hétig vallatta dr. Hoffmann a személyzetet. Akkor eltávozott, szigorú titoktartásra kötelezve mindenkit a vallomások részleteit illetőleg.

Most sülnék ki régebbi dolgok is Pivár igazgatóról. Van az intézetnek egy műhelye, ahol végzett növendékek dolgoznak. Ott keresik a kenyerüket ipari munkával. Ezeket a munkásokat — mint erről ők maguk panaszkodtak — pofozza az igazgató ur, aki a műhelynek állásánál fogva felügyelője. Csak arra gondoljunk, hogy ezek a munkások is egytől-egyig vakok.

A közönség érdeklődésének tanúságaképpen ma számos levelet kaptunk, amelyeknek írói követelik, hogy Pivár mondjon le a gyermekvédő kongresszuson viselt előadói állásáról. Ez az ő saját izlésének a dolga, ehhez semmi közünk. Mindenesetre érdeklődéssel várjuk azt a fölolvastást, amelyet a kongresszuson holnap az emberbaráti (!) szakosztályon a vakokról tartani fog. Annyiban azonban igazat adunk egy tanár felszólalásának, hogy igazán nem okvetlenül szükséges Pivár Ignáccal a külföldiek előtt is dícsékednünk.

Még egyet. Nem úgy történt, ahogy Pivár tegnap nekünk megírta; nem ő kérte a fegyelmi vizsgálatot, hanem a minisztérium hivatalból indította meg ellene. Ez jellemzi egyrészt az

igazgató urat, másrészt pedig azt a lelkületes buzgalmat, amelyről Wlassics miniszter régóta ismeretes.

Hivatalos levelet kaptunk a Vakokat győmölítő országos egyesülettől is. Ez a támogatásra méltó derék egyesület panaszkodik, hogy a közönség összetéveszti az állami intézettel s közléseink következtében máris kezdi visszaküldözni perselyeit és elutasítani kéréseit. Minthogy nekünk nem volt célunk még az állami intézetet sem támadni, csak annak vezetőjéről mondtuk el a véleményünket, a szép humánus ügy érdekében kérjük a közönséget, ne büntesse meg az ügyet azért, mert egy rossz apostola van.

A sajtópórt pedig várjuk.

Árvizek pusztítása.

Budapest, szeptember 14.

A ma érkezett újabb jelentések szerint a Duna, főképp felső részeiben rohamosan árad, Budapestben azonban csak Paksig van emelkedőben. A vízállás a földművelésügyi minisztérium vizrajzi osztályához érkezett jelentések szerint a következő: Schárding 830, Passau 760, Linz 345, Strudewe 1003, Stein 543, Bécs 356, Pozsony 440, Komárom 355, Budapest 239, (emelkedés tegnap óta 53 centiméter) Paks 129. A földművelésügyi miniszter tekintettel az ausztriai nagy esőzések és áradás következtében a Dunán várható áradásra, az összes dunamenti törvényhatóságok alispánjait és polgármestereit, valamint az armentesítő társulatokat a szükséges előkészületekre és övintézkedésekre, a folyammérnöki hivatalokat pedig éber őrködéésre táviratilag felhívta.

Külföldön egyre nagyobb pusztításokat okoz az árvíz. Mint táviratok jelentik, Kleinmünchen mellett átszakadt a töltés. Lombach mellett a Traun hidját elsodorta az ár, ugyszintén Wels mellett a töltést. Kohlstaát a legnagyobb veszedelemben forog. Sok ház beomlott. Ischiben a Traunnak valamennyi hidját elvitte a víz. Hidászokat küldtek ki segítségül. A gmündeni Seebahnhoz viz alatt van. Az eső szakadatlanul esik. A víz folyton árad és már meghaladta az 1897-iki vízállást. A gmündeni Traunhid nagy veszedelemben forog. Gmünden maga teljesen el van árasztva. A helyzet reménytelen, bár ma hajnali három órakor ellátt az eső. Neunkirchenben a Schwarza folyó vízállása jóval nagyobb, mint 1897-ben volt. Payerbachban a község hőhidját este tíz órakor elsodorta a víz. Két tűzoltó és egy gazda a vízbe fult. A víz már apad. Salzburgot tegnap elöntötte a víz és néhány szomszéd községet is elborított. Mindenható katonaságot rendeltek ki. Valamennyi vasúti összeköttetés megszakadt. Derültnél kezd és a víz apad. A müncheni királyi rendőrigazgatóság jelenti, hogy az éjszaka áttörte a viz az Isar védőtöltését és Mühlendorf és Rottenbach között alámosta a folyó hidjának pillérjét, aminek következtében a 977. számú vonat lezuhant. A vonat körülbelül három méternyi mélységben viz alatt van. A vonat személyzete odaveszett, kivéve Neuhäuser koosikezelőt, aki azt mondja, utasok nem voltak a vonaton. A vonaton a következők voltak: Glockner mozdonyvezető, Obermayer fűtő, Brendl segédűtő, Wallbunn vonatvezető, Jahn és Lutz kalauzok, valamennyien rosenheimiek. Az eső ma reggel elállt, a hegyek közül azonban azt jelentik, hogy a mult éjjel ismét felhőszakadás volt s újabb áradástól kell tartani.

Linz, szeptember 14.

Az idő ma éjjel óta kiderül. Az árvíz tegnap elsodorta az Ager-hidat Puchheim mellett, a szükséghidat Welsben és Dietfurt és Altheim közt a braunai kerületben az országút hidját. A wels-lambachi vonalon a vasúti hidat a személyforgalomra használják. A puchheimi sörgyár néhány épülete összedőlt. A Langbad völgyben újabb ismét dőltek össze házak. A Langbad patak országúti hidját részben le kellett bontani. Riedben és a riedi kerület más községeiben árvizek voltak. A steyrri kerületben nagy pusztításokat vitt végbe az árvíz. Steyr fölött az Enns fahidját és Grossramingban a vashidat elsodorta a víz. A steyr-völgyi vasút épületeit és pályáját a víz több helyen szétrombolta. A vasúti forgalom félbeszakadt. Bár Ebenseeben az eső elállt, a víz csak keveset apad. Eddig husz ház és sok kunyhó össze-dőlt. Az Ischibe vezető postaut megrongálódott, a Kaiserbrüchelt elsodorta a víz. A Traun jobbján sok helyen kiszállásolják a lakosságot. Steyrlingben az összes utak megrongálódtak és a lakóházak vesztélyben vannak. Mondseeben a víz apad. Éjjel óta az Inn jelentékenyen árad. Schárding környékén minden el van öntve. Schárding mellett az állami

hidat elsodorta a víz. A bajorországi Neuhaus nagy veszélyben van. Kleinmünchenben az árvédőt töltött 200 méternyi darabon átszakította a víz. A Traun Wels mellett lassan apad. Asochachban a Duna víz-állása délelben 515 centiméter volt 0 fölért, Schärdingben az Inn vízállása 950 centiméter 0 fölért. — Steigeből érkezett távirat szerint az Ischillel való táviró-összeköttetés megszakadt.

Neunkirchen, szeptember 14.

Szakértők véleménye szerint a Payerbach melletti hid beomlása a Schloßmühl-féle papirgyár mellett levő védműnek korábbi megrongálására vezethető vissza. Ennélfogva a hid tömör köjarmának alamosása meg nem volt akadályozható. A hidat már hosszú idő óta a szerencsétlenség előtt elzárták a forgalomtól. Csak két tűzoltó, akik a hidjármot rúddal szabadították meg az uszó fadaraboktól és egyéb tárgyaktól és Gölles községi képviselő, aki ezen a ponton a felügyelet vezetésével volt megbízva, állottak a hidon. E három áldozaton kívül, akik szolgálati kötelességük teljesítése közben veszítették életüket, más nem járt szerencsétlenül. Ha újabb eszés nem lesz és a Schneeberg és Rax alpok friss hava olvadni nem kezd, a veszedelem elbárultnak tekinthető.

München, szeptember 14.

Bár ma Münchenben és Felső-Bajorországban nem esett, az Isar nem apad. Este 1/2 óra: A néhány évvel ezelőtt épült Prinzregentbrücke a Prinzregentstrasse végén teljesen beomlott, mert az ár egy pillért alamosott. Emberéletben nem esett bár.

A villamos műveknél folytonosan felmerülő nehézségek következtében a közúti villamos vasut forgalmát este megszüntették. A várost csak felerészben lehet villammal világítani és a villamos világítást magánfogyasztókra nézve jelentékenyen korlátozták. Felső-Bajorország több helységéből érkeznek jelentések hid- és házbeomlásokról. Prienben (Chiemsee mellett) és Rosenheimban az ár nagy pusztításokat vitt véghez. A vasúti forgalom a Münchenről délre és délkeletre vivő vonalakon szünetel. Traunstein minden vasúti és postaforgalomtól el van zárva.

Passau, szeptember 14.

A várost ma elérte az árvíz. A városháza, a vámhivatal, több köz- és magánépület víz alatt áll. Több ház beomlással fenyeget. Az Inn hidját elzárták. A Schärding és Neuhaus közti hid beomlott. Sok állat a vízbe fullt.

Gyermekvédők kongresszusa.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, szeptember 14.

A zajos parlamenti csaták színhelyén ma a békeség és az emberszeretet munkája folyik. A tollas, színes női kalapok virágai, melyek eddig a karzatról viritottak le, ma lekerültek az ellenzéki pádsorokba s ahol eddig haragos, szilaj szavú ellenzéki honatyák dörögtek le a soha sem elég jó kormányokra, ott most békés, mosolygós arcú ovodás kisasszonyok, guvernant-jelöltek és pápaszemes tanító kisasszonyok figyelmesen hallgatták a soknyelvű szónokok gyermekmentő tanácsait.

Oh Istenem! — mondja az egyik sok csatát látott képviselő — micsoda gyönyörrel járnának ide az emberek gyűlést tartani, ha állandóan ilyen ellenzék volna.

— Engedj meg, — mondja neki a másik, nagyon csinytalan ügyekben tárgyalnál te evvel az ellenzékkel s az ötvenhét esztendő korodra való tekintettel alighanem leszavaznák az indítványaidat.

A folyosókon semmi szivarfüst, csupa mosolygás minden. Edes gyerekaru asszonyok csevegése hallatszik s a levegőben finom parfümök illata kavargó. Odabent nagy munkát végeztek ma s tizenhét tételt vitattak meg. Ezek közül hatnak külföldi, tizenegynek pedig belföldi szakember volt az előadója. Az orvosi szakosztály a főrendiház termében, a pedagógiai a képviselőház nagytermében, a jótékonyági és emberbaráti szakosztály pedig a képviselőház első és második számú termében alakult meg. A négy szakosztály közül legnagyobb hallgatósága volt a pedagógiai; a képviselőház nagytermének fele és a karzatok megteltek a fővárosi tanítóképzők kisasszonyaival. Összesen 225 női kalapot számláltunk meg az ülésterem baloldalán. Sok és előkelő nő volt jelen a jótékonyági szakosztály ülésén, közöttük külföldiek is. Az orvosi szakosztály ülésén is sok volt az idegen és a budapesti orvos-egyetemi tanárok is szép számmal jelentek meg.

A szakosztályok üléséről a következőkben számolunk be.

(Orvosi szakosztály.)

Az orvosi szakosztály előadásaiól azon szomorú tény konstatálása formálódott ki első sorban,

hogy hazánkban legnagyobb a gyermekhalandóság s hogy az összes halálozások felét elhalt gyermekek teszik. Sajnos, e téren az utolsók vagyunk az egész kontinensen. A szakosztály kilenc órakor kezdte meg tanácskozását, nagyszámú és előkelő hallgatók jelenlétében. Ott voltak: dr. Högyes Endre, dr. Fodor József min. tanácsosok, Récezy Imre, Bókay János, Bókay Árpád egyetemi tanárok, dr. Hainiss Géza, dr. Tausz Ferenc, dr. Genersich Gusztáv (Köszvény) egyetemi magántanárok, dr. Major Ferenc országgyűlési képviselő, dr. Schermann Adolf tisztí főorvos, dr. Frank Ödön királyi egészségügyi felügyelő, dr. Preysz Hugó az állatorvosi főiskola tanára, dr. Hugonay Vilma grófnő és dr. Schabonoff Anna. A külföldi notabilitások között Baginszky (Berlin), C. Hayek (Milano), Concetti (Róma) egyetemi tanárok, prof. Galotti (Bécs).

Az előző emelvényen Bókay János tanár a szakosztály elnöke, prof. Baginszky, Concetti társelnökök, dr. Grósz Gyula főorvos, titkár, dr. Torday Ferenc jegyző foglaltak helyet, mire Bókay János a következő beszéddel nyitotta meg a kongresszust:

Tisztelt kártársak! Kongresszusunk a „Gyermekvédelem” szolgálatában áll s mint ilyennek fontos missziója van. Ha a gyermekvédelem történetére visszatekintünk, azt látjuk, hogy az államok karöltve a társadalommal első sorban beteg gyermekek védelmével foglalkoztak. E gondoskodás szülte a gyermekórházakat, s a gyermekórházak hozták létre a „Gyermekgyógyászat”-ot, mely szak a beteg gyermekek védelmét tudományos alapon fektette s kifejtette a nemzeti gyermek-higiéniét. A tulajdonképeni gyermekvédelem tehát a gyermekórházak alapításával vette kezdetét jelen századunk elején s hogy bennünk a multban is megvolt az érzék a gyermekvédelem iránt, azt egyéb intézményeink mellett bizonyítja az is, hogy hazánk első gyermekórháza, a mai „Stefánia”-gyermekórház, „Pesti kisdokórház” címmel nagyméretű orvosunk, Schoepf-Merei Ázost által már 1839-ben alapított, tehát oly időben, midőn az egész művelt világon még csak Páris, Péterváry és Bécs dicsekedhetett önálló hajlékkal betegn gyermekek orvosi ápolására és gyógyítására. Midőn önként, kártársaim, a fentiek előrebocsátásával tisztából kifolyólag is tisztá szívvel ödvözlöm, minél nagyobb sikert kívánok tudományos működésüknek s ez óhajjal kongresszusunk orvosi szakosztályát megnyitottnak nyilvánítom.

Azután Baginszky tanár méltatta a gyermekvédelem nagy orvosi jelentőségét és átvette az ülés elnöki székét s felhívta Concetti Lajos római egyetemi tanárt előadásának megtartására.

Concetti a gyermekgyógyászat rendszeres egyetemi oktatásának szükségességéről szólott. Szükséges, hogy minden egyetemen a gyermekgyógyászatnak az újszülöttekre is kellően berendezett tanszéke legyen. A tanrendben a hallgatásra kötelezett vizsgatárgyak közé vételessék fel a gyermekgyógyászat.

A nagyérdemű előadásához, amely — sajnos — a budapesti és kolozsvári egyetemek fakultásait sem sorolhatta a gyermekgyógyászati tanszékkel ellátottak közé, Bókay János tanár szólott hozzá, aki felmentette, hogy az egyetemi orvosi oktatásnak Balassa tanár által készített reformtervezetében már 1848-ban hangsúlyozva volt egy gyermekgyógyászati tanszék szükségessége. Sajnos, a tervezet ez ideig nem került végrehajtásra.

Azután dr. Schabonoff Anna, az orosz orvosnők egyik kitünősége, az oldenburgi hercegi gyermekórház rendelő főorvosa az üdült bántalmakban szenvedő gyermekek védelméről Oroszországban tartott előadást. Az üdült bántalmakban szenvedő gyermekek védelme Oroszországban ez idő szerint még nem kielégítő, de buzdításul szolgál az a tudat, hogy az orosz társadalom minden rétege jó indulatul viseltetik e mozgalommal szemben. A derék nő előadását lelkesen megtapsolták, mire Concetti tanár tolmácsolta köszönetét.

Dr. Bókay János, a Stefánia gyermekórház igazgató főorvosa tartott nagyérdemű előadást a pertussis (szamárhurut) elleni védekezéséről, különös tekintettel a tuberkulózis terjedésére és az ily betegségek terjedése ellen pertussis-kórházak létesítését sürgeti.

Az előadás kapcsán élénk eszmecsere fejlődött, amelynek során dr. Galotti bécsi magántanár, figyelemmel arra a körülményre, hogy egyes családok számarhuruban szenvedő gyermekeiket a nyilvános sétá- és játszótérre is elküldik, sürgeti, hogy ez tiltandó volna.

Dr. Szegő Kálmán tényleg felületesnek mondja azt az elbánást, amelylyel a hatóságok e súlyos bajjal szemben viseltetnek. Az ülés elnöke meleg szavakkal köszönte meg az előadónak nagyfontosságú beszámolóját.

Dr. Thirring Gusztáv, a fővárosi statisztikai hivatal igazgatója számolt be ezután Budapest gyermekhalandóságáról. Statisztikája valóban elszomorító eredményeket mutat fel, mert a viszonyok javulása még mindig nagyon csekély. A társadalomnak nagy

melegséggel kell felkarolnia ezt az ügyet. Ezt küvette: dr. Ötvös József, a budapesti gyűjtőfogház orvosának előadása. Az elzülött gyermekekről való gondoskodás címén. Előadó a védőnevelő intézetek felállítását, illetőleg azok szaporítását tartja szükségesnek és főleg a társadalomtól várja azok létesítését. Siebreich Károly szólott még az előadáshoz, majd Concetti tanár köszönetet mondott az előadónak és az ülést bezárta. A közelebbi szakosztályi ülés holnap, csütörtökön délelőtt 9 órakor lesz.

(Pedagógiai szakosztály.)

A szakosztály dr. Hegedűs István tanárt választotta elnökévé. Az első szónok Peres Sándor a Fröbel négyzetlő óvónőképző intézetének igazgatója, aki „A házi nevelés fordeségei a gyermekvédelem szempontjából” címen nagy tetszés mellett szólalt fel. Az anyagi nyomorúságokból — ugymond — éppúgy származnak fordeségek, mint az anyagi jólétekből. A házi nevelés fordeségei legelőször egyenesen megromtják a gyermek testi épességét, egészségét, testi, kedélyi, értelmi és erkölcsi fejlődését; mások pedig a tulságos védelem akadályai a fejlődésnek. A felügyelet hiánya és a kényeztetés, a korai munkára szorítás és a kedély-csömör mutatkoznak szélsőségek gyanánt. A nagy készütségre, ritka tárgyismeretre valló felszólalás keretében szóló a divathajszát, a pénzhajszát ostorozza s kimutatja, hogy társadalmi életünk e két veszedelmes, ma már szinte ösztönyszerűvé vált szenvedéllyel mint fosztja meg a gyermeket szülőitől. Indítványait a következőkben teszi elő:

a) Felsőbb iskoláink s már az ugynevezett ismétlő-iskolák is a nevelést rendes tantárgyak közé sorozzák; jó gyakorló nevelőintézet az óvoda;

b) lelkeszeink a templomban hirdessék és terjeszsjék a helyes nevelés elveit;

c) népszerű neveléstani műveket kell terjesztenünk;

d) a törvényhozás a családi és társadalmi élet jog- és hatáskörének szabályozásában a nevelés érdekeit kellő figyelemben részesítse; társadalom és állam védje a szegény, a családi gondozásban nem részesülő gyermeket s a züllésnek indult szülők gyermekeit;

e) a kisdévodák nevelőintézetek s a közoktatásügy keretében mint alapvető nevelő-intézetek foglaljanak helyet.

Peres Sándor előterjesztéséhez első sorban Geöce Sarolta fűzi észrevételeit. Mindenben hozzájárul az előadó javaslataihoz, hangsúlyozza azonban a modern nevelésben érvényesülő káros materialisztikus irányt s azt kívánja, hogy a kisdévodától kezdve az egyetemig az iskola ne csak tanítson, hanem neveljen is. Ezután előbb Ertveizer Lajos, majd Nagy László szakszerien fejtegette a korai érettség tüneteit, okait és következményeit. Az utóbbi szerint a fő az, hogy az iskolában s családban természetes nevelési rendszert honosítsunk meg. A nagy városokban legyenek játszótérek. Budapest legalább 40—50 játszótérre volna szükség. Az iskolai nevelés körébe vigyük a játékok, uszást, a kirándulásokat, a kézimunkát.

Több hozzászólás után a szakosztály holnap délutánra halasztotta el tanácskozásának folytatását.

(Jótékonyági szakosztály.)

Ennek a szakosztálynak Gajzágó Manó táblabíró az elnöke. Az első előadó Malcomes Jeromosné volt, aki a munkások lakta városrészekben iskolák és menedékhelyek felállítását sürgeti. Utána dr. Csátary Lajos, miniszteri tanácsos szólalt fel s a gyermekek üdülő helyeiről és a szünidei gyermektelepekről a következő előadást tartotta:

A gyermekek védelme úgy az államnak, mint a társadalomnak szent kötelessége; mind az, mi a gyermekek kora halálát, vagy fejlődésüknek akadályát előidézi, a nemzetek süllyedésének válik okává. Csak erős és száma tekintélyes nemzetek biztosíthatja a népek jövőjét s azok, kik esztelen, sőt bübös tanokat követve annak számát a húságtól és fukarságtól vezetteve kevesbiteni igyekeznek, előbb-utóbb meg fognak semmülni. A művelt nemzetek törvényhozásai meg is értették a gyermekvédelem nagy fontosságát és törvényeket alkottak a kora halálcsúszók számának kisebbitésére és a gyermekek fejlődésének előmozdítására céljából. De a legszigorubb törvények által sem érhető el a cél, ha a helyiség, melyben a gyermekek élni kénytelenek, nem felel meg az egészség és jó erkölcsök követelményeinek. Negyedik Henrik francia király azt akarta, hogy alattvalói meggazdagodjanak s minden franciának naponként egy tyuk legyen fazekekban, mi pedig azt akarjuk, hogy minden szülőnek elég tágas, jól szellőző s egészséges vízzel ellátott lakása legyen, melyben gyermekeit nevelhesse.

Azonban ez nemcsak most, de a messze jövőben is csak jámbor óhajlásnak mondható, mert a legmiveltőbb országokban sem felelnek meg a szegényebb osztályoknak, a munkások nagy részének lakásai az egészségét követelményeinek. Ugy a gyermekek, mint a felnőttek elég gyakran, szük, az üde levegőt és világosságot nélkülöző lakásokban vannak összezúfolva s kitéve a mikrokok betegítő hatásának; a gyermekek ily körülmények között gátolva levén fejlődésükben, gyöngék és erőteljes maradnak.

Az emberbarátok s különösen az emberszerető orvosok foglalkoztak az ily szerencsétlen gyermekek sorsának javításával és tényleg a nyilvános jótékonyág megvalósítván a szakértők által megpendített eszméket, oly intézményeket hozott létre, melyek képesek arra, hogy a gyermekek kiragadják az egész-

ségtelen környezetből s hosszabb-rövidebb időre egészségüknek s fejlődésüknek megfelelő helyre szállítsák. Ez intézeteket kétfős szempontból kell szemügyre vennünk: első sorban a beteg és gyenge gyermekekre kellett figyelmet fordítani, e célból keletkeztek az angolok és görvélyes gyermekek befogadására a tengermentési és magasán fekvő telepek, úgy mint fürdőhelyek.

Nincs szándékomban emlékeztük hozni mindazon intézeteket, melyek e célra lettek alakítva, de nem tartom fölöslegesnek megjegyezni, hogy Russel Rikárd indítványozta 1750-ben a tengeri telep létesítését, amely 1796-ban Murgáteleben létre is jött. Később mindinkább kitűnt, hogy nem elegendő csupán a már beteg gyermekekről gondoskodni, hanem a betegség meg kell előzni s azokat a gyermekeket, kik otthon az egészségtelen lakások veszélyes behatása alatt szenvednek, át kell helyezni fejlődésüket előmozdító s betegségek ellen óvó üdülő léghőbe; a szünidei telepek és üdülési helyek után kívánjuk a gyermekek menteni azokat a veszélyektől, melyeknek saját otthonában ki van téve.

De a szünidei telepek csak két hónapra szolgálnak menedékhelyül, míg az üdülési helyeken a gyermekek habár csak néhány órát, de mindennap tölthetnek, s miután oly szünidei telepek vannak, melyek mindenkor igénybe vehető épületekkel vannak ellátva, kétségtelen, hogy felette hasznos lenne a két intézményt azonos célra egyesíteni; ennek közetkésében a gyermekek a szünidőkön túl is élvezhetnék a telepek jótékonyosságát. A nagy városok gyenge, de nem beteg gyermekeinek érdekében szükséges az üdülési helyek létrehozása; ezenkívül legcélszerűbb az ily fejlődésükben hátramaradt gyermekek tisztességes családokhoz falukba küldeni. Gondoskodni kell azokról a gyermekekről is, kik akkor, midőn szülei munkába távoznak, magukra hagyatnak, de azt hiszem, hogy az óvodák — crèche — feladata a csecsemőkről gondoskodni s hogy a szünidei telepek és üdülési helyek feladatait nem célszerű az óvó-intézetek hatáskörével összezavarni.

A mi a szünidei telepek és üdülési helyek elhelyezését illeti, Magyarország bővelkedik alkalmas területekben, ott vannak a Balaton tavának partjai, az adriai tenger vidékei; Horvátországban a szünidei telepek megalkotására minden tekintetben alkalmas Cirkvenica. Ha pedig a magaslatok légkörére van szükség, a Galiciával határos Kárpátok s a Királyhágtólúti részek örökzöld hegyei minden kívánalmaknak megfelelnek. Ezek után a következőkben foglalom össze nézeteimet:

1. A gyermekkorban észlelt nagy balandóság hazánkban szükséges teszi mindazon intézmények életbevitelét, melyek képesek a gyermekhalálozás csökkentésére.

2. A szünidei telepek és üdülési helyek egyesítése célszerű, de szorgos orvosi és egészségügyi felügyeletet kíván.

3. A telepek legcélszerűbben a Balaton és Adria-tenger partján lennének elhelyezendőek.

4. Nagy fontossággal bír a gyöngéledő és beteg gyermekeknek az egészségesektől való különválasztása.

5. Az államnak kötelessége a gyermektelepek és menedékhelyek létesítését előmozdítani s a meglévőket segíteni.

Feladataink nagyok és nemesek; megvédeni és segíteni a gyermeket, ki még nem bír elég erővel arra, hogy magán segíthessen; ez által öregíteni a nemzet gyarapodását és erejét, kevesbitve az időelőtti halálesetek nagy számát, ezek azok a célok, melyeknek elérésére törekülnünk és ha látom azt a jeles társaságot, mely e közös cél elérésére egybe gyűlt, meg vagyok győződve arról, hogy fáradozásainkat siker fogja koronázni. (Lelkes éljenzés.)

Mandello Károly ugyancsak a szünidei gyermektelepek kérdéséről beszélt. Oraboni grófnő és Miss Grace Stebbig a magyarországi gyermekvédő egyesületekről szóltak nagy elismeréssel. Végül dr. Abonyi miniszteri tanácsos fejtegette ezt a tételt: A földmívelési telepek, műhelyek, árvaházak és menedékházak munkára nevelés szerint rendeztesseken be. A határozati javaslatokat elfogadta a szakosztály.

(Emberbaráti szakosztály.)

Az emberbaráti szakosztályban Dégen Gusztáv volt az elnök. Megnyitó beszédét dr. Szabó Sándor mondotta el franciául. Laczkovics Lajos a javító-intézetek helyesebb berendezését sürgette. Munkálatahoz Pótsa háromszéki főispán tett indítványt. Törvényhozási intézkedést sürget arról, hogy a kivándorló szülők hátrahagyott gyermekük ellátásáról kérdőre vonható legyenek. Utal indítványában szomorú tapasztalataira, melyeket az Oláhországba irányuló kivándorlás körül szerzett. Ugyancsak ebben a szakosztályban volt szó a svájci gyermekvédelem mai állapotáról (előadó: Hausmann C. F. St.-Gallen). Ezután az előadók határozati javaslatát, úgy írt, mint a többi szakosztályokban, elfogadták.

A nemzetközi gyermekvédő kongresszus tagjai ma délután négy órakor megtekintették az országos néképző-egyesület zöldfa-utcai tanintézetét és internátusát. A kongresszus tagjai között ott volt *Wlassics* Gyuláné és *Hegedűs* Sándorné is. A kongresszusi tagokat gróf *Teleki* Sándorné, az egyesület elnöke, *Rudnay* Józsefné és *Csiky* Kálmánné alelnökök fogadták. *Rudnay* Józsefné az egyesület fejlődéséről tartott előadást a vendégeknek, ismertetvén az egyesület történetét 1869-től, mikor megalakult, mostanáig. 1869-ben egy osztálylally nyílt meg az egyesület tanintézetébe, ma már husz osztályban 544 növendéke van az intézetnek, amely vagyontalan leányok nevelésére évenként 12.000 forintot áldoz. Ezután gróf *Teleki* Sándorné üdvözölte francia nyelven a vendégeket, akiknek, különösen pedig *Wlassics* Gyuláné és *Hegedűs* Csiky Kálmánné mondott köszönetet a látogatásért. A kongresszus tagjai megtekintették az egyesület gyönyörűen felszerelt tanintézetét, internátusát és főiskoláját, melyek megnyerték a külföldi vendégek elismerő tetszését. A kongresszus tagjai közel két óra hosszat időztek az intézetben.

(A kongresszisták Aszódon.)

A gyermekvédő- és büntetőügyi kongresszus tagjai ma délután együttes kirándulást rendeztek Aszódra, a javító-intézet megtekintése céljából. A kiránduláson, melyet dr. *Katona* Béla rendezett, többek között a következők vettek részt: Dr. *Simonson* és neje, *Mayn* kisasszony, *Tellier* G., *Francart* G., dr. *Severcanu* és neje, *Milson* *Rhodes*, *Näf* G., dr. *Katona* Béla, *Neuschloss* Marcell, *Csery* Kálmán, *Gajzágó* Manó, dr. *Kovács* József a kolozsvári javító-intézet igazgatója, dr. *Kun* Béla, igazságügyminiszteri titkár, a javító-intézetek felügyelője és még számosan. Az intézet igazgatósági épülete előtt *Latzkovszky* Lajos javító-intézeti igazgató, a tanári kar és tisztviselők társaságában fogadta a vendégeket és meleghangú üdvözlő beszédet intézett hozzájuk. A beszéd elhangzása után az intézet kertészetét, műhelyeit, iskoláit, nyomdáját, lakószobáit, irodáit és fogdáit tekintette meg a társaság, a tanárok és tisztviselők kalauzálása mellett. Igen érdekes volt a statisztikai irodának az a kimutatása, amely azzal foglalkozik, hogy az intézetből az 1898. év végéig kihelyezett növendékek jelenleg milyen foglalkozásokat üznek. Állami és magánhivatalnok 11, tanító 2, állami altiszt 2, pénzügyőr 4, színész 1, önálló iparos, segéd vagy tanonc 151, önálló kereskedő, segéd, vagy tanonc 12, kertész 37, földmívelő 42, napszámos 66, kereskedelmi utazó ügynök 1, gyári munkás 14, bányász 2, matróz 1, katona 20, tanuló 3, Amerikába kivándorolt 4, drótos tót 1, vannak aztán ismeretlen tartózkodásúak, közönség alatt lévők, stb. Ezen kimutatás szerint tehát a kihelyezett növendékek 82,56%-ának van rendes foglalkozása. A vendégek a legjobb benyomással távoztak a javítóintézetből az állomáshoz, ahol vonatra ülve dr. *Kun* Béla rendezése mellett az igazságügyminiszterium bankettjén vettek részt, mely célra a hálókocsitársaság két étkező kocsit bocsátott a kongresszus rendelkezésére.

Babér.

A *Luzerner* *Tagblat*ban olvasható a következő újdonság:

„M. ur appenzaki disznókereskedő J. V. urnak, aki *Sirnach*ban (*Thurgau*) lakik, szőzgy darab disznó adott el. J. V. urat annyira elragadta a kapott áru kitűnősége, hogy az eladónak *babérkoszorút* küldött.”

Várom, izgatottan várom ezek után a következő hírek megjelenését.

I.

Aranytoll. Szép ünnepség folyt le a mai napon az Első Magyar Szemétszállítási és Csatornatisztítási Intézetnél. Az intézet főköcsisa immár huszonöt év óta szállítja a szemetet s hivatásának mindenkor az ügyhöz méltó tiszta lelkiismerettel és buzgalommal tett eleget. Az alkocsisok ma az ünnepeltnek díszes bárszobákba zárt *aranytollat* nyújtották át. Az ünnepelt megható beszédben köszönte meg a kitüntetést.

II.

Köfák ünnepe. A vásárcsarnokban ma lélekemelő ünnepség folyt le. *Hangos* Teréz ismert zöldségárúnál már reggel fél kilenckor összes repáját eladta. Ezt a nagy eredményt akként ünnepelte meg a vásárcsarnok személyzete, hogy *Hangos* Teréznek remekművet *ezüst babérkoszorút* nyújtották át. A koszorún ez a felírás van: *La vérité est en marche!*

III.

Jubiláló költő. *Tévelygő* Teofil, a kitűnő alanyi költő ma töltötte be költői működésének ötvenedik esztendejét. A jeles irodalmárt ez alkalomból tömegesen üdvözölte vendéglőse, s a szép alkalomra való tekintettel kijelentette neki, hogy a rendes marhabúshoz ezuttal *kettős adag ceetes tormát* fog neki átnyújtani. A lélekemelő ajánlatot *Tévelygő* a tormától könnybelábadt szemmel fogadta.

FŐVÁROS.

(*) **A takarékos főváros.** A főváros számára szükséges írópapírok szállítása iránt, a vállalkozóval fennállott szerződés e hó végével lejár, a tanács a pénzügyi és gazdasági bizottság javaslata alapján azonban azt további egy évre meghosszabbította. A vállalkozó 12 1/2% engedményt ad a fővárosnak a rendes árakból és köteles a főváros víznyomatu címerét is a papírosokba benyomtatni. Új a tanács határozatában, hogy a miniszter- és velinapírost a használatból a jövőre teljesen kizárja és helyettük egyszerű bordázott fehér és fényezett papírost rendel. Az olcsó minőségű fohér, itatós papíros használatát is beszüntetik, mert rossz, ellenben a közkedvelt angol itatóst ezentúl is alkalmazzák, de nagyobb takarékoság okáért a gazdasági hivatal felszólétele fogja szétosztani az egyes hivatalok között, amingthogy ezután mindenféle papírendelést csak a gazdasági hivatal útján lehet végezni. A spórolás tehát szörnyűséges lendületet vett a papírosokban, aminek maga a tanács határozata is kifejezést ad az összes hivatalokhoz intézett komoly felhívásában, hogy takarékoskodjanak és csupán az elkerülhetetlenül legszükségesebb papírosokat rendeljék meg. Ugy beszélik, hogy a főváros gonosz ellenségei szörnyen megjedtek, hogy a tanács a nagy papírspórolásból ki találja fizetni az egész deficitet.

(*) **A Dréher-féle palota új gazdája.** A sok viszontagságon keresztülment *Dréher-féle* palotát ma eladta a közmunkatanács. Az új gazda a *Standard* edinburghi biztosító-társaság, amely a házért 650.000 frtot fizet készpénzben, azonbankívül megtéríti a körülbelül 250.000 frtra rugó átalakítási költségeket.

(*) **A mester-utcai iskola eltolása.** A közgyűlés — mint annak idején megirtuk — elhatározta, hogy a mester-utcai iskolát eltolatja. A közgyűlésnek ezt a határozatát *Hindy* Kálmán bizottsági tag megfőlebbezte s indítékul azt hozta fel, hogy az eltolás költségén új iskolát lehet építeni. A *belügyminiszter* a közgyűlésnek az eltolásra vonatkozó határozatát nem hagyta jóvá. Azt mondja a miniszter, hogy a határozatban nincs tisztázza az a kérdés, hogy az eltolás nyujt-e előnyt a városnak; nincs megállapítva a ház jelenlegi értéke, tehát alapos beclést kíván s csak azután lehet megállapítani, hogy az eltolás költségei nem haladják-e meg az épület tényleges értékét. Nem tisztázták a szerződésben azt sem, hogy a vállalkozók építenek-e új tornatermet, mert ha nem, ennek a költségei is a várost terhelik. A miniszter felhívta a várost, vegye komoly megfontolás tárgyává az eltolás kérdését s ha netán ragaszkodik a város az eltoláshoz s megszünteti az akadályokat, akkor is a szünidő alatt toltathák el az iskolát. Az utolsó kifogását azért tette a miniszter, mert a kizsármelt ideiglenes iskola épülete, a *Mester-utca* 41-ik számú ház közegészségi szempontból nem alkalmas iskolai célra, de különben is az évközi költőzködés az oktatás hátrányára lenne.

VIDÉK.

(Pestmegye közigazgatási bizottsága) ma délelőtt ülést tartott *Beniczky* Ferenc főispán elnöklése mellett. Az ülésen ott voltak: *Szapáry* István gróf v. b. t. t., *Prónay* Dezső báró, *Baross* Pál, *Förster* Aurél, *Gulner* Gyula, *Noszlópy* Emil stb.; a főbb tisztviselők közül: *Beniczky* Lajos alispán, *Fazekas* Gusztáv főjegyző, *Belladagh* Imre főjegyző, *Dalmady* Győző árvászei elnök stb. A mai ülésen nagyobbára csak kisebb fontosságú ügyeket intéztek el.

A pénzügyigazgatóság jelentése szerint az adó-kivetés munkáját már befejezték s az előirt adóknak egyenként való elkünyvelése, valamint ennek az illető felek adókünyveikbe való bejegyzése is a legtöbb helyen megtörtént. Ami az adó-behajtást illeti, az eredmény augusztus hónapban a következő volt: az *egyesen adónál* befolyt: 688.448 forint 22 1/2 krajcár, míg tavaly augusztusban 658.377 forint 02 krajcár, így tehát az idén 30.071 forint 23 1/2 krajcárral *kedvezőbb* az eredmény. A *közvetlen adók* általában kedvező módon folytak be. A földadó nyilvántartási állapotára nézve jelent a pénzügyigazgatóság, hogy az elmúlt augusztus hónapban a birtokváltások összes száma 57.436 volt; a tulajdonjog bekezebléséről szóló telekkönyvi végzések száma 21.008. Filloxérorovar pusztítását augusztus hónap végéig három községből 690 birtok fölül jelentették be.

A közigazgatási bizottság a *solymári iskolát polgári iskolává* minősítette, főleg azért, mert az iskola fönntartásának a terhet — noha ez a székesfehérvári püspök feladata volna — teljesen maga a község viseli.

Tóth József pestmegyei királyi tanfelügyelő javaslatára elhatározta a bizottság, hogy a közoktatásügyi miniszterhez fölterjesztést intéz, kérve, hogy *Ujpest*, *Kispest* és *Erzsébetfalva* tanítóinak a fizetését a fővárosi tanítók javadalmazásához hasonló

arányban rendeztesse. Megköveteli ezt az a körülmény, hogy ezekben a községekben a megélhetési viszonyai éppen olyan súlyosak, mint a fővárosban.

— (Nagyvárad város) közgyűlése Beóthy főispán elnökletele alatt elhatározta, hogy kérni fogja a kultuszminisztertől emelje föl a községi iskolák államsegélyét 7000 forintról 14,000 forintra. A gyermekkórház szabályrendeletét elfogadták, e szerint a kórházat 12 ágygyal teljesen modernül berendezik és 2000 forint évi segéllyel újjáékor megújítják. A közgyűlés az új honvéd lovassági kaszárnyára 1600 □-l területet ajánlott föl.

SZÍNHÁZ, ZENE.

**** Népszínház.** A Népszínházban ma este Krecsányi Sarolta vendégszerepelt a *Bibliás asszony* operettben. A művésznő Marechal-mama szerepét...

Lehetetlen! Erről a vendégszereplésről, igenis, teljes lehetetlenség azzal a sablonszerűséggel írni, amelybe a kritikus tolla ilyenkor, csupa megszokásból is, beleerohan. Teljes lehetetlenség, — nekem legalább!

Krecsányi Sarolta, mint komika! Már akkor, mikor első híre olvastam, hogy a művésznő kísérletet tesz a Népszínházban a komika szerepkörében, valami szentimentális elszontyolodás fogott el, amely ma este, mikor beültem a színház nézőterére, a legkomolyabb meghatottságig fokozódott. Képes lettem volna egy nedves könnyeppel letörölni a pilláimról, ha egy meglepődött szívű kritikusként lennék igazi, nedves könnyeppel.

Hogy is ne, az istenért?! Mindabból, ami a *Bibliás asszony* első felvonásában lepergett a színpadon, egy kukkot se láttam, se hallottam. Egy rég letűnt kor igézete ejtett a hatalmába és... egy ragyogó szépségű asszony száll fel a mult ködéből előttem. Egy bűvöletes színpadi istennő, aki megboldondította az embereket s akinek láttára a legvénebb színpadi rókkák is elvesztették a fejüket. Haja: a selymes hullámokba olvad napsgár; szeme: a legkékebb égből mosolygó két csillag; termete: az észvesztő indus bajaderék; hangja: a rigó füttye, mikor szerelemért eped. Az egész asszony: egy megörjítő igézet!

És ez az asszony tizenöt perc múlva előttem fog állani Marechal-mama szerepében, mint — komika! Hát ne facsarjon ez egy igazi, nedves könnyeppel az ember szeméből?...

Szubbretből — komika.

A magyar föld pár évtizeddel ezelőtt csodálatos erővel termelt egynehány még csodálatosabb szubbretet. És ezek közt is első volt Krecsányi Sarolta. Igazi színpadi vér volt s ahogy állt, mozgott, beszélt és énekelt, az mind csupa igézet volt. Ha abban az időben, amikor Krecsányi Sarolta a művészi tetőpontján volt, a magyar énekes színpad nem élte volna még a legelső gyerekeivét, akkor diadalcsékeren hozzák fel a fővárosba s innét mulhatatlanul kikerült volna a külföldi színpadokra s neve ünnepelten szállt volna végig az egész kontinensen. De a Népszínházról az emberek még csak nem is álmodtak és Krecsányi Sarolta végigjártotta a vidéki színpadokat, nagy gage mellett, ami akkor nagyon kevés lehetett.

Ez az asszony az igazi francia szubbret volt. Olyan Szép Heléndről, olyan Gerolsteini nagyhercegnőről és olyan Boccaccioról maga Offenbach és Suppé sem álmodtak soha. Krecsányi Sarolta az volt az operettben, aki *Prielle* Kornélia a drámában: csupa finomság, csupa báj és csupa igazi pikantéria.

Vendégszerepelt a *Nemzeti Színházban*, a *Népszínházban*, a *Budai arénában*,... de akkor már a művészetének az alkonyata felé járt és így történt, hogy megmaradt mindvégig vidéki primadonnának, a míg aztán nyugalomba vonult — négyszáz forint évi nyugdíjjal!

Ma este újra kilépett a színpadra. Szerződni akar, mint komika...

A színpadon.

Előadás közben felkerestem a színpadon.

— Iszonyatosan trémázom — mondta. — Nyolc esztendő óta nem voltam színpadon s amikor az imént kiléptem a közönség elébe, elkezdett forogni a fejem és káprázni a szemem, ugy, hogy semmit sem láttam. Csak amikor tepszal fogadtak, tértem magamhoz... Lent volt a nézőtér? Látta, hogy koszorút is kaptam?

Olyan örömmel mondta ezt, mint egy kis színészkolász növendéké, aki az első vizsgálati előadásán játszik.

A felvonás végén *Porssolt* igazgató felkereste ültözögén:

— Gratulálók.

Az egykori színpadi istennő egy darabig félnék tekintettel nézett rá és trémázva kérdezte:

— Igazán?

Aztán a nyakába borult mint egy kis kezdő, aki reménykedik benne, hogy a direktor ur tehetséget fedeztett fel benne és szerződöttni fogja. Milyen boldogság!

Hát, a helyett, hogy sablonos kritikát írna az ember egy *komika* első debütjéről, ne törödjön inkább egy nedves könnyeppel a szempilláiról? Egy könnyeppel, amely — nincs?!

(M—s.)

**** A Népszínház új titkára.** A *Népszínház*nak Nemess Ferenc nyugalomba vonulásával megüresedett titkári állását, mint biztos forrásból értesülünk, *Fái Béla* jeles kollegánkkal tölti be a *Népszínház* igazgatósága. *Fái Béla*, aki mint színpadi fordító is a legelismertebb nevet vívta ki magának, egy ízben — *Evva* igazgatósága alatt — már volt titkára a *Népszínház*nak, amely a legjobb erőt nyeri most vissza benne. *Fái Béla* a *Magyar Színház* megnyitása óta, ennek a színháznak a titkári állását töltötte be; a *Népszínház*-nál október tizenötödikén foglalja el állását.

**** Tolsztoj a Vígyszínházban.** A *Vígyszínház* az idei évadban, mint értesülünk, be fogja mutatni *Tolsztojnak* a *Sötétség hatalma* című drámáját. A darabot orosz eredetiből *Szabó Endre* fordítja magyarra.

**** Az új kassai Nemzeti Színház megnyitása.** Az új kassai *Nemzeti Színház* ünnepies megnyitása, mint már megirtuk, szeptember 28-án lesz. A színház megnyitó előadásán a budapesti *Nemzeti Színház* tagjai *Bánk bánt* adják elő. Ezt megelőzi *Erkel Bánk bánt* nyitánya és dr. *Várady Antal* *Déryné álma* című prólogja. Szeptember 29-én színpad kerül *A nők barátja*, 20-án *Medea*. Október 1-én nyitja meg a *kassai* társulat az évadot *Himfy dalaival*, amely előadásán *Berczik Árpád*, a darab szerzője is ott lesz. Ugyancsak október 1-én lesz az első délutáni előadás is. Színpad kerül a *Feleszei Nótárius*. Az évad folyamán a következő újdonságok fognak színpad kerülni:

Himfy dalai, Aranylakodalmok, Baba, Szulamith, Vasuti baleset, Szent vagy örült, Hádi béke, Arany kakas, Bibliás asszony, Görög rabszolga, Balek, Betyárvilág, Adorján báró Asszonyregiment, Utazás egy vádás körül, Hivatalos feleség, Első vihar, Bűnös szerelem, Tosca, Zsolt vezér ifjúsága, Szombatások.

Az igazgatóság programja az itt felsorolt újdonságon kívüli, felöleli a hazai és külföldi színpadi irodalom jelesebb termékeit, amelyeket az első évadban elő akar adni. A budapesti *Nemzeti Színház* mintájára délutáni ifjúsági előadásokat is tervez, melyeket minden esütörtökön délután tartatának. Erre nézve most folynak a tárgyalások. Az igazgatóság sulyt kíván helyezni az eredeti darabokra is, amelyekre azonban az irodalmi színvonal mértékét fogja alkalmazni.

**** Hírek a Fővárosi Nyári Színházról.** A *Fővárosi Nyári Színház*ban legközelebb *Lecoq* híres operettjét, *Angot asszony ledányát* elevenítik fel. A főbb szerepeket a következők adják:

Larivaudiere — Kremer Jenő, Pomponet — Juhász Sándor, Ange Pitou — Stoll Károly, Lange — R. Réthi Laura, Clairette — Szende Anna, Trenitz — Faragó Ödön, Babette — Szabó Károlyné, Louchard — Füredi József, Amarant — Szakácsné, Huszár — Decsi Alfréd.

Vasárnap délután *Dobsa* drámája *IV. László* kerül színpad. — A színpadi próbák már megkezdődtek *Verne Gyula* nagy látványosságából, amelynek címe *Grant kapitány gyermekei*.

**** A vidéki színház új alapszabályai.** Egy este megjelenő lapjainkban olvassuk, hogy a belügyminiszter leiratot intézett az *Országos Színház-Egyesülethez*, hogy új alapszabályait szeptember végéig mulhatatlanul terjessze fel. Az *Országos Színház-Egyesület* tanácsa, mint ismeretes, legutóbb tartott ülésében letárgyalta az új alapszabálytervezetet, amelynek végleges elfogadására rendkívüli közgyűlést is hívott össze október második felére. A tanács szeptember második felére azért nem hívhatta össze a rendkívüli közgyűlést, mert a vidéki társulatok éppen ebben az időben vonulnak be új állomásaikra s a rendkívüli közgyűlés ebben az időben nagy nehézségeket okozott volna a vidéki színházaknak. Az egyesület elnöksége, a tanács megbízásából, felterjesztést intézett a belügyminiszterhez, amelyben erre a körülményre felhívta a miniszter figyelmét s ezzel okolta meg, hogy az új alapszabályok csakis október végén, miután a rendkívüli közgyűlés már megszavazta azokat, lesznek megerősítés végett felterjeszhetők.

**** Az első matiné.** A *Telefon* *Hírmondó* szerezte nyitó matinéja vasárnap, folyó hó 17-én délelőtt lesz. Ez a matiné minden tekintetben magas színvonalon fog állni s erre enged következtetni, hogy a *Telefon Hírmondó* idei hangverseny-évetje igen érdekes és változatos lesz. A közreműködők valamennyien az író és művészi világ eljöttjei közülök, akik irodalmi termékeik és művészetük javából fogják szórakoztatni a hallgatókat. Lesznek a matiné felolvasások, szavaltatok, ének és zeneszámok.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

○ Az akadémia ülését. A magyar tudományos akadémia a nyári szünet után október 9-én tartja első ülését. A munkálkodást összes ülésel kezdik meg, amely után az első osztály is tart ülést. Október havában még három ülés lesz: 16-án a második, 23-án a harmadik osztály tart ülést, 30-án pedig ismét összes ülés lesz.

○ A Petőfi Társaság e hónap 17-ikén vasárnap délelőtt tíz órakor a Magyar Tudományos Akadémia elnökei terében felolvasó ülést tart. Az ülésen *Bohnár Zsigmond* r. tag *Petőfi költészetéről* tart értekezést. *Makai Emil* r. tag „Tudós professzor Hatvani” vigjáték előjátékát olvassa fel. *Bartók Lajos* r. tag Kárpáti emlék és *Petőfi* címen írt francia költeményét és végül *Vérségi Arnold* *Frater Mauritius* című elbeszélését olvassa fel. Aztán a folyó ügyeket intézik el.

EGYESÜLETEK.

(Kereskedelmi esti szaktanfolyam.) A budapesti kereskedő ifjak társulata által közel két évtized óta évenként rendezett kereskedelmi esti szaktanfolyam az idén október 2-án veszi kezdetét s nyolc hónapig tart. A tanfolyam feletti felügyeletet a közoktatásügyi és a kereskedelemügyi miniszter gyakorolja. Az oktatás felső kereskedelmi szaktanfolyamok által a közoktatásügyi miniszter részéről jóváhagyott tanterv alapján történik. Előadások hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken tartatnak. Legfeljebb 60 hallgató vehető fel. A legjobban végzett hallgatók, 200 frtos, 25 frtos és 15 frtos ösztöndíjban részesülnek. Bővebb felvilágosítást nyújt a Budapesti kereskedő ifjak társulata titkári hivatala. (IV. Magyar-utca 3. sz. I. em.)

(A Vakokat Gyámoltó Országos Egylet) mely a vakok ügyét előismerésre méltó módon szolgálja, azt a kérelmet intézi a nemeslelkű emberbarátokhoz, hogy a már általuk nem használt ruhaneműket juttassák el az egylet VIII., *Szilgyi*-utca 2. szám alatt levő helyiségeibe, hogy azokat a vakok közt kiosztassák és ezzel is a szánandó teremtések nyomorát enyhíthessék. Itt említjük meg, hogy az egylet mult hó közepén nyitotta meg az ipari képző és foglalkoztatási műhelyét, melybe már eddig 20 szegény vak vétetett fel, kiknek mód nyújtatik kenyerük megkeresésére. Az egylet a mellett, hogy költséges kiképzettésüket lehetővé teszi, még teljes ellátásukról is gondoskodik. A műhely székeket fonásra elfogad és ócsón jó munkát végez, miért is melegen ajánljuk a közönség pártfogásába. Ugyiszintén felhívjuk az olvasók figyelmét arra, hogy az egylet jól képzett vak zongoristákat, zongora- és cimbalomhangolókat küld kívánatra, kik ugy házi mulatságokra, mint állandó foglalkoztatásra nagyon alkalmasak.

SPORT.

*. **Bécsi lóversenyek.** Báró *Königsquarter* Hermannak még mindig nincs tünében a szerencseszillaga, az ő negyedórja tart a Derby óta még most, a Verneuil handikap napján is, amikor *Miss Jeannie*, egy nem is valami nagyon jó kétéves kancaja megnyerte neki a legszebb őszi kétéves handikap 10,000 koronáját. *Miss Jeannie* nem igen favorizálták, a plungerok ugyanis most már *Königsquarter* és *Adams* ellen játszanak; azt hiszik, hogy az már mégis lehetetlen, hogy az egész éven keresztül ők dominálják a turfot és az összes nagy versenyeket. De a valószínűségi teoria, amely eddig csaknem kizárta, hogy egyetlen istálló, egyetlen jockey nyerjen mindent össze, ez idén nem ér semmit, a *Königsquarter* dressz a Henckel-emlékverseny napjaira viszi minden jel szerint az ideai végtelen diadalutját. *Miss Jeannie* mellett különben egy másik „Miss” lett második, *Miss Duncan*, amelyylel egyszer már Budapesten is beérkezett hasonló sorrendben; harmadik *Pandur*, negyedik a favorit *Davensberg* és helyzetlen a fogadásokban szintén erősen pártolt *Marchioness*. A mai napnak még egy másik érdekes versenye volt a *Nil Desperandum*-verseny. *Bohó* és *Attila* nem futott, mindössze *Kartal*, *Sternbusk*, *Incredyable* és *Idicri* álltak egymással szemben. *Incredyable* ugyalszik egészen első rangu 2 éves, a jeles *Sternbusk*ot legalább igen könnyen 4 hosszal verte. Nem érdeketlen, sőt csaknem pártatlan a turfhistoriában, hogy két versenyben egymásután, a handikapban és az eladóversenyben „holtverseny” volt a bírói ítélet. Az előbbi *Mondaine* verte meg *Corsicéval*, az utóbbit *Barbarol* *Martignan*-nal. A gáton *Timár* győzött, ugy látszik, hogy ez a pályát tévesztett Derby-ló is megtalálta végre magához való foglalkozását. Az eredmények a következők voltak:

I. Eladó-verseny. Díj: 2000 korona. Távolság: 1000 méter. Jankovich Gyula *Mirkója* (Adams) első, Baltazzi Arisztid *Malmasin* (Cleminson) második, herceg *Taxis* M. *Ladrone* (Hyams) harmadik. szntáú

Szabász, Donzella. Itélet: Könnyen félhosszszal nervere, három hosszszal harmadik. Totalizátor: 5:6. Helyrefogadások: 25:30. 25:60.

II. Nil Desperandum verseny. Díj 5000 korona. Távolság 1300 méter. Gróf Dezenfeld I. Incroyableje (Wilton) első, Szemere M. Sternbuskja (Cleminson) második, Wiener-Weiten Idicrijie (Barker) harmadik. Azután Kartal. — Itélet: Igen könnyen 4 hosszszal első, 1 hosszszal harmadik. Totalizátor: 5:8. Helyrefogadások: I. 25:29. II. 25:36.

III. Handicap. Díj 2000 korona. Távolság 1600 méter. Gróf Trautmannsdorf L. A. pród III.-ja (Burker) első, Baltazzi A. Intruderje (Hyams) 2-dik, Flesch A. százados Zsuzsija (Wilton) 3-dik. Futottak még: Vén dicsőség, Mon plaisir, Honour Bright. Itélet: Könnyen egy hosszszal nervere, 2/3 hosszszal 3-dik. Totalizátor: 5:26. Helyrefogadások: I. 25:47. II. 61.

IV. Verneuil handikap. Díj 10.000 korona. Távolság 1200 méter. Báró Königswarter H. Miss Jeannette (Adams) első, gróf Wimpff S. Miss Duncanja (Wilton) második, lov. Lederer S. Pandurja (Gilchrist) harmadik. Futottak még: Davensberg, Kontár, Marchioness, Quaker, Imorham, Sweetheart, Facios, Elluci, Alice. Itélet: Könnyen egy hosszszal nervere, egy hosszszal harmadik. Totalizátor: 5:39. Helyrefogadások: I. 25:56. II. 24:75. III. 25:51.

V. Handicap. Díj 2000 korona. Távolság 1300 méter. Péchy A. Mondaineja (Scarpe) és Mr. Duke Corsikája (Sands) holtversenyben első, báró Üchtritz Zs. Alfrédja (Poole) harmadik. Futottak még: L'Asiro, Jablanica, Dogma, Diadal, Thury, Gaspilleur, Damiette, Szeszély II., Ronacher. Holtverseny, félhosszszal 3-ik. Totalizátor: 5:10 (Mondaine), 5:49 (Corsica). Helyrefogadások: I. 25:45. II. 25:139. III. 25:64.

VI. Kétéves nyeretlenek eladóversenye. Díj 2000 korona. Távolság 1000 méter. Mr. Siltan Barkarolja (Poole) és br. Springer G. Martigana-ja (Hyams) holtversenyben első, gr. Eszterhazy F. Rézkakasa (Cleminson) harmadik. Futottak még: Chansonette, Virtus, Bandit, Melella, Troilight, In vino veritas. Itélet: Holtverseny, három hosszszal harmadik. Totalizátor: 5:10 (Barkarol), 5:27 (Martignan). Helyrefogadások: I. 25:42. II. 25:89. III. 25:49.

VII. Hároméves nyeretlenek gátversenye. Díj 1800 korona. Távolság 2400 méter. Lov. Lederer Timária (Hesp), első, Szemere M. Gondolat (Williamson) második, Silberer V. p. p. c.-ja (Morton) harmadik, azután Nerissa, Sallasch. Itélet: könnyen három hosszszal első, rossz harmadik. Totalizátor: 5:9. Helyrefogadások: I. 25:26. II. 25:25.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **A ballarina házassága.** Nagy feltűnést keltett két évvel ezelőtt Deutsch Károly többszörös milliomos fiának, dr. Deutsch Albert gyógyszerésznek szerelmi házassága. A fiatal ember ugyanis Tarcsán házassági frigyét kötött az Operaház balletkarának egyik legcsinosabb tagjával, Kramer Róza ballerinával. A házasságkötés titokban történt s arról a fiatal férj duszgadzag apja csak akkor értesült, amikor már mindenki nyíltan beszélt róla. Vallatóra fogta fiát s a kitagadás fenyegetésével ennyira meglágyította fiát, hogy ez most már megbánhatta hirtelen elhatározását. Most aztán együttes erővel dolgoztak azon, hogy ezt a törvényesen megkötött házassági frigyét semmisnek deklarálhassák. A törvényszékhez fordultak, hogy ez bontsa fel a házasságot. A pestvidéki törvényszék némi szabálytalanság miatt csakugyan vizsgálatot indított az anyakönyvvezető ellen. Ennek a vizsgálatnak folyamán az öreg Deutsch Károly fiának gondnokság alá helyezését kérte az alapon, hogy az gyengeelméjű, noha azelőtt pár héttel tette le a doktorátust. A törvényszék gondnokság alá helyezte dr. Deutsch Albertet s gondnokkáit atyját, Deutsch Károlyt nevezte ki. A gondnokkáit kinevezett apának első dolga volt a válópert megindítani. A fiatal menyecske azonban a válópertben kitűzött s megtartott tárgyalás alkalmával kerekén kijelentette, hogy eszeágában sincsen elválni. Így a bíróság érdemleges határozatot nem tudott hozni.

Az ügynek folytatásaként most a fiatal menyecske kezdte pörölni férjéért, illetve ennek gondnokát, Deutsch Károlyt. A IV. kerületi járásbíróság nótartás címén ítéletileg kötelezte Deutsch Károlyt, hogy menyének Kramer Rózának a lejárt havi részletek fejében 9000 forintot nyolc nap alatt fizessen meg, ezutánra pedig havi 1000 forint tartásdíjat állapított meg dr. Deutsch Albertné számára. A kir. ítélőtábla a tartásdíjat 50 forintos havi összegre szállította le, de az elkeseredett após még ebbe sem nyugodott meg, hanem ügyvédje Polónyi Géza által megappelláltatta a táblai ítéletet a királyi Kuriához, amelynek felülvizsgálati tanácsa ma tárgyalta ezt az ügyet. Felperes dr. Deutsch Albertné képviseletében dr. Burger Sándor ügyvéd, alperesi gondnok helyett pedig Polónyi Géza volt jelen a tárgyaláson. Polónyi arra kérte beszédében a felülvizsgálati tanácsot, hogy utasítsa el a felperest keresetével, illetve fűgessze fel addig az ítélethezatal, amíg az ez ügygel kapcsolatban indított bűnügyek befejezést nem nyernek. Dr. Burger viszont arra kérte a tanácsot, hozza meg marasztaló ítéletet s ne fogadja el azt a védekezést.

hogy dr. Deutsch Albert elmebeteg, mert hisz azóta külföldön és s tanulmányait folytatja. A felülvizsgálati tanács erre visszavonult s pár perc múlva Gottl elnök kijelentette, tekintettel azon körülményre, hogy az ítélet indoklása sok időt vesz igénybe, az ítéletet csak hétfőn délelőtt 10 órakor fogja kihirdetni.

§§ **Szabadiára helyezés.** Langecker Andrásnak, az örökség lopás gyanúja miatt letartóztatott budai kocsmárosnak szabadiára helyezése ügyében a védője dr. Spitz Sándor ügyvéd által előterjesztett kérelemnek a vizsgálóbíró helyettes: dr. Polónyi tudvalevőleg helyt adott. Az ügyesség felőbbzése következtében ma tárgyalta a törvényszék vádtanácsa dr. Tóth Ernő királyi ítélőtáblai bíró elnöklete alatt Szabó Géza törvényszéki bíró referálása mellett Langecker ügyét. A törvényszék Langecker András szabadiára helyezte s a halottfosztogatással vádolt kocsmáros délután már el is hagyta a törvényszéki épület fogházát.

Nyilttér.

EGYÉVI ÖNKÉNTESÉK

szerezhetik be felszerelésüket az előnyösen ismert

BLUM ÉS TÁRSA

szerb királyi udvari szállító és ő. cs. és kir. Fensége József főherceg dvari szállítója cégénél.

Budapest, IV. ker. Sütő-utca 2. szám

Szervita-tér sarkán.

Sorozóköteletek ingyen és bérmentve kapnak oly árjegyzéket, mely az egyéves önkéntesek köteleteit, utasításokat és folyamodványainkat tartalmazza. Mindennemű felvilágosítás legnagyobbról készséggel adatik.

LEGJOBB PEZSÉG

A

Magyar tudakozódó egyesületnél utazással egybekötve egy felügyelői

állás töltendő be. Ajánlatok nevezett egyesülethez (Budapest, V., Nádor-utca 20.) intézendők.

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjéért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK

Róma, szeptember 14. A Carlo Alberto cirkáló-hajó parancsot kapott, hogy készen álljon a Kinába indulásra.

Oporto, szeptember 14. Tegnap itt pestis következtében megint meghalt egy ember, ma azonban újabb megbetegedést nem jelentenek.

A lembergi új metropolita.

Lemberg, szeptember 14. Az ünnepiesen fel-díszített görögkatholikus székesegyházban ma ment végbe Kulovskij új metropolita-érsek intronizációja. A metropolita a székeskáptalan tagjainak kíséretében jelent meg. Morowski római katolikus érsek és Weber püspök jelenlétében felolvasták a császári kinevezési rendeletet és a pápai bullát és átadták a jelvényeket és a palliumot. A metropolita ezután misét mondott és megáldotta a jelenlevőket. Bielecki kanonok, az egyházmegye eddigi kezelője, beszédet intézett a metropolitához, aki válaszában a hívőket egyetértésre és egymás szeretetére intette. Az ünnepélyes körmenet után a ruhén egyletek tisztelegtek az új metropolitánál.

Egy hadihajónk Khinában.

Bécs, szeptember 14. Távirati jelentés szerint a Kaiserin Elisabeth hadihajó Vej-Haj-Vejbe érkezett. Három nappal ott tartózkodás után a hajó tovább megy Kuaocsanba.

Transvaal és Anglia.

Bloemfontein, szeptember 14. (Reuter.) Az oranjei törvényhozás tagjait értesítették, hogy készen legyenek arra, hogy a törvényhozást sürgősen összehívják rendkívüli ülésre. Az oranjei burgherek gyűlést tartottak és elhatározták, hogy háború esetén támogatják Transvaalt.

Fokváros, szeptember 14. Egymásnak ellentmondó hírek érkeztek ide arról, hogy hogyan fogadta a transvaali kormány Chamberlain táviratát. Különböző megegyezések a vélemények abban, hogy a brit javaslatokat valószínűleg elfogadják, a szuverénitást illetően az 1884-iki egyezmény alapján fenntartással élve. (Reuter.)

Fokváros, szeptember 14. Az Oranje-szabadállamban egy párt, mely nyomatékkanal kizár a béke fenntartásáért, igyekszik Transvaalra hatni abban az irányban, hogy a Chamberlain táviratában foglalt feltételeket elfogadják. (Reuter.)

Pretoria, szeptember 14. A kormány megállapította a Chamberlain táviratra adandó válasz első tervezetét. A válasz felett a két rend a végrehajtótanács jelenlétében délután titkos ülésben fog tanácskozni. Azt mondják, hogy a választott bíróság kérdésében bizonyos megállapodások jöttek létre. A kormány kész a közös értekezletre. Azt hiszik, hogy ezidőszent csak a választói jognak öt évi ott tartózkodás után való megadásáról van szó s hogy Transvaal pénteknél előbb nem fog válaszolni. Grobler külügyi államtitkár Bloemfonteinből ide visszaérkezett. (Reuter.)

Olasz képviselők vád alá helyezése.

Róma, szeptember 14. A felebbezési bíróság vádtanácsa elfogadta az államügyész indítványát, mely szerint Bissolati, De Felice, Prampolini és Morgasi képviselők, amiért a képviselőház június 30-iki ülésén ledobták a szavazó urnát, felelősségre vonandók és az esküdtszék elé állítandók.

Elfogott német kém.

Páris, szeptember 14. A Havas-ügynökség jelenti: Lacroix-sur-Menseből: A hadgyakorlatok színterén ma reggel elfogtak egy német kémét.

Franciaország költségvetése.

Páris, szeptember 14. Az 1900-iki költségvetés 3.523.133.019 frank bevételt és 3.522.616.019 frank kiadást tüntet föl. A kiadások 45 millió frankkal haladják meg az ideki kiadásokat. A hadügyminisztérium és a haditengerészet maga 36 millióval nagyobb költségvetést állított föl, amit a faszadi események következtében szükségesség vált új pótcapatok szervezésével és hajók építésével okolnak meg.

Közgazdasági táviratok.

Berlin, szeptember 14. (Gatonapiac.) Csendes üzlet mellett az észak-amerikai javuláshoz csatlakozva buza 1/4—1/2, rozs 1/2—3/4 márkával emelkedett. Zab élettelen. Az idő szép.

Berlin, szept. 14. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. Négy százalékos magyar aranyjárdék —. —. Magyar koronajárdék —. —. Osztrák hitelrészvény 227.25. Osztrák-magyar államvasut 148.25. Déli vasut 32. —. Északnyugati vasut —. —. Elbavölgyi vasut —. —. Orosz bankjegy készpénz 216.50. Buschtiehradi —. —. Orosz bankjegy —. —. (Ultimo.) Lombard —. —.

New York, szeptember 14. Liszt helyben 2.80. Buza szeptemberre —, októberre 73.1/2, májusra 75.0/2, Tengeri szeptemberre 38. —.

Chicago, szeptember 14. Buza szeptemberre 71.0/2. Tengeri szeptemberre 31.0/2.

Napirend.

Naptár. Péntek, szeptember 15. — Római katolikus: Eutrópia sz. f. — Protestáns: Nikoméd. — Görög-orosz: (szeptember 2.) Antim ptk. — Zsidó: Tisri 11. — A nap két reggel 5 óra 22 perccor. — Nyugszik este 5 óra 54 perccor. — A hold két délután 3 óra 28 perccor. — Nyugszik este 12 óra 5 perccor.

A miniszterek nem fogadják. A főváros pénzügyi és gazdasági bizottságának ülése délelőtt 10 órakor a régi városban.

A főváros középületei bizottságának ülése délután 4 órakor az új városban.

Az Operaházban az idény első előadása. Szinre kerül a Kukuska.

Nemzeti múzeum: Régiségtára, nyitva délelőtt 9 órától 1-ig. Többi tárai 1 korona belépő díj mellett megtekinthetők. Országos Képtár az Akadémiában, nyitva délelőtt 9—1-ig.

Iparművészeti múzeum árva. Közlekedési Múzeum a Városligetben, nyitva délelőtt 9—12 óráig és délután 3—5-ig.

Akadémiai könyvtár nyitva délután 3—8-ig. Múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 9—1-ig. Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9—12-ig és délután 3—8 óráig.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Állandó kiállítás, kereskedelmertörténeti múzeum és keleti mintatár az Iparcsarnokban délelőtt 9—12-ig és délután 3—6-ig van nyitva. Az igazgatóság hivatalos órái ugyanott délelőtt 9-től délután 2 óráig. Magyar házi-ipar központi bazár, Kerepesi-ut 22. 1. emelet délelőtt 8-tól déli 1 óráig és délután 3-tól este 7 óráig. Tudakozó iroda és nyilvános szakkönyvtár, Kerepesi-ut 20. szám alatt, délelőtt 9 órától 12-ig és délután 3—6-ig. Vasár- és ünnepnapokon délelőtt 9 órától 12-ig.

Szórakozó helyek.

A Hódoló díszfelvonulás. Eisehnhut Ferenc óriási körképe, látható Városliget, Andrassy-ut végén, reggel 9 órától este 5 óráig. Belépő díj 50 krajcár, gyurmekjegy 20 krajcár.

Allatkert nyitva egész nap. **Somosy Mulató.** Nagymező-utca. Ma egész új szenzációs műsor.

Folles Caprice. VI. Róvay-utca 18. Naponta főnyes műsor. **Ós-Budavára.** Új szeptemberi variété műsor.

Circus Henry. Naponta változatos műsor. **Páris szálloda.** Váci-körút. Étermek. Elegáns kávéház. Látnyosság: Bachus-pince. **Europa kávéház.** Ferenc-József-tér, Farkas Pista és fia zenekara.

Ehm János éttermeiben (ezelőtt Szikszay) Nemzeti Színház-épület. Banda Marci hangversenye. **Budapest kávéház,** (Andrassy-ut, Rácz Laci híres zenekara.

KÜLÖNFÉLEK.

+ **Mark Twain első műve.** Bunker B. B. volt candiai tábornok elmondja, hogyan lett Mark Twainből író. Ezt maga, a nagy humorista is eltitkolta idáig, pedig szívesen cseveg, közlékeny ember. A tábornok elbeszélése pedig annál is inkább hiteles, mert ő magának is van egy kis része abban, hogy Mark Twain íróvá lett. A következőkben mondta el a dolgot egy újságíróknak:

Clemens L. Sámuellel akkor ismerkedtem meg, amikor még hajókalauz minőségben utaztatott a gőzhajókon. Egyszer kártyázni ültem le vele s a fickó otthagya kártyán az utolsó garasát, azonfelül pedig a kalapját, kabátját, még a nadrágját is. De közben olyan pompás ötletei támadtak, annyi szellemmel tréfálkozott a maga nyomoruságán, hogy rögtön az a gondolatom támadt: ez a fickó nem közönséges ember. Végére annyira megkedveltem Clemens-t, hogy meghívtam, tartson velem hivatalos kirándulásaimban. Mikor az egyik utamról visszatértünk, egyszer csak azt mondja nagy pironkodva, hogy megírta az utazás történetét, elolvasom-e. El én, feleltem és akárhová legyek, de még olyat nem nevettem írott dolgon, mint az ő utirazásán.

— Hallja-e, — mondottam neki — maga aranyember. Mit ténfereg a hajón, amikor nyakig ülhetne az aranyban, ha a fejével látna munkához. Küldje be azt a micsodát a San Francisco Unionnak, ha száz dollárt nem kap érte, akkorát dagadjon az orrom ni!

Rengeteg unszólásra el is küldötte a kéziratot a san-franciskói újságnak, de már egyben hajthatatlan maradt, az igazi nevét nem írta alá. Hogy mit szólnának hozzá az ismerősei, meg mit kiváltképpen az édesanyja. Így esett, hogy a Mark Twain nevet firkantotta alája. Néhány nap múltán hát csak hozzá az újság a cikket s nyomban követi ezt egy száz dolláros utalványt tartalmazó expresszlevél. Kiváncsiak voltak szörnyen, ki az a Mark Twain s azért savanyu képet vágtak, amikor a postás azzal hozta vissza a levelet, hogy Mark Twain ismeretlen. Még azt a levelet se kapta meg, amelyben újabb cikkeket kért tőle a szerkesztő. Néhány nappal később azonban kiderült a dolog és azután dült hozzá a dicsőség és az arany bőségesen.

+ **Sportkedvelő államférfiak.** „A testgyakorlatok nagy élvezetet nyújtanak nekünk; valósággal egy másik életet élünk, amely talán csak képzelődés, de azért elfeledtetni velünk hivatásunknak a kellemetlenségeit.” Ezekkel a szavakkal ajánlja Charles Dilke az államférfiaknak, hogy tornázzanak és vivjanak, boxoljanak, biciklizzenek és golfot játszszanak. Ő maga is kiváló sportember, különösen pedig

tökéletes evezős és vívó. A korcsolyázást gyűlöli, szerinte mindig megalázó egy államférfira, ha elbukik... Amíg az amerikai államférfiak megvetik a testgyakorlatokat, addig az angol miniszterek legálább egy sportot mindenestre űznek. A pénzügyminiszter kitűnő lovas, a lordkancellár ügyes vívó és kitartó gyalogló, a koronaügyész biciklista — fiatal korában bajnok volt — a lord-főbíró szenvedélylyel űzi a golf-játékot, Sir Edward Grey kitűnő tennis-, Herbert Gladstone épp oly ügyes criquet-játékos, John Burns páratlan boxoló. Gladstone, a german oldeat, gyakorlott kerékpáros, vadász és turista, az alsóház jelenlegi elnöke pedig nagy barátja a golf-játéknak és a biciklinek.

+ **Programbeszéd a tengeren.** A választási küzdelmek napjaiban terem talán a legtöbb furfang és leleményesség. És hogy ebben a tekintetben még nincs végképpen kimerítve a talaj, azt jól bizonyítja a következő kis választási epizód. Chioggiában Vellece mellett történt meg a dolog nemrégiben. A demokrata párt jelöltje programbeszédet akart tartani, de bizony nem tarthatott. A rendőrség eltiltotta tőle. A demokrata jelölt azonban nem esett kétségbe, hanem segített magán. Chioggiában az emberek másnap különös jelenetek lettek a tanui. Sok, sok bárkában sok-sok ember ment ki a tengerre. És egyszer csak az egyik bárkában kiemelkedett a sokaságból egy férfi, aki lelkesen beszélt a bárkákban elhelyezkedett közönséghez. Semmi kétség, a szónoklór ur a fönt említett demokrata-jelölt volt. A rendőrök pedig összegyűltek a parton és nézték a praxisukban még elő nem fordult szokatlan jelenetet.

+ **A telegráfrót egyéb haszna.** A telegráfrót nemcsak telegrafálásra jó. Egy francia folyóirat írja, hogy mikor Norvégiában megnyílt az első telegráfvonal, a bennszülött medvék méhraj zugásának vélték a szélben rezgő drótok zaját és óriási módon buzgólkodtak azon, hogy a méhkasokat lerázogassák valahogyan a póznák tetejéről. Viszont a harkályok úgy okoskodtak, hogy a póznák okvetlenül telisdedtel vannak hernyóval s azért öles lyukakat kopácsoltak beléjük. Idővel azonban belátták az állatok, hogy tévednek. Egy Natal-ban honos madárka, amely bölcső-alaku fészket faágakra akasztotta fel annak előtte, mióta a civilizáció utat tört őserdejébe is, a táviró-drótokhoz tapasztotta fészket. Ezzel biztonságba jutott a madártojásra éhes kigyók és más ragadozók elől. Egy braziliai madár szintén a telegráfrótra rakja fészket. Ellenben a gonosz indulatu papagályoknak nagy örömük telik abban, ha az összecsavart huzalokat kibonthatják s a porcellán harangozkákat kemény csőreikkel összetörhetik. A munkásméhek sárral tapasztják ki a porcellán-szigetelőket s ezzel nem

kevés galibát okoznak olykor. A pókok hálójukat szíves-örömmel feszítik ki a huzalok között, amivel igen jelentékeny forgalmi zavaroknak válnak az okozóivá. De olyan alaposan senki sem tudja saját céljaira felhasználni a telegráf-póznát és drótot, mint egy pici mexikói madár: a melanerpesz. Mindenekelőtt nagy lyukat kapar a pózna lábában családja számára, kissé fönnebb megfigyelő állomást kopácsol a pózna törzsére, ahonnan az eleséget lesi. Féljebb végre az éléskamrája számára fur odut. Szinte már lesik az állatok, hogy telegráfot állítsanak olyan helyeken, ahol még nincs eddig.

+ **A kicsi.** Görögországa a dicsőség, hogy neki van a legkisebb újsága. A neve 'H MIKPA (A kicsi). Larissában született meg az újságnak ez a törpéje, amely nem nagyobb két októberdálnál. Alapítója és tulajdonosa egy Makris nevű férfi. Nyugalmazott tanító, aki liliputi újságát, ugyszólván, csak tréfából indította meg, amikor azonban később úgy találta, hogy jóvedelmező keresetforrás, hát fenn is tartotta. Az okkupáció alatt egy kissé elfogyott A kicsi lélekzete, de amikor a félelmetes törökök elvonultak, újra magához tért. A kicsi egy kis politikai vezércikkben elcseveg a hét politikai eseményeiről, ad aztán politikai és városi újdonságokat, de nem feledkezik meg a vallásról, pedagógiáról, mezőgazdaságról, kereskedelemről, gyógyászatról. Irodalmi rész is van, ahol tér jut a szatirikus, lírai és epikai költeményeknek. És rendkívül igénytelen a kicsi. Hetenkint való megjelenésért mindössze csak két drachmát kér egy esztendőre. Abban is különbözik nagyobb görög kollégáitól, hogy nem a nyílt utcán kínálja magát. Egyáltalában csakis azoknak a számára él, akik hosszabb időre kötelezik magukat arra, hogy belőle merítik szellemi táplálékukat. De aki erre vállalkozik, nem csinál rossz üzletet.

+ **Vonatok sebessége.** Angolországban és Franciaországban, különösen a nyár óta egyes gyorsvonatok sebességét jelentékenyen fokozták. A Great Western vasuton naponként három gyorsvonat megy Londonból Exeterbe és vissza s a 194 mérföldnyi utat megállás nélkül teszik meg átlag ötvenhat mérföldnyi sebességgel óránként. 543 mérföld gyorsasággal járnak a london-birminghami és london-bathi expresszvonatok. A London and South Western vasutnak london-crewe-i vonata a 158 mérföldnyi utat megállás nélkül futja meg óránként 52-6 mérföld sebességgel. Említést érdemel még a North-Western vasutnak london-glasgow-i vonata, amely 401 mérföld utat óránként 50-2 mérföld sebességgel teszi meg. A leggyorsabb vonat Angliában azonban a London-South-Western vasutnak expresszvonata, amely Dorchester és Warcham között menenet-rendszerűleg 60-1 mérföld sebességgel halad. Franciaország leggyorsabb vasutai a következők:

REGÉNY.

Grubbe Mária.

(32)

— Dán regény. —

Irtá: JACOBSEN J. P.

— Csakugyan örült ez az ember? kérdezte Mária.

Magnille zavartan nézegetett jobbra, balra. Megfogta Mária ruháját, megcsókolta s ijedten mondotta: — Nem, nem. Nem örült. Hála Isten nem örült!

— Ő is bolond... mondta Dániel, miközben kezével ivet irt le a levegőben. — Mi nagyon jól összeillünk, mindketten bolondok vagyunk. Amennyire lehet, nincs helyes eszünk. De édes Istenem, a bolondok mennek, bolondok jönnek, elvándorolnak a sűrű, szépen kézen fogva mennek a sűrű úgy mint az épeszűek, de nem harangoznak rájuk. Különbözn köszönöm a szíves érdeklődést asszonyom. Nagyon köszönöm, nagyon. Isten önnel!

— Maradj! — mondta Grubbe Mária. — Nem vagy bolondabb, mint amilyennek tettetted magadat. Beszélj Dániel, ha azt nem akarod, hogy a férjem kerítőjének tartsalak! Azt akarod?

— Szegény bolond vagyok! Bolond — erősítette Dániel s intett a kezével.

— Az Isten bocsásson meg neked Dániel! Gyalázatosság, amit művelsz! Sokkal többre tartottalak, semminthogy ilyesmit is elkövethess!

— Csakugyan? Többre tartott volna? — kiáltott Dániel s szeméi felragyogtak. — Akkor hát megint józan vagyok. Visszatér az eszem. Kérdezzen csak! Kérdezzen!

— Igaz-e az, amit itt?...

— Mint az evangelium, de...

— Bizonyosan tudod? Nem tévedsz?

Daniel mosolygott.

— Ma is ott van?

— Azt mondta, hogy vadászatra megy?

— Azt!

— Akkor, ott van.

— Miféle nő az, akiről beszéltél?

— Nagyon kicsi, óh nagyságos asszonyom, nagyon kicsi! Vörös, gömbölyű, mint a vöröshagyma, sokat beszél, nagyon eleven, mindig mosolyog és jár a szája.

— Miféle családból való?

— Két, három évvel ezelőtt még valami inasnak volt a felesége, aki faképnél hagyta és megszökött. Az asszony nem sokáig maradt egyedül, egy kőbor hárfással Párisba ment, onnét meg Brüsszelbe. Pünkösdtől táján jött vissza Dániába. Jó modoru asszony különben, esze is van s legfeljebb akkor beszél bolondokat, mikor részeg. Ennyit tudok róla.

— Dániel! — mondta Mária.

— Dániel! — felelt Knopf ur s finoman mosolygott. — Legyen nyugodt asszonyom! Dániel épp oly hü lesz önhöz, mintha a jobb keze volna.

— Segítesz? Segítesz? Tudnál e nekem adandó alkalomkor kocsit, lovat szerezni?

— Tudnék! Egy óra mulva készen áll a kocsis. Odalét a Herrmann bádogos előtt fog várni önre. Bizzék bennem nagyságos asszonyom!

Mária egy percig mozdulatlanul állott. Tüdőtt.

— Még találkozunk! — mondta aztán s barátságosan intett Magnillenak s távozott.

— Ugy-e hogy a legszebb? Ugy-e hogy minden szépség legnagyobb tökéletessége? — kiáltott Dániel lelkesütn s Mária után nézett, aki sietve ment le az uton. — Olyan nemesi büszkeség! Oh! Hogy eltaszítana magától, rátaposna a nyakamra, legyurna a sárba, a piszokba, ha tudná, hogy fel merem emelni hozzá a szememet? Milyen csodálatosan szép, milyen fenséges! Összeszorul a szívem, ha rá gondolok, hogy valaha az enyém lesz. hogy az enyémnek kell

lennie! Hogy szépségének fejedelmi pálmája meg fog hajolni előttem!

Tovább botorkáltak le az uton.

Dániellel, a koresmai találkozáskor, megessett az a csoda, hogy beleszeretett Máriaiba. Szegényes, fantasztikus szerelem égett benne, mely semmi mást nem kívánt és semmi egyebet nem remélt, mint terméketlen álmokat. Semmi mást. Mindössze annyit volt benne a valóságból, hogy néha-néha messziről látta Máriaát. Mikor azonban Gildenleu elutazott s Mária szobáiba zárkózott, Dániel ur szenvedélye annyira megnövekedett, hogy majd megőrült a szertelen vágyakozásban s annyira epedett a látása után, hogy belebetegedett.

Mikor nagy sokára fel tudott kelni betegágyából, akkorra Frederik Ulrik is visszatért. A kastély egyik cselédje, aki állandóan hordta Dániel urnak a híreket, megtudta, hogy odafent nincsenek egészen rendben a dolgok s abból a vizsályból, amely Mária és férje közt kitört, a szerencsétlen ember szerelme újabb táplálékot nyert. Mikor annyira volt, hogy valamiképpen meg tudott már állni a lábán, Mária Frederiksburgba utazott. Valami hajszolta őt, hogy kesse. Azt mondta, hogy a lyngai javasasszonyhoz megy, aki egészen ki fogja gyógyítani s magával akarta vinni Magnillet, nővérét is, akinek régi szembaja miatt is tanácsot akart kérni. Mindenki okos dolognak tartotta Dániel ezen elhatározását s így senki sem gyanakodott, mikor Knopf ur nővére kíséretében Lyngébe érkezett. Itt fedezte fel, hogy Frederik Ulrik viszonyt folytat Fiol Karennel, itt valotta be Magnille előtt, hogy szereti Máriaát, itt mondta el, hogy csak Grubbe Mária közelében tud megélni s arra kérte Magnillet, hogy kísérelje őt Frederiksburgba.

Magnille elkísérte. Frederiksburgban szobát béreltek s mindennap követték Máriaát reggeli sétáin.

Igy találkoztak.

(Folyt. köv.)

Páris-Amiens 97, Orléans-Tours 93, Angoulême-Bordeaux 92 1/2, Páris-St-Quentin 92, Amiens-Calais 92, Páris-Orléans 89, Tours-Poitiers 88, Páris-Rouen 82, Páris-Rheims 80 kilométer óránkénti sebességgel. Rons Marten angol mérnök statisztikája szerint manapság a Párisból Amiensbe közlekedő villámvasutat a leggyorsabb, mely a százharminc kilométert tevő utat egy óra harmincegy perc alatt futja be, óránként tehát kilencvenöt kilométert tesz. Utána következik a Páris—Saint-Quentinbe vivő expressz, amely százötvenkét kilométert tesz perc alatt s a páris-bordeauxi villámvasutat, mely ötszáznyolcvan kilométernyi utat, a tartózkodásokat is beleszámítva, hat óra negyvenkét perc alatt tesz meg.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

A budapesti áru- és értéktőzsde a mai izraelita ünnep miatt egész napon át zárva maradt.

A temesvári kereskedelmi- és iparkamra Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszterhez egy felterjesztést intézett, melyben arra kéri a minisztert, hogy Temesvárt vasúti üzletvezetőséggé állítson fel.

M. kir. államvasutak. A kereskedelemügyi miniszter engedélyével a magyar királyi államvasutak igazgatósága újabbán 15 darab IV. osztályú mozdonyt rendelt meg, azonkívül egy hóéket és 22 teherkocsit fog legközelebb megrendelni.

Románia pénzügyi helyzete a rossz termés következtében nem a legkedvezőbb. A napokban híre járt, hogy a pénzügyminiszternek sikerült Berlinben 150 millió frank erejéig kölcsönt kötni; ez azonban még eddig nem nyert megerősítést. Másfelől a romániai bankok is kénytelenek a külföldön egyes nagyobb pénzintézetekhez kölcsönért folyamodni, mivel a román nemzeti bank a váltóleszámitolásnál rendkívüli pesszimizmussal jár el. Újabbán említik, hogy a pénzügyminiszter a londoni piacon indított tárgyalásokat kölcsön megkötése iránt.

Az amerikai export-kiállítás. Az ősznek közgazdasági világeseménye mindenestre az az összehasonlító kiállítás lesz, mely mai napon nyílt meg Philadelphában s mely a világereszkedelem egymással küzdő kivitelit cikkeket mutatja be származási helyek szerint. A rendkívüli arányokat mutató kiállítás november 30-án zárul. Ezzel kapcsolatban az Amerikai Egyesült Államok védnöksége alatt ugyancsak Philadelphában világkongresszus lesz, melyet október 10-én nagy ünnepélyességek között maga az Egyesült Államok elnöke Mac Kinley nyit meg. A kongresszus 15 napig tart, s tagjai Philadelphia állam vendégei lesznek s a 15 napos tanácskozás napirendje kizárólag a kereskedelem nemzetközi kérdéseiből van összeállítva. A kongresszuson részt vesz a világ minden nemzete, leginkább a kereskedelmi és iparkamarák képviselői útján. Magyarországból a győri kereskedelmi és iparkamra titkára, Szávay Gyula utazik ki, a kereskedelmi miniszter megbízott, hogy hazánk közgazdasági érdekeit szem előtt tartva, tegyen ott tanulmányokat különféle megjelölt kérdésekben. Szávay a magyarországi kereskedelmi és iparkamarák nagyváradi egyetemes gyűlése részéről is megbízást nyert ily irányban s a kamarák részére kimerítő jelentésben fog beszámolni.

Győr-Sopron-Ebenfurti vasut. A kereskedelemügyi miniszter, mint értesülünk, a Győr-Sopron-Ebenfurti Vasut szolgálati szabályzatához tervezett új függelékét helyben hagyta, mely szerint női alkalmazottak végreleg minősítéssel kinevezhetők és így a nyugdíjintézetnek is lehetnek tagjai is. Kinevezetésekre nézve a következő határozmányok érvényesek: 1. Évi fizetéssel kizárólag olyan hajdon vagy gyermektelen özvegy, ki erkölcsös életmódot folytat. 2. Az évi fizetéssel való alkalmazás az érvényben levő altsziti illetményi táblázat szerint történik, de „női iradiszat” címmel. 3. A női alkalmazott, ha házasságra lép, a szolgálatból önként elbocsátótnak tekintendő. 4. A női alkalmazott, ha bebizonyított botrányt okoz, erkölcsetlen magaviseletet tanúsít, a szolgálati szabályzat 73. szakaszának elbánása alá esik, illetve a személyzetből való rögtönös elbocsátásával büntetendő.

Áruforgalom Fiumében. Fiume város államának aruforgalma a múlt hóban igen kedvezően alakult. Feladtak 18.114 tonna különböző árut, 6%-kal többet, mint a múlt évi augusztus hóban. Különösen a borbehozatal emelkedett (5278 tonna), melynek 84%-át magyar államokorra küldték. Továbbá nagy volt a juta- és rizsforgalom; míg a kőolaj behozatala erősen csökkent. Kiviteli célokra Fiumébe érkezett 61.707 tonna áru, 33%-kal több, mint tavaly augusztusban. Leginkább emelkedett a liszt, a hordódonga, az arpa, s a fa behozatala, míg a cukoré és a kőolajé csökkent. Legnagyobb cikk volt a haszonfa (1543 tonna), a liszt (8714 tonna), a donga (7927 tonna) és az arpa (2195 tonna). Az év kezdetétől augusztus végéig Fiume állomására behoztak több mint 200.000 tonnát, 8%-kal kevesebbet mint tavaly. A kivitel 475.548 tonna volt, 37%-kal több, mint tavaly. A fiumei állomás összes forgalma eszerint a fenti időszak-

ban 20%-kal emelkedett. Ami Fiume kikötői forgalmát illeti, múlt hóban 66 hosszú járatu gőzös (15 Adria, 14 Lloyd, 21 Olasz, 9 angol, 4 német és 3 amerikai hajó) fordult meg itt. A Lloyd hajók hoztak 1430 tonna jutát és 190 tonna egyéb árut, elszállítottak 1430 tonna cukrot, 2590 tonna fát, 1900 tonna lisztet és 1400 tonna szénát, 18.040 tonna bort és 1200 tonna különféléket; kivitték 6310 tonna lisztet, 16.620 tonna fát és 4070 tonna egyéb árut.

A komló állása a külföldön. A konzulátusoktól beérkezett jelentések alapján: Németországban a komló állása a következő: A stuttgarti konzul szeptember 4-éről jelenti, hogy a komló szedése a württembergi, Badenseo vidéken befejeztetik, sőt nagy része már a piacnak is átadott. Würtemberg többi részében a szedés tulajdonképpen csak most veszi kezdetét. A müncheni konzul szeptember 4-ről jelenti, hogy Fel-6-Bajorországban a komló szedése egy hét alatt befejeztetik. A termés jó minőségű, bár nem olyan nagy, mint a tavalyi. Alsó-Bajorországban jó középtermés várható. — Angliában, mint a londoni főkonzul jelenti, a komlószedés két hét múlva veszi kezdetét. Az időjárás általában kedvező a termés kifejlődésére.

Budapesti sertés-konzumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székcs-fővárosi sertés-konzumvásár árjegyzése 1899. szept. 13-án. Készlet 470 darab. Érkezett 866 darab. Összesen: 1336 darab. Eladott 744 darab. Maradt 592 darab. — Napi árak: 120—190 kgr. súlyban 42—43 krajcár, 220—280 kgr. súlyban 42—43—44 krajcár, 320—350 kgr. súlyban 40—43 krig. Öreg nehéz páronként 400—500 kilos 38—40 1/2 krajcár, Malacok 40—41 krajcár kilonként. A vasár hangulata élénk volt.

Bécsi juhvásár. A mai juhvásáron a felhajtás 1364 darab juh volt. Gyenge felhajtás, előző heti árak. Árak páronként: kivitelű juh 21.—23.— forint, sejtetes 18.—20.— forint.

Bécsi szurómarhavasár. A mai vásárra felhoztak 3183 darab élő borjút, 2487 darab élő sertést, 828 darab levágott sertést, 260 darab levágott juhot és 40 darab bárányt.

Eladási árak: Levágott borjú 50—65 krajcár, elsőrendű 40—48 krajcár, élő borjú 50—54 krajcár, kivételesen — krajcár, legelsőrendű — krajcár, fiatal sertés 38—46 krajcár, levágott nehéz sertés 48—54 krajcár, könnyű sertés 46—48 kron, elsőrendű süléd — krajcár, levágott juh 34—42 krajcár, kilogrammonként. Bárány — frt páronként.

A bécsi értéktőzsde.

Az előződsde szűk korlátok között indult meg, később a transvaali hírekre az irányzat javult.

Déli tőzsde változatlan, a zsidó ünnepek miatt üzletelen.

Zárlat üzletelen, Berlin és London szilárd.

Bécs, szeptember 14. (Magyar értékek zárata.) 4% aranyjárdék 117.50. Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegye 140.—, Magyar vasúti kölcsön esztiben 99.60. Magyar keleti vasúti állami kötvény 119.30. Magyar leszámított és pénzváltóbank —. Rimannurányi vasútrészvény 342.50. Magyar koronajárdék 95.30. 4%-os Magyar földterem. kötvény 93.75. Magyar hitelbank részvény —. Magyar nyerevény kölcsön sorsjegye 162.—, Kassa-oderbergi vasúti részvény —. Magyar kereskedelmi bank —.

Bécs, szeptember 14. (Osztrák értékek zárata.) 4 2/20 papírjárdék 100.—. 4%-os osztrák aranyjárdék 117.90. 1860-iki sorsjegye 137.50. Osztrák hitelsorsjegye 197.25. Angol-osztrák bank 151.50. Bécsi bankgyűléslet 274.25. Osztrák-magyar bank 904.—. Déli vasut 70.75. Dunagőzhajózási részvény 400.—. Dohányrészvény 138.25. Császári és királyi arany 5.71.—. Német bankváltók 58.90. 4 2/20 esztit járadék 99.95. Osztrák koronajárdék 100.50. 1884-iki sorsjegye 195.50. Osztrák hitelintézet részvény 373.—. Unionbank 308.—. Osztrák Länderbank 239.—. Osztrák-magyar államvasut 348.25. Elbavölgyi vasut 254.75. Alpeisi bányarészvény 290.50. 20 frankos arany 9.56 1/2 Londoni váltóár 120.60. Bécsi Tramway 4.50. Az irányzat üzletelen.

Bécs, szeptember 14. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése. A deludáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 373.— Magyar hitelrészvény 284.50. Angol-Osztrák bank 151.25 Union bank 274.—, Länderbank 308.—, bankgyűléslet 238.50, osztrák-magyar államvasut részvény 245.50, északnyugati vasut részv. 70.50, elbavölgyi vasut 255.—, dunagőzhajó részv. 242.75, alpeisi bányarészvény 138.25, májusi járadék 343.—, osztrák koronajárdék 290.50, magyar aranyj. 100.—, magyar koronajárdék 95.30 német birodalmi márcia készpénz —, ultimó 60.50, török sorsjegyek 58.95, rimannurányi vasúti — déli vasut — dohányrészvény —. Napoleon d'or — Lombard 9.56 1/2.

Külföldi értéktőzsdék.

Berlin, szeptember 14. (Tőzsdéi tudósítás.) A transvaali válságról szóló hírekre a tőzsde szilárd volt, különösen bank- és bányarésztételek javultak fedezések következtében. A vasúti értékek közül az amerikaiak New Yorkra, az osztrákok Bécsre emelkedtek. Laura-részvények állítólag az évi zárlatra emelkedtek, de a forgalom a tőzsde gyöngye látogatottsága miatt szűk határok között mozgott. Magánleszámitolási kamatláb 5 százalékos.

Berlin, szeptember 14. (Zárlat.) 4 2/20 papírjárdék —. 4% osztrák aranyjárdék 99.75. Elbavölgyi vasut —. Magyar koronajárdék 94.75. Osztrák-magyar államvasut 143.10. Kassa-oderbergi vasut —. Bécsi váltóár 169.45. Magyar vasúti beruházási kölcsön 101.25. Alpeisi bányarészvény —. Disconto-Commandit 202.25. Általános villamossági Edison 249.50. Gelsenkircheni 195.—. Laurakohó 269.75. 4 2/20 esztitjárdék 99.50. 4% magyar aranyjárdék 98.50. Osztrák hitelrészvény 237.30. Déli vasut 32.—. Károly Lajos vasut —. Orosz bankjegy 216.50. 4% új orosz kölcsön 99.70. Török dohányrészvény —. Olasz járadék —. Magyar hitelbank —. Dynamit Trust 158.60. Harpeni 191.20. Az irányzat szilárd.

Hamburg, szeptember 14. (Zárlat.) 4 2/20 esztitjárdék 100.—. 1860. sorsjegye 141.—. Déli vasut 92.90. 4% osztrák

aranyjárdék 99.50. Osztrák hitelrészvény 237.30. Osztrák-magyar államvasut 147.75. Olasz járadék 31.25. 4% magyar aranyjárdék 98.85. Az irányzat esendes.

Frankfurt, szeptember 14. (Zárlat.) 4 2/20 papírjárdék 99.50. 4% osztrák aranyjárdék 98.80. Magyar koronajárdék —. Osztrák-magyar bank 149.10. Déli vasut 32.—. Elbavölgyi vasut —. Londoni váltóár 204.47. Bécsi bankgyűléslet —. Villamos részvény 153.40. 3%-os magyar aranykölcsön —. 4 2/20 esztitjárdék —. 4% magyar aranyjárdék 98.70. Osztrák hitelrészvény 237.—. Osztrák-magyar államvasut 146.80. Északny. vasut —. Bécsi váltóár 169.57. Párisi váltóár 809.25. Unionbank —. Alpeisi bányarészvény —. Az irányzat esendes.

Páris, szept. 14. (Zárlat.) 3% francia járadék 100.20. Olasz járadék 93.15. Osztrák-magyar államvasut —. Francia törleszt. járadék 100.50. 4% magyar aranyjárdék 100.40. Török dohányrészvény 308.—. Osztrák Länderbank —. 3 1/2% francia járadék 102.70. Osztrák földhitelintézet részvény —. Déli vasut —. 4% osztrák aranyjárdék 101.70. Ottomanbank 571.—. Párisi bankrészvény 1062.—. Alpeisi bányarészvény —. Az irányzat szilárd.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Szeptember 14. —

Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Kokas Nándor okleveles tanítót a gyermiszigeti állami elemi népiskolához rendes tanítótá, Csermelyi Etelka okleveles tanítót a soroksári állami népiskolához rendes tanítótá kinevezte. — A Kassai pénzügyigazgatóság Fügedi István nyitrai törvényszéki foghóztartó a Kassai pénzügyigazgatóság-hoz hivatalosul nevezte ki. — A szabadkai törvényszék elnöke Facsar Sándor pestvidéki törvényszéki napidíjas szolgát és Evetovics Domokos b.-almási lakost a szabadkai törvényszékhez III. oszt. hivatalosul nevezte ki.

Áthelyezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Bernád Lajos diós-szent-mártoni állami elemi iskolai rendes tanítót a szolnoki állami elemi iskolához, Kőrösi Erzsébet férj. Kardos Lászlóné soroksári állami elemi iskolai tanítót a kis-pesti állami elemi iskolához, Lázár József oláh-dellői és Vass Anna marosbogi állami elemi iskolai tanítót, illetve tanítónőt a sármasági állami elemi iskolához áthelyezte.

Kivétel. Az igazságügyminiszter a nagy-kikindai törvényszék területére vizsgálóbíróul Szontagh Hugó kir. törvényszéki bírót, állandó helyettesül pedig Hortobágyi József törvényszéki bírót rendelte ki.

Megegyezés. A földmivelésügyi miniszter Kaumayer Ede ideiglenes minőségben alkalmazotti miniszteri kármondást ezen állásban véglegesben megerősítette.

Névváltoztatások. Stahl Ferenc m. á. v. alkalmazott egerfarmosi lakos, valamint kiskoru Sándor és Géza gyermekei Acétra, kiskoru Klein Ignác nadabi illetőségű mező-hegyi lakos Kardosra, Koza (Dolus) Pál szent-antali illetőségű ugyanottani lakos, valamint kiskoru fa Pál Dénesre, Krinner Alfréd battonyai illetőségű ugyanottani lakos Kalmárra, kiskoru Klein József, Klein Sándor és Klein Anna mindszent illetőségű ugyanottani lakos Korányira, dr. Sehermann Adolf m. kir. 3. honvédegyezkedésbeli tartalékos főorvos debreceni lakos, valamint kiskoru fa Pál Szászra, Krausz Mózes Mór budapesti illetőségű ugyanottani lakos, valamint kiskoru gyermekei Lajos és Mária Kovácsra, kiskoru Klein Emil miskolci illetőségű ugyanottani lakos Kertészre, Stern Emil brádi illetőségű budesdi lakos Gesztésre, Schönfeld Győző szilas-balházi illetőségű budapesti lakos Szántóra, Zavicz Eszter hadházi illetőségű debreceni lakos, valamint Anna és Eszter kiskoru gyermekei Erdélyire változtatásuk vezetéknevüket belügyminiszteri engedéllyel.

Pályázatok. Tekélyknyvi Átalakító díjnoki állásra a kéhalmi járási bíróságnál 14 nap alatt; több pénzügyi fővizsgálói és vizgatói állásra a segésvári pénzügyigazgatóságnál 8 hét alatt; díjnoki állásra a mezvidéki járási bíróságnál szeptember 25-ig; hivatalosul állásra a nyiregyházi és a szolnoki törvényszéknek 4 hét alatt; albirói állásra a facetsai járási bíróságnál 2 hét alatt; ellenőri állásra a mackalcai kir. adóhivatalnál 2 hét alatt; segédi állásra a marosvásárhelyi kir. adóhivatalnál 2 hét alatt.

Időjelzés.

— A m. kir. országos meteorologiai intézet jelentése. —

Budapest, szeptember 14.

A depresszió kis területre szorítkozva, ma az Adriai tenger felett tartózkodik, míg nyugati és északkeleti Európát magas nyomás borítja.

Az Alpekek még mindig erősen esik, egybeült csak szórnyosan esett jelentéktelen csapadék.

A hőmérséklet eloszlása a tegnapihoz hasonló.

Hazánkban sok helyütt volt eső, főleg az ország nyugati felében és az Alföldön.

Egyébként az idő hűvös.

Küldés: Változatlan felhős, hűvös idő várható sok helyütt még esővel.

Viz állás.

	szept. 14.	szept. 12.		szept. 14.	szept. 12.			
	m	cm		m	cm			
Inn	Schöding	2,30	2,60	Tisza	M.-Szilag	1,15	0,81	
Duna	Fassau	2,30	4,20		Tekháza	0,—	1,40	
	Lin	0,—	0,80		V.-Námény	5,40	0,—	
	Bocs	3,55	1,95		Tokaj	1,62	1,61	
	Poszony	4,49	3,10		Tisza-Füred	6,—	1,15	
	Komárom	3,55	2,98		Szolnok	0,59	0,52	
	Budapest	2,89	1,83		Csongrád	0,38	0,08	
	Pács	1,29	1,05		Szered	0,03	0,12	
	Mohács	1,93	1,24		Török-Bocsa	0,—	0,30	
	Gombos	0,—	2,35		Titell	1,29	1,16	
	Újvidék	1,59	1,48		Bárta	0,40	0,52	
	Panagyova	2,57	6,24		Hosr	0,—	0,33	
	Orsova	1,35	1,28		Bodrog	Zemplén	1,82	1,59
Norva	Magyarfalva	0,—	0,55		Sajó	Zemle	1,82	1,76
Vág	Zselina	2,36	1,79		Hernád	H.-Németi	0,54	0,29
	Trenesén	0,—	1,84		Margita	0,—	0,55	
	Ezered	1,68	1,99		Borsod	B.-Ujfalu	0,02	0,15
Rába	Sz.-Göthárd	0,—	0,06		Csanca	0,14	0,12	
	Sárvár	1,06	0,23		Körös	N.-Várd	0,84	0,62
	Győr	1,95	0,28			Belenyos	0,84	0,76
	Péttau	0,—	0,—			Tenke	0,—	0,60
	Zákány	0,10	0,03			Gurahonó	0,—	0,—
	Bacs	0,—	0,23			Borosjenő	1,14	0,98
	Eszék	1,28	1,16			Béka	1,84	0,28
	M.-Szerdah.	0,—	0,49			Gyoma	1,18	0,24
	Zágráb	0,48	0,40			Gy.-Fehérvár	1,12	0,54
	Mitrovica	0,14	0,29			Branyicska	0,—	1,16
	Dele	0,—	1,55			Soborján	0,—	0,—
	Enis	0,—	0,17			Arad	0,42	1,16
Szamos	Szatmár	2,25	1,74			Makó	0,16	0,01
	N.-Majtény	0,—	0,—			K.-Köstölly	1,04	1,20
Kraszna	Munkács	0,16	0,25			Kiszató	0,—	1,03
Latorca	Bomzsa	0,16	0,16			Temesvár	0,23	0,25
Leborca	Ugvár	0,—	0,—			Beskerék	0,21	0,33

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ. Szünet.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1899. évi szeptember hó 15-én.

Előszó.

Dombai ur felesége.

Vigjáték 1 felvonásban. Irta Hajó Sándor.

Személyek:

Tornyai Gyenes Helén Csillag T.
Kábai Béni Dezső Szobaleány Meszlényi

Másodvirágzás.

Vigjáték 1 felvonásban. — Irta K. Borostyáni Irma.

Személyek:

Szomolkay Horváth Irén Cs. Alszezi
Berkessy Ujházi Andosházy Dezső
Tih Nagy I. János Gabányi.

Az anyósok.

Vigjáték 1 felvonásban. Irta Gabányi Árpád.

Személyek:

Dermónyné Rákosi Szidi Dermónyi Horváth
Margit K. Gerő I. Erzsike Rudai
Korárdi Vizvári Katalin Vizváriné

Kezdeté 7 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Péntek, 1899. évi szeptember hó 15-én.

Nap és hold.

Vig operette 3 felvonásban. Irta A. Vanloo és E. Leterrier. Fordították Evva Lajos és Fáy J. Béla. Zenéjét szerezte Charles Lecocq.

Személyek:

Picrates Kovács M. Manola Kúry Klára
Braséiró Raskó Beatrix F. Hegyi A.
Miguel Kenedich Sanquette Vidorné
Degomez Szabó A. Cristoval Lubinszky

Kezdeté 7 óraker.

Ős-Budavára.

Ma pénteken, 1899. szeptember hó 15-én.

Esti 9 óraker

2-dik Nagy díjbirokerseny

Pierr Antonio a világhírű görög bajnok és Osman Cara a szultán első versenybírója között.

Esti 10 óraker

Nagy nemzetközi varieté előadás

Esti 7 1/2 és 9 1/2 óraker boházatok, melyekhez a páholy és zártzsekek ingyen osztatnak ki.

Belépődíj este 7 óráig 30 krajcár, azután 50 kr.

Mérsékelt áru belépőjegyek a dohánytösdékben kaphatók.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).

Albrecht Ferenc, bérlo.

Pénztárnyitás 7. — Kezdeté 8 óraker. Ma fellép a híres amerikai ének és táncosnő

La belle Miss Deyo

az ő új szenzációs táncában úgy mint jelenetében.

„Lepkeébredés.”

Ma első fellépte a világ híri Tom Bellingnek.

(Dumme Augustnak elnevezve a Renz lovardából: mint varázs parodista.

Mr. Fred Hermann

Jongleur akrobata a legjobb a maga nemében. Az eredeti Barrison névű (Inga és Gertrud) angol ének és táncosnő a Koldusnők duettben, továbbá „Die 73 Kreuzer des Hern Stutzelberger” boházát 1 felvonásban Schamburg M.-től. Úgymint a kitünő szeptemberi műsor.

A mulató villanyos világítása Wüste és Rupprecht cég által épült saját gépei által eszközöltetik. Jegyek elővételben kaphatók Weiss A. nagy dohánytösdéjében Károly-körút 26.

FOLIES CAPRICE

VI., Révay-utca 18. sz.

Die Champagnernymphe.

Leitner H.-től.

9 óraker. Ezt megelőzi: 9 óraker. Csendélet az államfogházban.

Eredeti énekes boházát.

Mlle Medora

Chanteuse franco-espagnole.

Érettségire

közép polgári és kereskedelmi vizsgálatra magán uton készülnők lelkiismeretes és szakszerű tanításban részesülnek.

Magántanulók előkészítése József-körút 7. szám, III. em. 23. Vidékiül érdeklődők levélben forduljanak ugyane címre.

Abbazia.

Habsburg-penzió.

I. rangú ház.

Teljes komfort. — Abbazia kellő közepén. — Finom konyha. — Vilamos világítás.

Legújabbban megjelentek

Antik és Modern

Átváltozó képes levelezőlapok, 20 különböző mythologiai alak a legérdekesebb és meglepőbb átváltozásokkal

mindenütt kapható.

Merényi József

látkepes levelezőlap kiadó-vállalat

Budapest,

VI. ker., Dessoffy-utca 26. szám.

Magyar Könyvtár.

Szerkeszti: RADÓ ANTAL. Kiadja: Lampel R. (Wodianer F. és Piai.)

A legújabb számok a következők:

118. Orosz Elbeszélők tára. (Jejszov. Juzsin. Szalagub.) Ford. Ambrozovics Dezső.

A külföldi irodalmak elbeszélőinek értékes sorozatában örömmel fogadják látni a „M. K.” barátai az orosz irodalmat is, melyet itt három elsőrangú novellista képvisel.

119. Salvatore Farina. Erősebb a szerelemnél. Elbeszélés. Ford. Tóth Béla.

A mai olasz szépirodalom egyik vezéralakjának e novelláját vonzó mese és finom lélektani jellemzés teszi becsessé.

120. Cserel Mihály Históriaja. Szemelvények. Kiadta Angyal Dávid.

Régi történetírásunk ez egyik legnagyobb értékű munkájából a legbecsebb részletek vannak e füzetben összegyűjtve.

121—22. Arany János. Katalin. Kevéháza. Szt.-László füve. Bevez. ellátta Radnai Rezső. (Isk. kiadás).

Arany János kisebb elbeszélő költeményeinek e három gyűjteménye ezuttal először jelenik meg igazán olesó kiadásban.

123. Ibsen. A társadalom támasza. Dráma 4 felvonásban. Ford. Lázár Béla.

A nagy norvég költőnek egyik leghatalmasabb alkotása, mely nálunk is óriási hatást ért el.

Megrendeléseknél elegendő a füzet számát jelezni

Egy-egy füzet ára 15 kr.

Minden füzet egyenkint kapható.

Megrendelhetők:

a Budapesti Napló kiadóhivatalában, Budapest, József-körút 18. szám.

Teljes jegyzék kívánatra ingyen és bérmentve küldetik

Stahel és Lenner

trieurgyár,

Budapest,

V., Katona József-utca 8. sz.

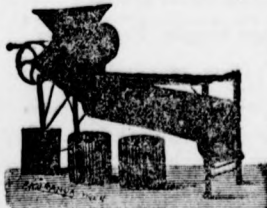
Ajánljuk

trieurjeinket

minden gabona tisztítására.

5 kiló nyersterny beküldése mellett speciális

trieurt készítünk.



Lekopott trieurköpenyt gyorsan és olesón újjal felszerelünk. Kívánatra képes árjegyzékkel bérmentve szolgálunk. Jutalék mellett szolid elárúsítók alkalmazást nyervehetnek.



Deutsch F. Károly

legjobban ajánlja az uri közönségnek ruhabérleti rendszerét.

Budapest, Andrassy-ut 1.



ISKOLAI HANGSZEREK



Metternich herceg-féle

Richard forrás.

Legjobb asztali víz a világon. Gyógyhely és acélfürdő Königsward, Csehország.

Magyarországi főraktár:

Budapest, VIII., József-körút 9. sz.

A Kőbányai Király Sörfőző

részvénytársaság

tekintetes igazgatóságának

BUDAPEST-KŐBÁNYÁN.

Midőn dicsérettel halmozom el kitünő gyártmányát, a „Góliát malátasört,” mely vetekedik a külföldi ilyenmü gyártmányokkal, de még tul is haladja azokat jósa és üdítő gyógyhatásánál fogva, felkérem, sziveskedjék számomra ebből egy 60 kis üveges láda küldeményt mielőbb utnak indítani.

Rea, u. p. Hátszeg, v. áll. Várálja-Hátszeg, 1899. szeptember hó 4-én.

Tisztelettel galaci Buda Ádám, földbírtokos.

Major I. Gyula

zene- és énekekademiája

VII., Akácfa-utca 63. és V., Váci-körút 42.

Negyedik évfolyam.

Beiratások mindkét helyen naponta.

Egyévi önkéntesek

elegánsan és olesón felszereltetnek.

Spitz Bernát

elsőrangú egyenruhazati intézetében, a legmagasabb es. és kir. udvar szerződött egyenruhakészítője és szerb kir. udvari szállító

BUDAPEST,

V., Fürdő-utca 7. szám.

Benczky né

Hajza Lenke

válogatott regényei

Benczky né. Saját kezebe ... —.50

Benczky né. Ó az. Regény ... 1.—

Benczky né. A hegység tündere ... 1.—

Benczky né. Rang és pénz ... 1.—

Benczky né. A vér ... —.50

Benczky né. Közvélemény ... 1.—

Megrendelhető a Budapesti Napló kiadóhivatalában.

Vámos Gizella

államilag képesített zenetanár zeneiskolájában

a beiratások az 1899/1900-iki tanévre folyamatban vannak.

Beiratkozni lehet naponta d. e. 9—1-ig és d. u. 3—6-ig; vasár- és ünneppnapokon csak d. e. 9—12-ig az intézet helyiségében:

Erzsébet-körút 8. szám, I. emelet, (a New-York palota átellenében).

Tanszakok: ének, zongora, hegedű, gordonka, cimbalom, fuvola és citera.

Beiratási díj: 2 frt. Tandíj az énekre 7, a többi tanszakra 5 frt havonta.

Színházak, szórakozó helyek.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Péntek, 1899. évi szeptember hó 15-én.
L. Komáromi Mariska asszony fellépéssel.

A bolond.

Énekes legenda 3 felvonásban, egy nyílt változással
Malonyay Dezső meséjéből írta: Rákosi Jenő. Ze-
néjét szerzte: Szabados Béla.

Személyek:

Deli lovag	Beöthy	Böngér	Palásthy
Pimpó	Szilágyi	Csudamér	Ódry Zúrád
Piroska	Sorlegi	Dirigó	Boross
Fehérke	Róza	Bimbó	Sziklai
Káliko	Bilkei	Bimbilla	L. Komáromi M.
Ellák	Kalmár	Földesasszony	Varga

Kezdeté 7 1/2 óraker.

FŐVÁROSI NYARI SZÍNHÁZ.

a Krisztinavárosban.

Péntek, 1899. évi szeptember hó 15-én.

Angota, kofák leánya.

Vig operette 3 felv. Clairville Grandin és Coningtól.
Zenéjét szerzte: Lecocq K. Fordította Follinus J.

Kezdeté 7 óraker.

VÁROSLIGETI SZINKÖR.

Péntek, 1899. évi szeptember hó 15-én.

A dolovai nábob leánya.

Színmű 5 felvonásban. Irta Herzeg Ferenc.
Irta Hauptmann Gerhard. Fordította Molnár Ferenc.

Kezdeté 7 óraker.

KISFALUDY SZÍNHÁZ.

Ó-Budán.

Péntek, 1899. évi szeptember hó 15-én.

Sulamit, Jeruzsálem leánya.

Keleti opera 4 felvonásban, 7 képbén. Irta: Goldfa
den Dávid. Zenéjét szerzte: Dávidson Emánuel

Személyek:

Monaoh,	Radó S.	Abigail	Kápolnai
Sulamit	Kövessy	Zigitang	Tukoray
Absolon	Erczkövy	Ezriel	Tarján

Kezdeté 7 1/2 óraker.

VIGSZÍNHÁZ.

Péntek, 1899. évi szeptember hó 15-én.

Utazás a válás körül.

Vígjáték 4 felv. Irta Hennequin.

Személyek:

Verdissou	Góth	Fouchenc.	Gál
Lucienne	Lánczy L.	Clérambois	Szerémy
Evangelino	Rostagni.	Pigeon	Bárdi

Kezdeté 7 1/2 óraker.

DALOS SZÍNHÁZ.

Péntek, 1899. évi szeptember hó 15-én.

Eszter.

Bibliai melódrama 3 képbén.

Irta Zöldi Márton, a zenésített bibliai dalokat írta
Mérei Andor, a zenét szerzte és összeállította
Singer Nándor.

Kezdeté 6 és fél óraker.

CIRCUS HENRY

Igazgató és tulajdonos
Koschke Henrik

a városligeti állatkertben.

Ma pénteken szeptember 15-én, high-life előadás különleges programmal.

THE 4 NOISES 4 THE
az eddig fölülmulthatatlan kerékpárművészek fellépő, Henry igazgató elővezeti iskola s szabadon idomított lovait és „JONNY” csodaelefántot, továbbá fellépő az összes szerződött művészeknek, végül

MAZEPPA
száműzete az Ukraina pusztába, vagy

Porovszky herceg bosszúja,
nagy kiállításos némajáték 2 szakaszban, előadva az egész társulat és körülbelül 30 fő által, a balletkar közreműködésével.

Holnap szombaton este 1/8 óraker nagy díszelőadás.

A fehérneműk tisztításra saját kocsijainkon háztól elvitetnek és haza is szállítatnak költségmentesen.

Saját varrodája a fehérneműk kijavítására.

„Hattyu”

gőzmosoda és művasaló-intézet
Budapest, VII., Óvoda-utca 19.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű mosást és vasalást **magánosok, szállodások, kávécsok, vendéglősök és üzletek** részére.

A. n. é. közönség szives pártfogásáért esd

Sebestyén és Társa

Telefon: „Hattyu-mosoda.”

Vidéki megrendelések pontosan és telkíméretesen eszközöltetnek.

A mosás minden kém. vegyszerek nélkül történik.

Utányomás nem díjaztatik. Az üzletvezetőség.

Hegedüs és társa

fotocinkografiai, autotipiai (olihé) és rajz-műintézet

BUDAPEST,
VIII., Kerepesi-ut 53. szám.
Készít mindennemű fotocinkografiai, autotipiai (olihé) és rajzokat, árjegyzékek, könyvek, szak- és hírlapok stb. nyomtatványok képes kiállítására. Tervek és rajzok művészi kivitelben.

Specialista képes levelező-lapok készítésében.

Kézimunkák

himző anyagok és himzőszövetek rendkívüli nagy választékban szabott gyári áron kaphatók

BÉRCZI D. SÁNDOR
női kézimunka nagyiparosnál, Budapest Király-utca 4. Legújabb képes árjegyzékem 1725 eredeti kézimunka-rajza kívánatra bérmentve küldöm. **Gyári rakár** legjobbnak elismert

„VIKTORIA” kézi himzőgépek 61. Darabja 4 forint. Viszont-eladók engedélyt kapnak.

Hozzávaló himzőkeret és himzőanyagok nagy választékban.

Közérdekű művek iparosok részére.

Iparunk újra ébredése. Irta dr. Váli Béla. Ára 30 kr.
Művészet az iparban. Irta Mosdósy Imre. Ára 30 „
Iparos-káta. Irta dr. Pechány Adolf. Ára 30 „
Magyarország vidéki városai ipari szempontból Irta György Aladár. Ára 30 „
A munka szerepe a közgazdaságban. Irta Mudrony Soma. Ára 30 „
Apróságok a természettudományok köréből. Irta dr. Szerényi Hugó. 2 fűzet. Ára 60 „
Az iparban szereplő ásványok. Irta dr. Szerényi Hugó. Két fűzet. Ára 60 „
Olvasmányok az iparhámi köréből. Irta dr. Hankó Vilmos. Két fűzet. Ára 60 „
Bosznia és Hercegovina gazdasági és néprajzi leírása. Irta Strausz Adolf. Ára 60 „
Románia gazdasági és néprajzi leírása. Irta Strausz Adolf. Ára 60 „
A művészetek köréből. Irta Csizik Gyula. Ára 30 „
Az ipar története. Irta Csizik Gyula. Ára 30 „
Az iparos kincsek könyve. Irta dr. Hankó Vilmos. Ára 30 „

Megjelenetek és kaphatók: a „Budapesti Napló” kiadóhivatalában

József-körút 18. szám.

M. kir. államvasutak Üzletvezetőség Miskolc, 20258/99. szám.

Pályázati hirdetmény.
A m. k. államvasutak I.—tolséva—sárospataki vonalán kiépítendő Bodrog-Olaszi állomáson a felvételi épület külön álló árnyékszék, állomási kut, áruarakodó, árubódó, egyszerű váltóórház s a hozzá tartozó melléképület és kut létesítésének biztosítása céljából ezennel nyilvános versenytárgyalás hirdetik. A beépítendő terület keréken — 248 m.

Ezen építményekre vonatkozó tervek, az ajánlati költségvetés, a szerződés és ajánlat mintája, ugyszintén a pályázat feltételei a miskolci üzletvezetőség pályafenntartási és építési osztályában (Szemere-utca 29. sz., I. em. 28.—28. sz.) a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

E pályázatra vonatkozó ajánlatok 1899. évi szeptember hó 20-án déli 12 óráig alulírott üzletvezetőség (I) általános osztályánál nyújtandók be.

Az 50 kros bélyeggel ellátandó ajánlat és a hozzá tartozó mellékletek ívenként 15 kros bélyeggel felszerelve pecsételt borítékban következő címmel látandók ei: 20258/99. sz.-hoz; „Ajánlat Bodrog-Olaszi állomás építéséhez szükséges magas építményi munkák előállítására.”

A pályázat határidejét megelőző napon, vagy is 1899. évi szeptember hó 19-én déli 12 óráig 400 frt. azaz Négy száz forint biztosíték tenőde le a miskolci üzletvezetőség gyűjtőpénztárána, akár készpénzben, akár állami letétre alkalmas értékpapirokban.

Az értékpapírok a budapesti tőzsdén f. é. szept. 19-én jegyzett árfolyam 90 százalékaival számíthatnak, de soha növekednek felül.

A beérkező ajánlatok felett gyakorlandó szabad döntést a m. kir. államvasutak miskolci üzletvezetősége tartotta fenn magának.

Miskolcz, 1899. szeptember hó 10-én.

Sneidig egyenruhákat készit

BLUM SÁNDOR

Budapest,
Váci-utca 12. szám.

* NEW-YORK *

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeresemények a biztosítottak tulajdonát képezik.

Kvótaz az 1898. évi üzleti jelentésből:

Aktívák összege	1,099 millió korona
Évi bevétel	227 „
1898-ban a biztosítottaknak kifizetett	107 „
1898-ban kötött új üzletek összege	780 „
Tiszta fölösleg 1898. végén	132 „

Az 1898-ban a biztosítottaknak kifizetett nyeresémosztalékok összege **14 millió koronára rugott.**

A New-York a művelt világ összes országában bír főkökkel.

Referenciák Magyarországon:

Magyar Általános Hitelbank.
Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.
Magyarországi vezérigazgatóság:
Budapest, Erzsébet-körút 9—11., New-York palota.

Kiss József

összes költeményei.

Első teljes kiadás, mely a Jehova és mese a varrógép-ről című hosszabb költeményeket is tartalmazza. Ára a költő acrképevel díszes vászonkötésben 1 frt 50 krajcár.

Ez a legszebb, legolcsóbb s legkedveltebb ALKALMAS ajándék.

Videkre postai bérmentéssel 1 frt 60 kr., ha ez összeg előre kúlettik be. Kapható a „BUDAPESTI NAPLÓ” kiadóhivatalában

A kőbányai Királysörtöző Goliát Malátasöre

gyógyhatása mellett a legkellemesebb üdítő ital.

Ajánlatok: **Dr. Korányi, Dr. Kétyly** budapesti, — és **Dr. Benedikt** bécsi egyetemi tanár uraktól.

SODOR

folyékony szénasavtartalmu acélhüvely, melynek segítségével mindenki, bárhöl **szénasavtartalmu, egészséges üdítő és hűsítő italokat** (szódavíz, selters, limonádé, szikvíz, málnalé, gazcsose, pezsgó, tej stb.) készíthet az e célra szerkesztett palackban a mellékelt utasítás szerint. A szénasav vegyülete. A kezelés egyszerű, kényelmes. A folyadék lehűl, 1 óboz 10 sodorhüvellyel 60 kr. Egy hozzá szükséges, mindenkora használatra legyen és bérmentve. — Képviselet a magyar korona országai részére Budapeston

Kertész Tódornál Kristóf-ter.
Geittner és Rauschnál Andrassy-ut 8.

Éppen most jelent meg!

Vig

történetek.

Irta **Murai Károly.**
Ára 1 frt 50 kr.

Megrendelhető: a „BUDAPESTI NAPLÓ” kiadóhivatalában, Budapest, József-körút 18. szám.

A Sárga Dominó.

Irta: **PRÉVOST MARCEL.**
Fordította: **Dr. Bethlen Oszkár.**
Ára: 50 krajcár.

Megrendelhető: a „Budapesti Napló” kiadóhivatalában, **József-körút 18.**

Szaktművek iparosok részére.

Népszerű építéstan. Irta Vigh Albert.	Ára 30 kr.
Kánszke ü texti ipar. Irta Szegedi Aladár	„ 60 „
Kánszke ü texti ipar. Irta Tetmajer K.	„ 60 „
A középkor vasművészete. Irta Edvi Illés Aladár.	„ 60 „
A reneszánsz ko-zsak vasművészete. Irta Edvi Illés Aladár.	„ 30 „
A XVII—XIX. századok vasművészete. Irta Edvi Illés Aladár.	„ 60 „
Népszerű mechanika. Irta Hinsenkaup Bernát	„ 60 „
A faipar köréből. Irta Gaul Károly	„ 40 „
Az elektromotorok és azok kezelése. Irta Weyde J. Ferenc. Két fűzet.	Ára 1 frt 50 kr.
Elektromos elemek és akkumulátorok. Irta Csopoy László	„ 30 kr.

Megrendelhető a „Budapesti Napló” kiadóhivatalában József-körút 18.

